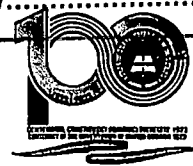

ROMANIA
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

Biroul permanent al Senatului

L. 2 / 6.06.2023

Palatul Parlamentului

Calea 13 Septembrie nr. 2, Intrarea B1, Sectorul 5, 050725, București, România

Telefon: (+40-21) 313.25.31 Fax: (+40-21) 312.54.80

Internet: <http://www.ccr.ro>, E-mail: pres@ccr.ro

Dosarele nr.881A/2023, nr.882A/2023 și nr.883A/2023

SENATUL ROMÂNIEI
Nr. 1429 / 31.06.2023

Doamnei
ALINA-ȘTEFANIA GORGHIU
PREȘEDINTELE SENATULUI

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDIȚIONALĂ
NR. 3790 / 31 MAY 2023

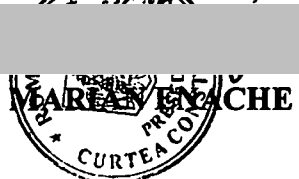
Vă comunicăm alăturat, în copie, Decizia nr.284 din 17 mai 2023, prin care Curtea Constituțională, cu unanimitate de voturi:

1. Admite obiecțiile de neconstituționalitate formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, de Avocatul Poporului, precum și de un număr de 56 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Alianței pentru Unirea Românilor, Partidului Social Democrat și Partidului Umanist Social Liberal și deputați neafiliați, și constată că dispozițiile art.I pct.17 [cu referire la art.1391 alin.(2)] și ale art.I pct.62 [cu referire la art.595 alin.(11) lit.b] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative sunt neconstituționale.

2. Respinge, ca neîntemeiate, obiecțiile de neconstituționalitate, formulate de aceeași autori, și constată că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, în ansamblu, precum și dispozițiile art.I pct.1 [cu referire la art.9 alin.(5)], ale art.I pct.17 [cu referire la art.1391 alin.(1)], ale art.I pct.19 [cu referire la art.1451 alin.(3)], ale art.I pct.34 [cu referire la art.281 alin.(4)], ale art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(11) și (12)], ale art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11) și (12)], ale art.I pct.44 [cu referire la art.375 alin.(3)], ale art.I pct.45 [cu referire la art.377 alin.(5)], ale art.I pct.48 [cu referire la art.421 alin.(1) pct.2 lit.a)] și ale art.II alin.(2) din aceeași lege sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Vă asigurăm, doamna Președinte, de deplina noastră considerație.

PREȘEDINTE,

ROMÂNIA
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosarele nr.881A/2023, nr.882A/2023 și nr.883A/2023

DECIZIA nr.284
din 17 mai 2023

referitoare la obiecția de neconstituționalitate
a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de
procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, în
ansamblu, precum și a dispozițiilor art.I pct.1 [cu referire la art.9 alin.(5)], ale
art.I pct.17 [cu referire la art.139¹], ale art.I pct.19 [cu referire la art.145¹
alin.(3)], ale art.I pct.34 [cu referire la art.281 alin.(4)], ale art.I pct.38 [cu referire
la art.345 alin.(1¹) și (1²)], ale art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11) și (12)],
ale art.I pct.44 [cu referire la art.375 alin.(3)], ale art.I pct.45 [cu referire la
art.377 alin.(5)], ale art.I pct.48 [cu referire la art.421 alin.(1) pct.2 lit.a)], ale art.I
pct.62 [cu referire la art.595 alin.(1¹) lit.b)] și ale art.II alin.(2) din aceeași lege

Marian Enache	- președinte
Mihaela Ciocină	- judecător
Cristian Deliorga	- judecător
Dimitrie-Bogdan Licu	- judecător
Laura-Iuliana Scânteii	- judecător
Gheorghe Stan	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Elena-Simina Tănăsescu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Benke Károly	- prim magistrat-asistent
Mihaela Ionescu	- magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I pct.1, ale art.I pct.17, ale art.I pct.19, ale art.I pct.34, ale art.I pct.38, ale art.I pct.62 și ale art.II din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind

Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, obiecție formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiile Unite.

2. Cu Adresa nr.587 din 12 aprilie 2023, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție a trimis Curții Constituționale Hotărârea nr.3 din 11 aprilie 2023, prin care Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiile Unite, a sesizat instanța constituțională cu obiecția de neconstituționalitate, care a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.2442 din 12 aprilie 2023 și constituie obiectul Dosarului nr.881A/2023.

3. În motivarea obiecției de neconstituționalitate, Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiile Unite, formulează critici de neconstituționalitate intrinsecă prin raportare la prevederile art.1 alin.(5) din Constituție, în componentele sale referitoare la calitatea legii. Astfel, autoarea obiecției susține că dispozițiile art.I pct.1 [cu referire la art.9 alin.(5)], ale art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3) lit.a)] și ale art.II din legea criticată nu întrunesc exigențele art.1 alin.(5) din Constituție. Se susține că termenul „*orice*” din sintagma „*orice persoană*”, cuprinsă în art.I pct.1 [cu referire la art.9 alin.(5)] din legea criticată, este neclar, în condițiile în care o măsură privativă de libertate se dispune întotdeauna față de o persoană identificată, determinată, căreia, prin privarea de libertate, i se produce o pagubă, potrivit art.202 și următoarele din Codul de procedură penală. De asemenea, se susține că folosirea noțiunii „*injust*”, în cuprinsul aceluiași articol, este improprie terminologiei specifice utilizate în materie penală, aspect care creează confuzie, lasă loc de interpretare și, subsecvent, de analogie cu instituții specifice dreptului civil.

4. Totodată, Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, formulează critici și cu privire la soluția legislativă propusă la art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3) lit.a)] din legea criticată, apreciind că aceasta este neclară și ambiguă. Astfel, autoarea obiecției susține că modalitatea de reglementare a dispozițiilor art.145¹ alin.(3) lit.a) din Codul de procedură penală, prin care termenul de exercitare a plângerii, de 20 de zile, începe să curgă fie de la „*data primirii încunoștințării scrise prevăzute la alin.(2), când informarea scrisă prevăzută la*

art.145 alin.(1)”, fie de la „prezentarea conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare au loc înainte de rezolvarea cauzei”, nu permite identificarea cu claritate/în concret a modalității de calcul al termenului de exercitare a plângerii împotriva măsurii de supraveghere tehnică și a modului de punere în executare a acesteia. Se susține că argumentele cu privire la caracterul neclar al art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3) lit.a)] din legea criticată sunt aplicabile *mutatis mutandis* și prevederilor art.II din legea criticată, față de similitudinea soluțiilor legislative preconizate în legătură cu prevederile art.145¹ alin.(3) lit.a) din Codul de procedură penală.

5. De asemenea, Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiunile Unite, formulează critici de neconstituționalitate, prin raportare la art.1 alin.(3) și (5), art.21 alin.(1)-(3) și art.147 alin.(4) din Legea fundamentală, cu privire la art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(2)] din legea criticată. Cât privește invocarea dispozițiilor art.1 alin.(3) și (5) și ale art.147 alin.(4) din Constituție, autoarea obiecției susține că soluția normativă criticată nu realizează o punere în acord cu Decizia Curții Constituționale nr.55 din 4 februarie 2020, noile reglementări fiind în contradicție cu exigențele impuse de jurisprudența instanței de contencios constituțional referitoare la înregistrările rezultate ca urmare a efectuării activităților specifice culegerii de informații, care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, autorizate potrivit Legii nr.51/1991 privind securitatea națională a României. Astfel, se susține că, prin crearea posibilității ca legalitatea încheierii prin care s-au autorizat activități circumscrise siguranței naționale, a mandatului emis în baza acesteia, a modului de punere în executare a autorizării, precum și a înregistrărilor rezultate să fie cenzurată în procedura de cameră preliminară de către judecătorul de cameră preliminară de la instanța căreia îi revine, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță, se încalcă normele privind competența strict determinată prin Legea nr.51/1991, împrejurare ce aduce atingere normelor constituționale cuprinse în art.1 alin.(3) referitor la statul de drept și în art.1 alin.(5)

potrivit căruia, în România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie. Așadar, se susține că soluția legislativă adoptată nesocotește ordinea constituțională privind instanțele judecătorești și competențele acestora. Se reține că, prin considerentele Deciziei nr.55 din 4 februarie 2020, instanța de contencios constituțional nu impune legiuitorului crearea unui cadru care să confere posibilitatea contestării legalității încheierii prin care s-au autorizat activități circumscrise siguranței naționale, a mandatului emis în baza acesteia, a modului de punere în executare a autorizării, precum și a înregistrărilor rezultate similar cu cel privind procedura de contestare a legalității înregistrărilor - mijloace de probă ce rezultă din aplicarea sistemului reglementat de Codul de procedură penală, ci impune obligația reglementării unei proceduri specifice, clare și explicite aplicabile în cazul contestării legalității acestora, distinct de cel al activității procesual penale. Se susține, astfel, că omisiunea legiuitorului de a reglementa o procedură de natura celei prevăzute în considerentele deciziei precitate atrage încălcarea principiului caracterului obligatoriu al deciziilor instanței de contencios constituțional - câtă vreme acest efect se întinde atât asupra considerentelor, cât și asupra dispozitivului deciziilor, în timp ce instituirea unei proceduri, care încalcă normele privind competența strict determinată prin Legea nr.51/1991, aduce atingere principiului statutului de drept și principiului legalității. Sub un alt doilea aspect, autoarea obiecției susține că prevederile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(2)] din legea criticată încalcă dreptul de acces la justiție, garantat de dispozițiile art.21 alin.(1) și (2) din Legea fundamentală, al persoanelor care nu au o calitate în procesul penal sau care au calitatea de suspect, câtă vreme legalitatea înregistrărilor rezultate din activitățile specifice culegerii de informații, care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului și a procedurilor probatorii, prin care acestea au fost obținute, poate fi verificată doar în procedura de cameră preliminară, de către inculpat. În context, se observă că textele de lege referitoare la informarea persoanei supravegheate și posibilitatea acesteia de a contesta măsurile (art.145 și 145¹ din Codul de procedură penală) fac

referire exclusiv la măsurile de supraveghere tehnică prevăzute de dispozițiile Codului de procedură penală, nu și la înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații obținute potrivit Legii nr.51/1991, astfel încât, în cadrul procesului penal, posibilitatea contestării legalității înregistrărilor ce rezultă din astfel de activități este reglementată doar în privința inculpatului, după trimiterea în judecată, în cadrul procedurii de cameră preliminară, cu excluderea celorlalte persoane care nu au nicio calitate în dosarul penal sau au calitatea de suspect. Autoarea obiecției subliniază că, din coroborarea dispozițiilor criticate cu prevederile art.22 din Legea nr.51/1991, rezultă că acestea din urmă sunt aplicabile doar în ipoteza în care sunt autorizate activități specifice culegerii de informații, care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, din care rezultă înregistrări, însă, ulterior, nu se dispune trimiterea în judecată. Or, înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații, deși constituie mijloc de probă în procesul penal, nu pot fi verificate decât în cadrul procedurii de cameră preliminară, iar în toate celelalte situații în care nu se dispune trimiterea în judecată prin rechizitoriu, legalitatea acestor înregistrări nu poate fi verificată de către judecător sau instanță, deși au valoare de mijloc de probă. Se susține că soluția legislativă prevăzută la art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(2)] din legea criticată încalcă dreptul la un proces echitabil, întrucât controlul de legalitate exercitat de judecătorul de cameră preliminară de la instanța inferioară celei care a autorizat efectuarea activităților specifice culegerii de informații, potrivit Legii nr.51/1991, cu privire la înregistrările și procedeele probatorii prin care acestea au fost obținute, este iluzoriu și lipsit de efectivitate, de vreme ce judecătorul de cameră preliminară de la o instanță inferioară nu are acces deplin la datele și informațiile avute în vedere de către judecătorul din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție, care a autorizat aceste măsuri. Se invocă, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.55 din 4 februarie 2020, paragrafele 31, 32 și 56.

6. Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiunile Unite, susține, totodată, că dispozițiile art.I pct.34 [cu referire la art.281 alin.(4)] din legea criticată încalcă

prevederile art.1 alin.(3) și (5) și ale 24 alin.(1) din Constituție. Se susține că, deși legiuitorul instituie, la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală, sancțiunea nulității absolute în cazuri anume prevăzute de lege, norma criticată limitează momentul până la care această neregularitate poate fi invocată, contrar regimului juridic al acesteia, statuat și în jurisprudența Curții Constituționale, respectiv Decizia nr.88 din 13 februarie 2019, paragrafele 32, 41 și 42. Având în vedere natura și gravitatea vătămării pe care legiuitorul o prezumă în ipoteza nulității absolute, se apreciază că invocarea neregularității trebuie permisă în orice stare a procesului penal. Or, instituirea unui sistem de invocare a încălcării, care rezultă din nerespectarea dispozițiilor art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală, diferențiat, în funcție de momentul în care aceasta a intervenit, nu ține seama de specificul nulității absolute și nesocotește dreptul fundamental la apărare, fiind, totodată, în contradicție cu viziunea în materie a instanței de contencios constituțional.

7. Autoarea obiecției formulează, de asemenea, critici de neconstituționalitate cu privire la prevederile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹)] din legea criticată prin raportare la dispozițiile art.21 alin.(3) și ale art.24 alin.(1) din Constituție. Astfel, se susține că prevederile criticate, care impun părților obligația de a-și alege apărători, care dețin autorizația de acces prevăzută de lege, aduc atingere dreptului la apărare și dreptului la un proces echitabil, în condițiile în care textul de lege limitează posibilitatea părților de a-și exercita dreptul prevăzut la art.24 din Constituție. Garantarea dreptului la apărare constituie o obligație ce revine statului și se află în strânsă corelație cu principii procesuale fundamentale, precum cel al legalității și cel al aflării adevărului. În cursul procesului penal, părțile au dreptul să fie asistate de un apărător ales sau numit din oficiu, în cazul asistenței juridice obligatorii. Dacă suspectul sau inculpatul nu și-a ales un apărător, se iau măsuri pentru desemnarea unui apărător din oficiu, necondiționat de îndeplinirea cerinței unei forme de autorizare prealabilă. Se susține că soluția legislativă, care prevede posibilitatea alegerii unei anumite categorii de apărători, trebuie să asigure proporționalitatea între dreptul la

apărare și interesul public general, reclamat prin reglementare, în concret, între dreptul la apărare al părților și interesul statului privind clasificarea anumitor informații în cauzele deduse judecății. Se susține că aplicabilitatea generală a textului criticat și în acele cauze în care nu există o afectare majoră a interesului public nu respectă principiul proporționalității și creează premisele restrângerii dreptului inculpatului la apărare, în substanța sa, precum și a dreptului la un proces echitabil. Se invocă, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.21 din 18 ianuarie 2018, paragrafele 60, 70 și 71, și, de asemenea, considerente jurisprudențiale referitoare la dreptul la apărare dezvoltate în deciziile Curții Constituționale nr.248 din 16 aprilie 2019, paragraful 29, și nr.637 din 19 octombrie 2021, paragraful 33, precum și considerente ale Hotărârii din 15 octombrie 2020, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza *Muhammad și Muhammad împotriva României*.

8. În fine, Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiunile Unite, formulează critici de neconstituționalitate cu privire la dispozițiile art.I pct.62 [cu referire la art.595 alin.(1¹) lit.b)] din legea criticată, prin raportare la prevederile art.126 alin.(3), ale art.61 alin.(1) coroborat art.1 alin.(4), ale art.1 alin.(5) coroborat cu art.73 alin.(1) și (3) lit.h) din Constituție. Se invocă, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.651 din 25 octombrie 2018, paragrafele 48-50, pentru a se susține că, în raport cu acestea, unicul act jurisdicțional care produce efectele unei legi penale de dezincriminare este decizia Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare. Se reține că rolul constituțional al Înaltei Curți de Casație și Justiție este prevăzut de dispozițiile art.126 alin.(3) din Constituție, și anume acela de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale. De asemenea, se reține că, prin mecanismul instituit de recursul în interesul legii și dezlegarea unei chestiuni de drept, instanța supremă asigură interpretarea unitară a normelor care reglementează desfășurarea procesului penal, garantând astfel un proces echitabil pentru persoanele acuzate de săvârșirea unei infracțiuni. Totodată, prin aceleași mecanisme, Înalta Curte de Casație și Justiție

înlătură interpretările divergente apărute în practica judiciară cu privire la dreptul penal substanțial și nu numai, permițând astfel o interpretare și aplicare unitară și previzibilă a normelor de incriminare. Prin urmare, se susține că deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea unui recurs în interesul legii sau în dezlegarea unei chestiuni de drept nu au ca efect dezincriminarea unei fapte penale și nici nu dobândesc caracter de lege, acestea, potrivit dispozițiilor art.474 alin.(4) și ale art.477 alin.(3) din Codul de procedură penală, fiind obligatorii pentru instanțele de judecată. În aceste coordonate, se susține că soluția legislativă criticată, care prevede, în esență, că reprezintă un caz de înlăturare sau modificare a pedepsei/măsurii educative pronunțarea unei decizii de admitere de către Înalta Curte de Casație și Justiție, în dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii, prin care se constată că o faptă determinată nu mai întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni sau forma de vinovăție cerută de lege pentru existența infracțiunii, înfrânge rolul constituțional al instanței supreme, instituit de dispozițiile art.126 alin.(3) din Constituție, precum și principiul separației și echilibrului puterilor în stat, prevăzut de dispozițiile constituționale ale art.1 alin.(4) coroborate cu cele ale art.61 alin.(1), în condițiile în care prevederile criticate transformă, în mod nepermis, Înalta Curte de Casație și Justiție din instanță, ale cărei decizii pronunțate în mecanismele de unificare a jurisprudenței au rolul de interpretare și aplicare unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, în legiuitor, atunci când deciziile de admitere pronunțate în mecanismele de unificare a jurisprudenței au în vedere aspectul că o faptă determinată nu mai întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni sau forma de vinovăție cerută de lege pentru existența infracțiunii. Se susține, totodată, că dispozițiile criticate excedează considerentelor Deciziei Curții Constituționale nr.651 din 25 octombrie 2018, câtă vreme, pe de o parte, analiza instanței de contencios constituțional nu poartă și asupra mecanismelor juridice - recurs în interesul legii sau dezlegarea unei chestiuni de drept - ce au ca scop unificarea practicii judiciare, iar, pe de altă parte, natura juridică a deciziilor de admitere pronunțate de Curtea

Constituțională, respectiv de Înalta Curte de Casație și Justiție este fundamental diferită (a se vedea, în acest sens, deciziile Curții Constituționale nr.839 din 2 iunie 2009 și nr.206 din 29 aprilie 2013). Se reține că Parlamentul este organul îndrituit să stabilească politica penală a statului, potrivit art.61 alin.(1) din Constituție, în calitate de unică autoritate legiuitoare a țării, având o marjă largă de apreciere în acest demers. Însă competența exclusivă a Parlamentului în reglementarea măsurilor ce țin de politica penală a statului nu este absolută, ceea ce presupune că soluțiile legislative adoptate pot fi supuse controlului de constituționalitate al Curții Constituționale. Astfel, se reține că aspectele legate de aplicarea legii penale în timp ori de înlăturarea sau modificarea pedepsei intră în marja de apreciere a legiuitorului, însă aceasta este condiționată de respectarea principiilor, valorilor și exigențelor constituționale, conform art.1 alin.(5) din Legea fundamentală. În conformitate cu prevederile art.73 alin.(1) și (3) lit.h) din Legea fundamentală, reglementarea prin lege organică a infracțiunilor, a pedepselor și a regimului executării acestora reprezintă apanajul Parlamentului, în calitate de unică autoritate legiuitoare a țării, astfel că nu se poate concepe ca această atribuție de legiferare să fie dată, în cazul reglementat de dispozițiile criticate, în sarcina Înaltei Curți de Casație și Justiție, în exercitarea rolului constituțional al acesteia de asigurare a interpretării și aplicării unitare a legii de către celelalte instanțe judecătorești, cu efecte directe în ceea ce privește regimul pedepselor în cazul unor cauze soluționate definitiv. O decizie, chiar și de admitere, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în mecanismele de unificare a jurisprudenței nu poate avea, în nicio împrejurare, caracterul unei legi organice. În ceea ce privește efectul încetării executării pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, respectiv al încetării consecințelor penale ale hotărârilor judecătorești, pronunțate în baza legii vechi (în speță, în baza legii care nu a fost interpretată printr-o decizie dată în dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii), instituit prin dispoziția criticată, se susține că se încalcă principiul autorității de lucru

judecat, precum și principiul securității raporturilor juridice consacrat de prevederile art.1 alin.(3) din Constituție, cât privește hotărârile judecătorești definitive.

9. Pe rolul Curții Constituționale se află și obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(1) și (2)] și ale art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, obiecție formulată de Avocatul Poporului.

10. Obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată Curții Constituționale prin Adresa nr.10596 din 12 aprilie 2023, a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.2443 din 12 aprilie 2023 și constituie obiectul Dosarului nr.882A/2023.

11. **În motivarea obiecției de neconstituționalitate**, Avocatul Poporului formulează critici de neconstituționalitate cu privire la dispozițiile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(1)] din legea criticată, prin raportare la prevederile art.1 alin.(5), ale art.26, ale art.28 și ale art.147 alin.(2) și (4) din Constituție. Astfel, din perspectiva respectării principiului legalității, consacrat de art.1 alin.(5) din Constituție, apreciază că prevederile criticate nu îndeplinesc criteriile de precizie, claritate și previzibilitate menționate de Legea fundamentală. Reține că reglementarea competențelor organelor judiciare reprezintă un element esențial ce decurge din principiul legalității, principiu ce constituie o componentă a statului de drept. În ceea ce privește legiuitorul, principiul legalității - componentă a statului de drept - îl obligă pe acesta să reglementeze în mod clar competența organelor judiciare. În acest sens, invocă dispozițiile procesual penale ale art.30, care enumeră, în mod limitativ, organele specializate ale statului care realizează activitatea judiciară, ale art.55 alin.(1), (4) și (5), precum și ale art.57, care enumeră organele de cercetare penală ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale printre organele de urmărire penală și care stabilesc atribuțiile și competența acestora. De asemenea, invocă dispozițiile art.13 din Legea nr.14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, potrivit cărora organele Serviciului Român de Informații nu pot efectua

acte de cercetare penală, însă, prin excepție, pot fi desemnate organe de cercetare penală speciale, conform art.55 alin.(5) și (6) din Codul de procedură penală, pentru punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică, potrivit prevederilor art.57 alin.(2) teza finală din Codul de procedură penală. Invocă, totodată, jurisprudența Curții Constituționale potrivit căreia legea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (Deciziile nr.348 din 17 iunie 2014 și nr.302 din 4 mai 2017), iar legiuitorul trebuie să reglementeze din punct de vedere normativ atât cadrul de desfășurare a procesului penal, cât și competența organelor judiciare și modul concret de realizare a fiecărei subdiviziuni, a fiecărei etape a procesului penal (Deciziile nr.302 din 4 mai 2017 și nr.390 din 2 iulie 2014). În plus, conferirea calității de mijloc de probă în procesul penal înregistrărilor rezultate în urma desfășurării activității specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului se poate realiza numai în măsura în care această reglementare este însoțită de o procedură clară și explicită referitoare la verificarea legalității acestui element (Decizia Curții Constituționale nr.55 din 4 februarie 2020). Se susține că, în accepțiunea dispozițiilor art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(1)] din legea criticată, înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații sunt obținute cu respectarea prevederilor legale care reglementează obținerea acestor înregistrări, adică în aplicarea dispozițiilor Legii nr.51/1991, contrar dispozițiilor art.138-144 din Codul de procedură penală, referitoare la metodele speciale de supraveghere sau cercetare. În consecință, se apreciază că dispozițiile criticate nu îndeplinesc standardele de claritate, precizie și previzibilitate, încălcând principiul legalității procesului penal, reglementat la art.2 din Codul de procedură penală, și, prin urmare, prevederile art.1 alin.(5) din Constituție. Din perspectiva respectării dispozițiilor art.26 și 28 din Constituție, apreciază că legiuitorul trebuie să reglementeze, din punct de vedere normativ, atât cadrul de

desfășurare a procesului penal, cât și competența organelor judiciare și modul concret de realizare a fiecărei etape a procesului penal. Se susține că reglementarea efectuării supravegherii tehnice și organele care efectuează această supraveghere trebuie clar precizate în lege, pentru ca această procedură să nu fie îndeplinită de persoane care nu sunt prevăzute de lege sau care au un statut juridic incert. În acest sens, invocă jurisprudența Curții Constituționale, potrivit căreia drepturile prevăzute la art.26 din Constituție nu sunt absolute, însă limitarea lor trebuie să se facă respectând dispozițiile art.1 alin. (5) din Legea fundamentală, iar gradul de precizie a termenilor și noțiunilor folosite trebuie să fie unul ridicat, dată fiind natura drepturilor fundamentale limitate (Decizia nr.51 din 16 februarie 2016); totodată, limitarea exercițiului dreptului la viață intimă și la secretul corespondenței și a libertății de exprimare trebuie să aibă loc într-o manieră clară, previzibilă și lipsită de echivoc, astfel încât să fie îndepărtată, pe cât posibil, eventualitatea arbitrarului sau a abuzului autorităților în acest domeniu (Decizia nr.1258 din 8 octombrie 2009). Totodată, invocă și considerente din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dezvoltată cu ocazia examinării legislațiilor naționale care autorizează măsuri de supraveghere secretă și prin care s-au stabilit garanții minime împotriva abuzurilor de autoritate, pe care legea trebuie să le conțină (invocă, în acest sens, Decizia din 29 iunie 2006, pronunțată în Cauza *Weber și Saravia împotriva Germaniei*, Hotărârea din 18 mai 2010, pronunțată în Cauza *Kennedy împotriva Regatului Unit*, Hotărârea din 16 februarie 2000, pronunțată în Cauza *Amann împotriva Elveției*, Hotărârea din 18 februarie 2003, pronunțată în Cauza *Prado Bugallo împotriva Spaniei*, Hotărârea din 6 septembrie 1978, pronunțată în Cauza *Klass și alții împotriva Germaniei*). În fine, se susține că prevederile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(1)] din legea criticată sunt contrare dispozițiilor art.147 alin.(2) și (4) din Constituție, în raport cu cele statuate de Curtea Constituțională prin deciziile nr.51 din 16 februarie 2016 și nr.55 din 16 februarie 2022. Din această perspectivă, se susține că examinarea dispozițiilor criticate relevă omisiunea legiuitorului de a adopta o reglementare care să respecte exigențele constituționale, cu

consecința persistenței în legislație a unei carențe legislative reflectate în absența unei reglementări complete a autorității/instituției/organismului îndrituite/îndrituit să pună în executare mandatele de supraveghere tehnică emise potrivit Codului de procedură penală.

12. Autorul obiecției susține, totodată, că prevederile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(2)] din legea criticată contravin art.147 alin.(2) și (4) raportat la art.1 alin.(5), art.26 și 28 din Constituție. Din această perspectivă, apreciază că soluția legislativă criticată este contrară considerentelor Deciziei Curții Constituționale nr.55 din 4 februarie 2020.

13. De asemenea, Avocatul Poporului susține că dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹) și (1²)] din legea criticată contravin prevederilor art.21 alin.(3) și ale art.24 din Constituție. Cu privire la dispozițiile menționate, se susține că exercitarea dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare al părților și al persoanei vătămate este condiționată de existența unei autorizații de acces la informații clasificate, eliberată de o autoritate administrativă, în urma unei proceduri administrative de verificare. De asemenea, se susține că, prin soluția legislativă criticată, accesul/refuzul accesului la informațiile esențiale pentru soluționarea cauzei penale, cu respectarea principiului aflării adevărului, este dispus de o autoritate administrativă, iar refuzul nu poate constitui obiectul controlului judiciar. Totodată, se susține că prevederile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1²)] din legea criticată - care stabilesc garanția înlăturării informațiilor clasificate de la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză - se referă strict la acele informații despre care judecătorul apreciază că ar putea conduce la periclitatea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei persoane sau la apărarea securității naționale, însă nu și la cealaltă categorie de informații, care nu au acest impact, dar care sunt esențiale pentru aflarea adevărului. Se subliniază că, în ceea ce privește această din urmă categorie de informații, accesul la probatoriu al părților și al persoanei vătămate este interzis, iar accesul apărătorilor

este condiționat de dispoziția unei autorități administrative, iar nu de dispoziția instanței de judecată, contrar celor statuate de Curtea Constituțională prin Decizia nr.21 din 18 ianuarie 2018. Cu privire la prevederile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1²)] din legea criticată, se mai susține că instanța de judecată nu poate realiza un examen al interesului păstrării confidențialității informațiilor clasificate, pe de o parte, respectiv al interesului public de a lua cunoștință de acestea, pe de altă parte (în acord cu Hotărârea din 24 iunie 2003, pronunțată în *Cauza Dowsett împotriva Regatului Unit*, paragrafele 41, 42), singurul demers pe care îl poate realiza fiind acela al desemnării unui apărător din oficiu. În fine, se apreciază că dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹) și (1²)] din legea criticată, care vor intra în vigoare în 3 zile de la data publicării legii criticate în Monitorul Oficial al României, Partea I, vor determina întârzieri ale soluționării cauzelor penale, având în vedere necesitatea derulării unor proceduri de verificare în vederea obținerii autorizațiilor de acces la informații clasificate, cu consecința încălcării art.21 alin.(3) din Constituție, cât privește termenul rezonabil de soluționare a cauzelor.

14. Pe rolul Curții Constituționalitate se află și obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, în ansamblu, precum și a dispozițiilor art.I pct.17, ale art.I pct.38, ale art.I pct.43, ale art.I pct.44, ale art.I pct.45 și ale art.I pct.48 din aceeași lege, obiecție formulată de un număr de 56 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Alianței pentru Unirea Românilor, Partidului Social Democrat și Partidului Umanist Social Liberal și deputați neafiliați.

15. Obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată Curții Constituționale prin Adresa secretarului general al Camerei Deputaților nr.2/3897 din 12 aprilie 2023, a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.2445 din 12 aprilie 2023 și constituie obiectul Dosarului nr.883A/2023.

16. În motivarea obiecției de neconstituționalitate, autorii acesteia formulează atât critici de neconstituționalitate extrinsecă în ceea ce privește legea criticată, în ansamblu, cât și critici de neconstituționalitate intrinsecă în raport cu dispozițiile menționate punctual în sesizare.

17. Potrivit primei critici de neconstituționalitate extrinsecă, se susține că legea criticată încalcă dispozițiile art.1 alin.(3) și (5) raportat la art.141 și art.16 alin.(1) din Constituție, precum și dispozițiile art.147 alin.(4) din Legea fundamentală, ca urmare a nesolicitării avizului Consiliului Economic și Social. În motivarea acestei critici, se arată că instanța de control constituțional a reținut, în jurisprudența sa constantă, că dispozițiile art.141 din Constituție se rezumă doar la consacrarea rolului Consiliului Economic și Social de organ consultativ al Parlamentului și al Guvernului, iar, pentru detalii privind domeniile de specialitate în care acesta este consultat, textul face trimitere la legea sa organică de înființare, organizare și funcționare. Norma constituțională, exprimând sintetic rolul pur consultativ pentru Parlament și Guvern al Consiliului Economic și Social, nu face niciun fel de referire expresă la obligația inițiatorilor proiectelor de acte normative de a solicita avizul consultativ al Consiliului Economic și Social și nici cu privire la mecanismele de consultare a acestui organ consultativ, acestea fiind tratate în legea de organizare și funcționare a acestuia, la care Legea fundamentală face trimitere. Așadar, Curtea a reținut că nesolicitarea avizului consultativ al Consiliului Economic și Social, deși obligatorie, nu poate avea drept consecință neconstituționalitatea actului normativ respectiv, numai prin raportare la art.141 din Constituție. Însă, prin raportare la dispozițiile art.1 alin.(3) și (5) coroborate cu cele ale art.141 din Constituție, Curtea Constituțională a statuat că este obligatorie solicitarea avizului Consiliului Economic și Social, în cazul în care proiectul de lege vizează vreunul dintre domeniile de specialitate prevăzute de art.2 alin.(2) din Legea nr.248/2013 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social. În acest sens, este invocată Decizia Curții Constituționale nr. 221 din 2 iunie 2020, paragrafele 53 și 59, potrivit căreia lipsa solicitării avizului Consiliului Economic și

Social este un motiv de neconstituționalitate extrinsecă a actului normativ. Se reține că, deși avizul Consiliului Economic și Social este consultativ, acesta trebuie să existe în procesul de legiferare, în domeniile prevăzute de art.2 alin.(2) din Legea nr.248/2013. Se susține că lipsa avizului Consiliului Economic și Social constituie un viciu de neconstituționalitate a actului normativ criticat, dat fiind faptul că rolul Consiliului Economic și Social este acela de a garanta, în cadrul unui proces democratic de legiferare, că legile nu instituie soluții arbitrare, mai ales atunci când au un impact major asupra drepturilor și libertăților fundamentale, în special cu privire la dreptul la libertate. Din această perspectivă, se reține că legea criticată conține norme care reglementează infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora, făcând parte din categoria legilor organice, fiind incidente prevederile art.73 alin.(3) lit.h) din Constituție (astfel cum a reținut și Consiliul Legislativ în Avizul nr.1469 din 27 decembrie 2022), și, prin urmare, afectează drepturi și libertăți cetățenești, respectiv dreptul la libertate individuală, dreptul la viața intimă, familială și privată dreptul la apărare și dreptul la un proces echitabil, garantate de art.23, 26, 24 și 21 din Constituție. Așadar, se reține că legea criticată conține norme care reglementează domenii de specialitate ale Consiliului Economic și Social, respectiv drepturile și libertățile cetățenești, la care fac referire dispozițiile art.2 alin.(2) lit.g) din Legea nr.248/2013. Prin urmare, se susține că este obligatoriu să fie solicitat avizul Consiliului Economic și Social, în sensul consultării acestuia, ca organ de specialitate consultativ al Parlamentului și al Guvernului, neavând relevanță dacă legiuitorul, în opera sa de legiferare, ar fi ținut sau nu seama de conținutul acestuia. Se invocă dispozițiile art.9 alin.(1) din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Se reține că, în ceea ce privește legea criticată, avizul Consiliului Economic și Social nu a fost solicitat de către inițiator, aspect care reiese din lipsa vreunei mențiuni în expunerea de motive, secțiunea a 6-a, pct.6.5. În aceste condiții, în lipsa solicitării avizului Consiliului Economic și Social, cu prilejul elaborării și adoptării legii criticate, se susține că au fost nesocotite prevederile art.1 alin.(5) din

Constituție. Se apreciază că ignorarea principiului constituțional al obligativității respectării legii în cursul procedurilor parlamentare de legiferare ar plasa Guvernul pe o poziție privilegiată, interzisă de principiul constituțional al egalității, consacrat de art.16 alin.(2) din Legea fundamentală. Având în vedere dispozițiile constituționale și legale citate, se susține că absența solicitării avizului Consiliului Economic și Social este de natură să susțină neconstituționalitatea extrinsecă a legii criticate, în raport cu prevederile art.1 alin.(3) și (5) coroborate cu cele ale art.141 din Constituție.

18. Potrivit celei de-a doua critici de neconstituționalitate extrinsecă, se susține că legea analizată încalcă dispozițiile art.1 alin.(5) din Constituție raportat la dispozițiile Legii nr.24/2000 și ale art.147 alin.(4) din Constituție. În motivarea acestei critici de neconstituționalitate, se susține că, la definitivarea proiectului de lege criticat, nu s-au avut în vedere observațiile și propunerile Consiliului Legislativ de la pct.4 și 9 din Avizul nr.1470 din 27 decembrie 2022 și nu a fost motivată neacceptarea acestora în cuprinsul expunerii de motive sau într-o notă însoțitoare, fiind încălcate dispozițiile art.10 alin.(4) din Legea nr.24/2000. De asemenea, se susține că, pentru fundamentarea proiectului de lege criticat, nu a fost examinată practica instanței constituționale în domeniu, proiectul nerespectând mai multe decizii de admitere ale instanței de control constituțional, fiind încălcate dispozițiile art.21 din Legea nr.24/2000.

19. În motivarea celei de-a treia critici de neconstituționalitate extrinsecă, se susține că procedura de examinare și adoptare de către Camera Deputaților a proiectului de lege criticat este viciată, fiind încălcate flagrant atât garanțiile constituționale privind procedura de examinare și adoptare a legilor, cât și obligațiile constituționale ce revin deputaților României, aspecte incompatibile cu statul de drept și democrația constituțională. În acest sens, se susține că, în procedura de examinare și adoptare a legii criticate, Camera Deputaților a încălcat atât dispozițiile constituționale privind obligativitatea deciziilor Curții Constituționale, afectând libertatea cetățenilor, dreptul la viața intimă, familială și privată, dreptul la apărare și dreptul la un proces echitabil, cât și procedura de examinare și adoptare a unei legi, prevăzută de

Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Deputaților, prin care textele de lege declarate neconstituționale se pun în acord cu dispozițiile Constituției. Astfel, se susține că o lege organică, aflată într-o procedură de urgență, nu poate fi adoptată decât în condițiile prevăzute expres și detaliat în Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Deputaților. Or, legea criticată a fost examinată și adoptată într-o procedură ad-hoc, neprevăzută de Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Deputaților. În aceste condiții, se susține că deputații și-au exercitat mandatul cu încălcarea dispozițiilor Regulamentului de organizare și funcționare a Camerei Deputaților, a Legii nr.96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor și a prevederilor art.16 alin.(2) și ale art.1 alin.(5) din Constituție. Deși proiectul de lege a fost inițiat în vederea punerii în acord a prevederilor Codului de procedură penală cu deciziile Curții Constituționale, Biroul permanent al Camerei Deputaților nu a trimis proiectul de lege, în vederea examinării și elaborării rapoartelor, către Comisia pentru constituționalitate a Camerei Deputaților, contrar dispozițiilor art.63 coroborat cu art.61 pct.22 din Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Deputaților. Se susține astfel că deputații, care fac parte din Biroul permanent, au încălcat dispozițiile art.11 alin.(1) din Legea nr.96/2006 raportat la art.235 alin.(1) din Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Deputaților, precum și prevederile art.1 alin.(5) și ale art.16 alin.(2) din Constituție. Având în vedere modul în care s-au desfășurat ședințele Comisiei juridice, de disciplină și imunități a Camerei Deputaților, de examinare a proiectului de lege, în datele de 3 și 4 aprilie 2023, se susține că atât comisia, cât și deputații care fac parte din aceasta au încălcat prevederi din Legea fundamentală. În acest sens, se precizează că președintele Comisiei juridice, de disciplină și imunități a îngrădit dreptul constituțional al deputaților de a propune, în termenul stabilit, amendamente la proiectul de lege examinat. Se precizează că, în acest fel, au fost încălcate dispozițiile art.66 alin.(4), ale art.118 alin.(1) și ale art.99 alin.(5) din Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Deputaților și, implicit, prevederile art.64 alin.(1) și (4) coroborate cu art.1 alin.(5) din Constituție, precum și

dispozițiile art.11 alin.(1) din Legea nr.96/2006 raportat la art.235 alin.(1) din Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Deputaților, precum și prevederile art.1 alin.(5) și ale art.16 alin.(2) din Constituție. Totodată, se arată că președintele Comisiei juridice, de disciplină și imunități a îngădit dreptul constituțional al deputaților neafiliați de a-și susține amendamentele în cadrul ședinței comisiei din data de 4 aprilie 2023. Se susține că, în acest fel, au fost încălcate dispozițiile art.57 alin.(1) din Regulament și, implicit, prevederile art.64 alin.(1) și (4) coroborate cu art.1 alin.(5) din Constituție, precum și dispozițiile art.11 alin.(1) din Legea nr.96/2006 raportat la art.235 alin.(1) din Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Deputaților, precum și prevederile art.1 alin.(5) și ale art.16 alin.(2) din Constituție. Totodată, se afirmă că, această comisie nu a examinat amendamentele depuse la proiectul de lege și nici modul în care s-au soluționat propunerile cuprinse în avizul Consiliului Legislativ. Se susține că în acest fel au fost încălcate dispozițiile art.62 și ale art.68 alin.(1) din Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Deputaților și, implicit, prevederile art.64 alin.(1) și (4) coroborate cu art.1 alin.(5) din Constituție, precum și dispozițiile art.11 alin.(1) din Legea nr.96/2006 raportat la art.235 alin.(1) din Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Deputaților, precum și prevederile art.1 alin.(5) și ale art.16 alin.(2) din Constituție. În fine, se arată că, în ședința plenului Camerei Deputaților din data de 5 aprilie 2023, au fost supuse la vot „calupuri” de amendamente, atât de admitere, cât și de respingere, cu încălcarea prevederilor art.121 raportat la art.110 alin.(3) din Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Deputaților și, implicit, a prevederilor art.64 alin.(1) coroborate cu art.1 alin.(5) din Constituție, precum și a dispozițiilor art.11 alin.(1) din Legea nr.96/2006 raportat la art.235 alin.(1) din Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Deputaților, precum și a prevederilor art.1 alin.(5) și ale art.16 alin.(2) din Constituție.

20. În concluzie, se susține că legea criticată a fost analizată în mod formal de Camera Deputaților, aceasta ignorând atât prevederile Constituției, cât și cele statuate

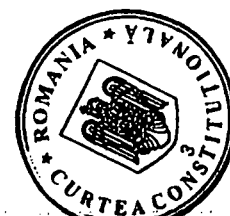

de Curtea Constituțională, însușindu-și, prin votul majoritar al deputaților, forma proiectului de lege propusă de Guvernul României, cu încălcarea dispozițiilor art.1 alin.(3), (4) și (5), ale art.2 alin.(1), ale art.61, ale art.69 alin.(1), ale art.73 alin.(1) și (3) lit.h) și ale art.147 alin.(1) și (4) din Legea fundamentală.

21. Criticile de neconstituționalitate intrinsecă sunt formulate cu privire la dispozițiile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹], ale art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹) și (1²)], ale art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11) și (12)], ale art.I pct.44 [cu referire la art.375 alin.(3)], ale art.I pct.45 [cu referire la art.377 alin.(5)] și ale art.I pct.48 [cu referire la art.421 alin.(1) pct.2 lit.a)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative.

22. Într-o primă critică de neconstituționalitate intrinsecă, se susține neconstituționalitatea dispozițiilor art.I pct.17 [cu referire la art.139¹] din legea criticată pentru motivele ce urmează. Având în vedere considerentele Deciziei Curții Constituționale nr.26 din 16 ianuarie 2019 și faptul că textul criticat face referire la „*date și informații privitoare la săvârșirea unei infracțiuni*”, se susține că acesta extinde competența Serviciului Român de Informații dincolo de competența care îi revine potrivit art.119 din Constituție, în condițiile în care textul de lege criticat se referă la orice infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare, iar nu numai la infracțiunile contra securității naționale. Sub acest aspect, se susține că textul de lege analizat încalcă prevederile art.119 raportat la art.132 din Constituție, precum și dispozițiile constituționale ale art.1 alin.(5). Se susține că, în acest fel, textul a fost adoptat cu încălcarea dispozițiilor art.1 alin.(4) și (5) coroborat cu art.119 din Constituție, precum și ale art.131 și 132 din Legea fundamentală, fiind incompatibil cu un stat de drept și democratic, precum și cu democrația constituțională. De asemenea, se susține că serviciile de culegere de informații devin, implicit, organe de cercetare penală specială pentru un număr considerabil de infracțiuni prevăzute de legislația penală, contrar celor statuate de Curtea Constituțională prin deciziile nr.51

din 16 februarie 2016, nr.91 din 28 februarie 2018, nr.802 din 6 decembrie 2018, nr.26 din 16 ianuarie 2019, nr.55 din 4 februarie 2020 și nr.55 din 16 februarie 2022, nerespectându-se astfel prevederile art.147 alin.(4) din Constituție. Totodată, se susține că introducerea în Codul de procedură penală, prin art.I pct.17 din legea criticată, a art.139¹ s-a realizat fără o reglementare adecvată a garanțiilor procedurale în materie penală și fără a fi însoțită de un ansamblu de norme care să permită contestarea legalității acestora în mod efectiv. Prin reglementarea posibilității conferirii calității de mijloc de probă acestor înregistrări, fără crearea cadrului adecvat, care să asigure posibilitatea contestării legalității acestora, legiuitorul a legiferat fără a respecta cerințele de claritate și previzibilitate prevăzute de Constituție. De asemenea, reglementarea propusă nu a avut în vedere nici ipoteza în care este analizată legalitatea mandatului de către o instanță inferioară celei care a autorizat activitățile de culegere de informații. Textul de lege criticat prevede că legalitatea încheierilor și mandatelor emise de către judecătorii instanței supreme va fi supusă verificării judecătorilor de la instanțele inferioare, contrar dispozițiilor art.1 alin.(5) și ale art.126 alin.(3) și (4) . Se invocă, în acest sens, considerente ale deciziilor Curții Constituționale nr.26 din 16 ianuarie 2019 și nr.55 din 16 februarie 2022. Se susține că, în acest fel, se aduce atingere dispozițiilor constituționale ale art.1 alin.(5), ale art.21 alin.(3), ale art.26, 28 și 53, precum și prevederilor art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și, implicit, art. 20 din Constituție. De asemenea, se afirmă că introducerea în Codul de procedură penală, prin art.I pct.17 din legea criticată, a art.139¹ permite interceptarea de către Serviciul Român de Informații a avocaților, în cadrul exercitării activității lor profesionale. Din această perspectivă, se susține că textul criticat aduce atingere prevederilor Directivei 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități

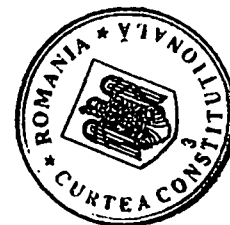

consulare în timpul privării de libertate și, implicit, dispozițiilor art.148 alin.(4) din Constituție. Totodată, întrucât nu oferă suficiente garanții procedurale pentru a asigura respectarea dreptului la viața privată și secretului profesional al avocatului, având în vedere jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, se susține că textul criticat încalcă dreptul la viața privată și secretul corespondenței avocatului, garantate de art.26 și 28 din Constituție și de art.8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și, implicit, de art.20 din Constituție. Se arată că textul criticat permite interceptarea convorbirilor și discuțiilor dintre client și avocat, fiind astfel încălcat principiul confidențialității client – avocat, și, totodată, ca urmare a faptului că înregistrările devin probe în procesul penal, încalcă și dreptul de a păstra tăcerea și de a nu se autoincrimina, garantat de art.6 din Convenție, întrucât, indiferent de atitudinea pe care o adoptă acuzatul în procesul penal și invocarea de către acesta a dreptului la tăcere, discuțiile și conversațiile pe care le-a avut cu avocatul, înregistrate de către Serviciul Român de Informații, pot să devină probe clasificate în dosarul penal, la care nu are acces și pe care nu le poate contesta. Se susține că, în acest fel, se încalcă dispozițiile constituționale ale art.21 alin.(3), ale art.24 și ale art.20 raportat la art.6 din Convenție, ale art.4 din Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 și, implicit, ale art.148 alin.(4) din Constituție.

23. A doua critică de neconstituționalitate intrinsecă are ca obiect dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹) și (1²)] și ale art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11) și (12)] din legea criticată. Se susține că toate înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații sunt mijloace de probă clasificate, așa încât majoritatea proceselor penale vor conține probe clasificate, fiind aplicabile, astfel, dispozițiile de lege criticate. Or, în condițiile în care aceste din urmă dispoziții sunt contrare celor statuate de Curtea Constituțională în Decizia nr.21 din 18 ianuarie 2018, paragrafele 26-32, 61-63, 70 și 71, se susține că se încalcă, implicit, dispozițiile art.147 alin.(4), precum și ale art.21 alin.(3), ale art.24, ale art.16 alin.(1) și (2), ale art.124 alin.(2), ale art.11 și 20 din Constituție. Se arată că dispozițiile criticate, menționate

anterior, interzic dreptul de acces al părților la informațiile clasificate din dosar, indiferent de conținutul acestora și indiferent dacă această restrângere a dreptului are un scop real și justificat de protecția unui interes legitim privind drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor sau siguranța națională, încălcând astfel dispozițiile art.21 alin.(3) și ale art.31 raportat la art.53 din Constituție. Pentru a fi respectat principiul egalității armelor și dreptul la un proces echitabil, judecătorul de cameră preliminară trebuie să permită accesul la informațiile clasificate atât apărării, cât și acuzării. Cu toate acestea, textele de lege criticate stabilesc că simpla lipsă a deținerii unei autorizații de acces, prevăzută de lege, determină interzicerea accesului apărătorului, fiind necesar ca acesta să fie înlocuit, contrar dispozițiilor art.53 din Constituție. Textele criticate reglementează impunerea de către judecătorul de cameră preliminară a unui avocat din oficiu atât părții, cât și persoanei vătămate, în cazul în care apărătorul inițial nu deține autorizația de acces la informații clasificate, prevăzută de lege, și acestea nu angajează un apărător care să dețină o astfel de autorizație, contrar dreptului la un apărător ales de acuzat, garantat de art.6 paragraful 3 lit.c) din Convenție și de art. 24 din Constituție. Cât privește dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1²)] și ale art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(12)] din legea criticată, se susține că, în cazul în care se refuză motivat accesul la informațiile clasificate, acestea nu pot servi la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză, fără să se prevadă eliminarea lor din dosarul cauzei, contrar dispozițiilor constituționale ale art.16 alin.(1) și (2), ale art.21 alin.(3) și ale art.23 alin.(11). În acest sens, se susține că Decizia Curții Constituționale nr.22 din 18 ianuarie 2018, paragrafele 19-24 și 26-27, se aplică *mutatis mutandis* și în privința dispozițiilor de lege criticate.

24. În ceea ce privește dispozițiile art.I pct.44 [cu referire la art.375 alin.(3)], ale art.I pct.45 [cu referire la art.377 alin.(5)] și ale art.I pct.48 [cu referire la art.421 alin.(1) pct.2 lit.a)] din legea criticată, se arată că, în expunerea de motive a proiectului de lege, la secțiunea a 2-a, 2.3. *Schimbări preconizate pct.24 d)*, se menționează că,

pentru acest articol din proiectul de lege s-au avut în vedere cele statuate de Curtea Constituțională prin Decizia nr.21 din 18 ianuarie 2018, menționându-se că se propune „modificarea art.375 alin.(3), art.377 alin.(5) și a art.421 alin.(1) pct.2 lit.a) din Codul de procedură penală, intervențiile fiind necesare pentru corelare față de introducerea la art.374 a celor două alineate noi, alin.(11) și (12), normele de trimitere din articolele menționate urmând să fie corelate cu conținutul acestor alineate noi”. În aceste condiții, se susține că, întrucât prin legea criticată s-a introdus aplicarea corespunzătoare a dispozițiilor art.374 alin.(11) și (12) din Codul de procedură penală și la art.375, art.377 și art.421 din Codul de procedură penală, neconstituționalitatea art.374 alin.(11) și (12) atrage și neconstituționalitatea normelor introduse la aceste articole.

25. În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizările au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a comunica punctele lor de vedere asupra acestora.

26. Guvernul a transmis punctul său de vedere cu privire la sesizarea ce formează obiectul Dosarului Curții nr.881A/2023, pe care o apreciază ca fiind neîntemeiată.

27. Cu privire la susținerea potrivit căreia dispozițiile art.I pct.17 din legea criticată nu realizează o punere în acord cu Decizia Curții Constituționale nr.55 din 4 februarie 2020, apreciază că soluția normativă - potrivit căreia legalitatea înregistrărilor rezultate din activitățile specifice culegerii de informații este supusă verificării judecătorului de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară - este în deplin acord cu considerentele deciziei precitate. De asemenea, apreciază ca fiind neîntemeiată și critica referitoare la instanța competentă să efectueze controlul legalității înregistrărilor. Din această perspectivă, reține că, potrivit art.3 din Codul de procedură penală, judecătorul de cameră preliminară are competența funcțională de a examina legalitatea (inclusiv loialitatea, componentă intrinsecă a legalității) administrării probelor de către organele de urmărire penală. Având în vedere că,

potrivit Deciziei nr.55 din 4 februarie 2020, „legalitatea înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații (...), care sunt folosite în procesul penal, trebuie verificată respectând aceleași garanții procedurale aplicabile în cazul folosirii în cursul procesului penal a înregistrărilor ce rezultă din aplicarea sistemului reglementat de Codul de procedură penală” (paragraful 50), apreciază că, pentru identitate de rațiune, organul competent să se pronunțe asupra legalității înregistrărilor în cauză ar trebui să fie judecătorul de cameră preliminară de la instanța căreia îi revine, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță. Precizează că, fiind investită cu soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.142 alin.(5) din Codul procedură penală, Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr.372 din 28 mai 2019, prin care nu a identificat nicio problemă de constituționalitate în privința reglementării care - fără a distinge după cum mandatul de supraveghere tehnică a fost emis de o instanță superioară sau de o instanță egală în grad celei sesizate cu rechizitoriu - permite folosirea interceptărilor într-o altă cauză decât cea în care s-a emis mandatul. În plus, în opinia Guvernului, „competența specializată” a Înaltei Curți de Casație și Justiție în domeniul autorizării activităților specifice culegerii de informații, care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, nu poate conduce la concluzia că aceasta ar avea competența exclusivă de a verifica legalitatea probelor și mijloacelor de probă rezultate din astfel de activități specifice și utilizate în cauze penale a căror soluționare este de competența altor instanțe de judecată. În ceea ce privește susținerea potrivit căreia dispozițiile art.I pct.17 din legea criticată sunt neconstituționale, întrucât nu reglementează o procedură aplicabilă și în cazul în care se contestă legalitatea înregistrărilor rezultate din efectuarea activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului desfășurate cu respectarea prevederilor legale, autorizate potrivit Legii nr.51/1991, dacă nu se dispune trimiterea în judecată, arată că legiuitorul infraconstituțional a reglementat o procedură de contestare a legalității înregistrărilor anterior menționate, dacă acestea sunt folosite

ca probe mijloace de probă în procesul penal, astfel încât textul art.I pct.17 din legea criticată este conform atât cu dispozițiile art.147 alin.(4), cât și cu cele ale art.21 din Constituție. Pe de altă parte, apreciază că Decizia nr.244 din 6 aprilie 2017, invocată implicit în susținerea caracterului neconstituțional al textului criticat, impune legiuitorului obligația de a reglementa un astfel de control doar în ceea ce privește persoanele care nu dobândesc calitatea de inculpat și ale căror drepturi au fost restrânse prin autorizarea unor măsuri de supraveghere tehnică în condițiile Codului de procedură penală, nu și în cazul persoanelor care au făcut obiectul unor măsuri specifice activității de culegere de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, autorizate potrivit Legii nr.51/1991. În acest sens, apreciază că prevederile legale criticate se coroborează cu dispozițiile art.22 din Legea nr.51/1991. De asemenea, apreciază ca fiind neîntemeiată și critica privind caracterul iluzoriu și lipsit de efectivitate al controlului exercitat de judecătorul de cameră preliminară. Arată că, potrivit art.7 alin.(3) din Legea nr.182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, cu modificările și completările ulterioare, accesul la informații clasificate ce constituie secret de stat, respectiv secret de serviciu este garantat judecătorilor, sub condiția validării numirii și a depunerii jurământului. În consecință, reține că judecătorul de cameră preliminară, care va examina legalitatea înregistrărilor, are autorizație de acces la informații clasificate, deci poate verifica în mod efectiv atât încheierea judecătorului de la Înalta Curte de Casație și Justiție, cât și mandatul - ambele prevăzute de art.17 din Legea nr.51/1991. Totodată, reține că judecătorul de cameră preliminară va putea verifica și actele care au stat la baza încheierii și, respectiv, a mandatului.

28. Referitor la critica formulată în raport cu dispozițiile art.1 alin.(5) din Constituție cu privire la prevederile art.I pct.1 din legea criticată, Guvernul apreciază că aceasta este neîntemeiată. În primul rând, reține că nu rezultă din motivarea sesizării în ce constă neclaritatea termenului „*orice*”, folosit de legiuitor în cuprinsul art.9 alin.(5) Cod procedură penală. Arată că, din formularea actuală a textului legal criticat

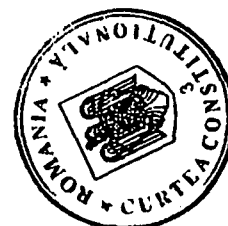
- „Orice persoană față de care s-a dispus...” - rezultă că doar persoana care s-a aflat sub imperiul unei măsuri privative de libertate va avea dreptul la repararea prejudiciului creat, neputând fi vorba de alte persoane. Apreciază că acest lucru rezultă și din cuprinsul art.539 alin.(1) din Codul procedură penală, text care se coroborează cu norma de principiu prevăzută la art.9 din același act normativ. Precizează că singura intervenție operată prin legea criticată asupra formei *de lege lata* a art.9 alin.(5) din Codul de procedură penală constă în adăugarea adverbului „injust”, intervenția fiind necesară pentru corelarea textului cu modificarea intervenită asupra art.539 alin.(1) lit.b) din Codul procedură penală, având în vedere Decizia Curții Constituționale nr.136 din 3 martie 2021.

29. Apreciază, totodată, că pretinsa ambiguitate sau neclaritate în ceea ce privește prevederile art.I pct.19 și ale art.II din legea criticată este neîntemeiată. În acest sens, reține că art.145¹ din Codul de procedură penală reglementează plângerea împotriva măsurilor de supraveghere tehnică, procedură accesibilă atât persoanelor cu privire la care s-a dispus sau s-a confirmat o măsură de supraveghere tehnică și care nu au dobândit în acea cauză calitatea de parte, cât și inculpatului față de care s-a dispus clasarea sau renunțarea la urmărirea penală. Îndată după soluționarea cauzei, procurorul încunoștințează în scris persoana supravegheată cu privire la emiterea rechizitoriului sau a ordonanței de clasare ori renunțare la urmărirea penală. De la primirea încunoștințării, persoana supravegheată are la dispoziție un termen de 20 de zile pentru formularea plângerii. Întrucât prezentarea proceselor-verbale de redare și a conținutului suporturilor poate avea loc fie în cursul urmăririi penale (după încetarea măsurii de supraveghere tehnică), fie, cel mai târziu, după rezolvarea cauzei și având în vedere că dreptul de a formula plângere se naște în toate situațiile după rezolvarea cauzei de către procuror, în reglementarea momentului de la care curge termenul de formulare a plângerii, dispozițiile art.145¹ alin.(3) din Codul de procedură penală țin seama de aceste împrejurări. Astfel, dacă informarea și prezentarea conținutului proceselor- verbale/suporturilor s-au realizat în cursul urmăririi penale, deci înainte de

rezolvarea cauzei, termenul de formulare a plângerii va curge de la primirea încunoștințării scrise cu privire la emiterea rechizitoriului/ordonanței de clasare/renunțare la urmărire penală. Așadar, chiar dacă a luat cunoștință de conținutul suporturilor și al proceselor- verbale de redare înainte de rezolvarea cauzei, persoana interesată nu va putea formula plângere decât după rezolvarea cauzei, iar termenul pentru exercitarea acestui drept va curge de la data primirii încunoștințării scrise despre soluționarea cauzei. Dacă, însă, procurorul a amânat până la soluționarea cauzei informarea sau prezentarea conținutului proceselor-verbale de redare/suporturilor, termenul pentru formularea plângerii va curge de la primirea acestei informări sau, după caz (în situația în care persoana a uzat de dreptul de a cunoaște conținutul proceselor-verbale/suporturilor), de la data prezentării conținutului suporturilor. În această ipoteză, termenul de formulare a plângerii nu poate curge de la primirea încunoștințării prevăzute la art.145¹ alin.(2) din Codul de procedură penală, întrucât este necesar să i se dea persoanei mai întâi posibilitatea să ia cunoștință de conținutul suporturilor/proceselor- verbale de redare.

30. De asemenea, Guvernul apreciază că dispozițiile art.I pct.38 din legea criticată, prin care se introduc două alineate noi la art.345 din Codul de procedură penală, respectă exigențele constituționale, asigurând un just echilibru între interesul aflării adevărului și necesitatea respectării dreptului la un proces echitabil. Reține că, din considerentele Deciziei Curții Constituționale nr.21 din 18 ianuarie 2018, rezultă că în cazul probelor ce constituie informații clasificate instanța trebuie să fie în măsură să hotărască asupra relevanței lor probatorii și să aibă posibilitatea de a refuza accesul la acestea în cazul în care apreciază că, altfel, s-ar afecta viața unei persoane, securitatea națională sau un alt interes public important (situație în care existența sau inexistența autorizației de acces la informații clasificate în persoana avocatului ales va fi nerelevantă, iar informațiile respective nu vor putea fi accesate de avocat chiar dacă ar avea autorizație de acces la informații clasificate și nici nu vor putea sprijini o soluție de condamnare, renunțare la aplicarea pedepsei sau amânarea aplicării pedepsei), pe

de o parte, iar, pe de altă parte, în cazul în care instanța permite accesul la informațiile clasificate, condiționarea cunoașterii acestora de deținerea autorizației de acces la informații clasificate de către avocat este constituțională, fiind proporțională cu scopul urmărit (protejarea informațiilor clasificate). Apreciază că textele introduse în cuprinsul art.345 din Codul de procedură penală, prin art.I pct.38 din legea criticată, țin seama de considerentele menționate. Totodată, reține că, dacă apărătorii părților și ai persoanei vătămate nu dețin autorizația de acces prevăzută de lege, iar părțile sau, după caz, persoana vătămată nu-și desemnează un alt apărător care deține autorizația prevăzută de lege, judecătorul de cameră preliminară ia măsuri pentru desemnarea unor avocați din oficiu care dețin această autorizație. Apreciază că prin aceste completări nu se restrânge dreptul părților ori al persoanei vătămate de a-și alege un avocat care să le/o reprezinte sau să le/o asiste în cursul procesului penal, pentru că doar în situația în care avocatul ales de parte nu deține autorizație de acces la informații clasificate și aceasta nu-și desemnează un alt avocat ales care deține o astfel de autorizație se va desemna de către judecătorul de cameră preliminară un avocat din oficiu, care poate avea acces la respectivele informații. Exercițarea de către judecătorul de cameră preliminară a competenței de desemnare a unui avocat din oficiu este determinată de pasivitatea părții și are în vedere tocmai asigurarea dreptului la informare al inculpatului, în modalitatea prevăzută de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, atunci când acuzatul este în imposibilitatea de a accesa personal și, eventual, asistat de avocat informațiile clasificate din dosar. Consideră că dispozițiile art.I pct.38 din legea criticată au rolul de a asigura aflarea adevărului în cauză și, în acest sens, invocă Decizia nr.21 din 18 ianuarie 2018, paragraful 70. Apreciază că, în ipoteza în care legiuitorul nu ar fi prevăzut un astfel de mecanism, folosirea acestor probe în cursul procesului ar fi fost condiționată exclusiv de opțiunea subiectului procesual de a-și desemna un avocat care să dețină o astfel de autorizație. Or, în cursul procesului penal, pot fi subiecți procesuali care nu au interesul ca probele, reprezentând informații clasificate, să poată fi folosite și, astfel, să afecteze situația lor juridică. De aceea,

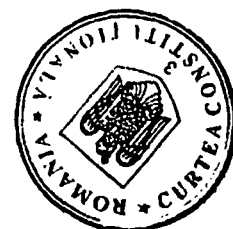

blocarea posibilității folosirii acestor probe de atitudinea unui subiect procesual, care poate justifica un anumit interes, nu poate decât să afecteze unul dintre principiile fundamentale ale procesului penal, acela al aflării adevărului. Așadar, prin excluderea probelor clasificate din voința exclusivă a celui interesat, se poate ajunge la situația unei adevărate „imunități” în fața legii penale în rândul inculpaților care nu optează pentru asistența sau reprezentarea judiciară oferită de avocați care dețin o autorizație de acces, în ipoteza în care actul de sesizare se întemeiază pe probe constând în informații clasificate. Apreciază că această situație contravine principiului egalității în drepturi a cetățenilor, cât timp, în dosarele inculpaților care-și vor desemna avocați care dețin autorizații de acces la informații clasificate, astfel de informații vor putea servi la condamnarea acestora, ceea ce nu ar fi posibil în dosarele în care inculpații aleg să nu-și desemneze un astfel de avocat - diferența de tratament juridic neavând nicio justificare obiectivă. Or, crearea unui statut privilegiat care contravine în mod vădit principiilor aflării adevărului și egalității în drepturi nu poate fi acceptat într-un stat de drept, o atitudine contrară fiind de natură să conducă la încălcarea dispozițiilor art.1 alin.(3) din Constituție.

31. De asemenea, Guvernul apreciază că dispozițiile art.I pct.34 din legea criticată respectă exigențele constituționale prevăzute în cuprinsul art.24 alin.(1) și al art.1 alin.(3) și (5) din Constituție. În acest sens, reține că, prin Decizia nr.88 din 13 februarie 2019, instanța de control constituțional nu a stabilit în sarcina legiuitorului obligația de a reglementa ca cel interesat să poată să invoce cazurile de nulitate absolută menționate oricând, indiferent de momentul procesual în care a intervenit nulitatea. În ceea ce privește momentul până la care se poate invoca nulitatea absolută, observă că, similar materiei civile, legiuitorul penal a prevăzut, ca regulă, posibilitatea invocării nulității absolute în orice stare a procesului, iar, ca excepție, situația când aceasta va putea fi invocată până la o anumită etapă sau până la un anumit moment procesual. Reține că, în considerarea imperativului soluționării cauzei într-un termen rezonabil, legiuitorul, în virtutea competenței sale constituționale în ceea ce privește

modalitatea de configurare a procesului penal/civil, poate institui unele termene până la care persoanele interesate ar putea exercita unele drepturi procesuale. O astfel de limitare nu afectează substanța dreptului la un proces echitabil sau a celui privind accesul la o instanță, ci privește exercitarea unor astfel de drepturi, ținând cont de necesitatea respectării unor condiții sau termene procedurale.

32. Guvernul consideră, totodată, că susținerea referitoare la art.I pct.62 din legea criticată este neîntemeiată. Apreciază că susținerea instanței supreme în sensul că există diferențe între efectele deciziilor sale pronunțate în soluționarea recursului în interesul legii și în dezlegarea unei chestiuni de drept și deciziile Curții Constituționale este validă, însă aceste diferențe nu sunt relevante în ceea ce privește incidența principiului aplicării legii penale mai favorabile. Reține că, însăși premisa implementării Deciziei Curții Constituționale nr.651 din 25 octombrie 2018, prin introducerea unui nou alineat, este aceea că, în afară de actele normative în sens formal (legi și ordonanțe ale Guvernului), există și alte acte ale autorităților statului care, prin efectele lor opozabile inclusiv instanțelor de judecată în activitatea lor de aplicare a legii, devin izvor de drept și sunt similare legilor din punctul de vedere al modalității de sancționare penală a comiterii anumitor fapte. În consecință, principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile devine incident în cazul respectivelor decizii, iar legiuitorul trebuie să asimileze legii aceste acte în ceea ce privește aplicarea art.4 din Codul penal. Reține că deciziile pronunțate de instanța supremă în procedura hotărârii prealabile sau a recursului în interesul legii nu dezincriminează ori incriminează ele însele, în mod formal, o anumită faptă, însă prin efectele lor, obligatorii pentru instanțele de judecată care aplică legea penală, se poate ajunge indirect la reconfigurarea unei infracțiuni, spre exemplu, în ceea ce privește elementul material al laturii obiective a infracțiunii sau a sferei subiectului activ ori pasiv. Deși nu constituie o lege de dezincriminare *per se*, o decizie a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțată în procedura recursului în interesul legii ori în procedura dezlegării unor probleme de drept în materie penală, reconfigurează cu efect obligatoriu pentru

instanțele de judecată conținutul unei infracțiuni ori al unor infracțiuni, inclusiv din perspectiva reținerii sau nu a concursului de infracțiuni. Prin urmare, pentru a se da o reală expresie principiului aplicării *lex mitior*, este necesară luarea în considerare și a efectelor concrete ale unor astfel de decizii ale instanței supreme, câtă vreme aceste efecte pot fi, în anumite cazuri, de definire a conținutului constitutiv al unor infracțiuni și, în consecință, de excludere de la răspunderea penală a anumitor tipuri de comportamente care au fost anterior sancționate ca infracțiuni. Apreciază că, deși diferite din punctul de vedere al mecanismele adoptării/pronunțării, precum și din alte puncte de vedere, deciziile instanței supreme, pronunțate în procedura recursului în interesul legii ori în procedura dezlegării unor probleme de drept în materie penală, respectiv deciziile Curții Constituționale sunt similare din punctul de vedere al efectelor lor concrete care au relevanță din perspectiva principiului aplicării legii penale mai favorabile, statuat de art.15 alin.(2) din Constituție, întrucât acestea operează o reconfigurare a elementelor constitutive ale unei norme de incriminare. Consideră că susținerile privind acordarea de atribuții de legiuitor instanței supreme sunt neîntemeiate. Legea criticată nu intervine asupra atribuțiilor Înaltei Curți de Casație și Justiție, ci doar stabilește, în vederea respectării art.15 alin.(2) din Constituție, posibilitatea de aplicare retroactivă a anumitor decizii ale acestei instanțe pronunțate în procedura recursului în interesul legii ori în procedura dezlegării unor probleme de drept în materie penală, care au, în concret, prin conținutul lor, efectele unei legi penale mai favorabile. Asimilarea cu legea este limitată, așadar, la modalitatea de aplicare în timp a deciziilor pronunțate de instanța supremă în procedurile menționate, fără a se extinde asupra celorlalte caracteristici care definesc un act normativ/o decizie a instanței supreme și fără a transforma, în consecință, instanța supremă în legiuitor pozitiv. Reține că deciziile Curții Constituționale și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțate în procedura recursului în interesul legii ori în procedura dezlegării unor probleme de drept în materie penală, au efecte general obligatorii de la data publicării lor în Monitorul Oficial al României, așa încât

apreciază se impune aceeași abordare, inclusiv din perspectiva persoanelor care au fost condamnate pentru fapte care ulterior nu vor mai fi sancționate ca infracțiuni.

33. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere cu privire la obiecțiile de neconstituționalitate.

34. La dosarele cauzei, Asociația Magistratilor din România și Asociația Procurorilor din România, ambele cu sediul în București, Uniunea Națională a Judecătorilor din România și Asociația Judecătorilor pentru Apărarea Drepturilor Omului, ambele cu sediul în Oradea, în calitate de *amicus curiae*, au depus un înscris prin care apreciază că obiecțiile de neconstituționalitate sunt întemeiate.

CURTEA,

examinând obiecțiile de neconstituționalitate, punctul de vedere al Guvernului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

35. În vederea soluționării prezentelor sesizări, Curtea procedează, mai întâi, la verificarea admisibilității acestora. Instanța constituțională are obligația verificării condițiilor de admisibilitate ale obiecției de neconstituționalitate, prevăzute de art.146 lit.a) teza întâi din Constituție și de art.15 alin.(1) din Legea nr.47/1992, atât sub aspectul titularului dreptului de sesizare, al termenului în care acesta este îndrituit să sesizeze instanța constituțională, precum și al obiectului controlului de constituționalitate. În jurisprudența sa, Curtea a statuat că primele două condiții se referă la regularitatea sesizării instanței constituționale, din perspectiva legalei sale sesizări, iar cea de-a treia vizează stabilirea sferei sale de competență, astfel încât urmează a fi cercetate în ordine, constatarea neîndeplinirii uneia având efecte dirimante și făcând inutilă analiza celorlalte condiții (a se vedea, în acest sens, Deciziile nr.66 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.213 din 9 martie 2018, paragraful 38, și nr.334 din 10 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.455 din 31 mai 2018, paragraful 27).

36. Curtea constată că obiecțiile de neconstituționalitate, care formează obiectul Dosarelor nr.881A/2023, nr.882A/2023 și nr.883A/2023, îndeplinesc condiția de admisibilitate, prevăzută de art.146 lit.a) teza întâi din Constituție, sub aspectul titularului dreptului de sesizare, întrucât au fost formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, în Dosarul nr.881A/2023, de Avocatul Poporului, în Dosarul nr.882A/2023, respectiv de un număr de 56 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Alianței pentru Unirea Românilor, Partidului Social Democrat și Partidului Umanist Social Liberal și deputați neafiliați, în Dosarul nr.883A/2023, iar actul supus controlului de constituționalitate este o lege adoptată de Parlamentul României.

37. Cu privire la termenul în care poate fi sesizată instanța de contencios constituțional, potrivit art.15 alin.(2) din Legea nr.47/1992, acesta este de 5 zile de la data depunerii legii adoptate la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului, respectiv de 2 zile, începând de la același moment, dacă legea a fost adoptată în procedură de urgență. Totodată, în temeiul art.146 lit.a) teza întâi din Legea fundamentală, Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, care, potrivit art.77 alin.(1) teza a doua din Constituție, se face în termen de cel mult 20 de zile de la primirea legii adoptate de Parlament, iar, potrivit art.77 alin.(3) din Constituție, în termen de cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare. Din coroborarea informațiilor cuprinse în fișele legislative publicate pe paginile celor două Camere ale Parlamentului, Curtea constată că legea criticată a fost adoptată de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată, în procedură de urgență, în data de 29 martie 2023, după care a fost trimisă Camerei Deputaților, care a adoptat-o, în calitate de Cameră decizională, în procedură de urgență, la data de 5 aprilie 2023. La data de 11 aprilie 2023, legea a fost depusă la secretarul general al Senatului și, respectiv, al Camerei Deputaților, în vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, iar la data de 13 aprilie 2023 a fost trimisă Președintelui României pentru promulgare. Sesizările au fost înregistrate

la Curtea Constituțională în data de 12 aprilie 2023, așa încât Curtea constată că obiecțiile de neconstituționalitate au fost formulate în interiorul termenului de 2 zile prevăzut de art.15 alin.(2) din Legea nr.47/1992, aspect ce se încadrează în prima ipoteză din paragraful 70 al Deciziei nr.67 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.223 din 13 martie 2018.

38. Prin urmare, Curtea Constituțională constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.a) din Constituție și ale art.1, 10, 15, 16 și 18 din Legea nr.47/1992, să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor legale criticate.

39. Actul de sesizare în Dosarul Curții Constituționale nr.881A/2023 are ca obiect al criticilor de neconstituționalitate dispozițiile art.I pct.1 [cu referire la art.9 alin.(5)], ale art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(2)], ale art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3) lit.a)], ale art.I pct.34 [cu referire la art.281 alin.(4)], ale art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹)], ale art.I pct.62 [cu referire la art.595 alin.(1¹) lit.b)] și ale art.II din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative. Cât privește dispozițiile art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3) lit.a)] și ale art.II din legea criticată, din motivarea obiecției de neconstituționalitate, Curtea reține că instanța supremă are în vedere modalitatea de calcul al termenului de exercitare a plângerii împotriva măsurilor de supraveghere tehnică, la care fac referire lit.a) și b) ale art.145¹ alin.(3) din Codul de procedură penală, introdus prin art.I pct.19 din legea criticată. Prin urmare, Curtea reține că, în Dosarul nr.881A/2023, obiect al criticilor de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art.I pct.1 [cu referire la art.9 alin.(5)], ale art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(2)], ale art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3)], ale art.I pct.34 [cu referire la art.281 alin.(4)], ale art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹)], ale art.I pct.62 [cu referire la art.595 alin.(1¹) lit.b)] și ale art.II alin.(2) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative.

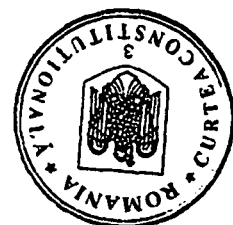
40. Actul de sesizare în Dosarul Curții Constituționale nr.882A/2023 are ca obiect al criticilor de neconstituționalitate dispozițiile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹] și ale art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹) și (1²)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative.

41. Actul de sesizare în Dosarul Curții Constituționale nr.883A/2023 are ca obiect al criticilor de neconstituționalitate dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, în ansamblu, precum și dispozițiile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹], ale art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹) și (1²)], ale art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11) și (12)], ale art.I pct.44 [cu referire la art.375 alin.(3)], ale art.I pct.45 [cu referire la art.377 alin.(5)] și ale art.I pct.48 [cu referire la art.421 alin.(1) pct.2 lit.a)] din aceeași lege.

42. Având în vedere faptul că obiectul celor trei sesizări îl constituie dispoziții ale aceluiași act normativ, pentru o bună administrare a actului de justiție constituțională, în temeiul art.139 din Codul de procedură civilă, coroborat cu art.14 din Legea nr.47/1992, plenul Curții Constituționale dispune, din oficiu, conexarea celor trei cauze, respectiv a Dosarelor nr.882A/2023 și nr.883A/2023 la Dosarul nr.881A/2023, care a fost primul înregistrat, urmând ca instanța constituțională să pronunțe o singură decizie prin care să efectueze controlul de constituționalitate *a priori* asupra dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, în ansamblu, precum și a dispozițiilor art.I pct.1 [cu referire la art.9 alin.(5)], art.I pct.17 [cu referire la art.139¹], ale art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3)], ale art.I pct.34 [cu referire la art.281 alin.(4)], ale art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹) și (1²)], ale art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11) și (12)], ale art.I pct.44 [cu referire la art.375 alin.(3)], ale art.I pct.45 [cu referire la art.377 alin.(5)], ale art.I pct.48 [cu referire la art.421

alin.(1) pct.2 lit.a)], ale art.I pct.62 [cu referire la art.595 alin.(1¹) lit.b)] și ale art.II alin.(2) din aceeași lege.

43. Autorii sesizărilor susțin că dispozițiile criticate contravin prevederilor constituționale ale art.1 alin.(3), (4) și (5) care consacră statul de drept și democratic, principiul separației și echilibrului puterilor în cadrul democrației constituționale și calitatea legii, ale art.2 alin.(1) privind suveranitatea, ale art.11 referitor la dreptul internațional și dreptul intern, ale art.16 alin.(1) și (2) privind egalitatea în drepturi a cetățenilor, ale art.20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, ale art.21 alin.(1)-(3) privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, ale art.23 alin.(11) referitor la prezumția de nevinovăție, ale art.24 alin.(1) privind dreptul la apărare, ale art.26 referitor la viața intimă, familială și privată, ale art.28 referitor la secretul corespondenței, ale art.53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, ale art.61 privind rolul și structura Parlamentului, ale art.31 referitor la dreptul la informație, ale art.64 alin.(1) și (4) privind organizarea internă a Camerelor Parlamentului, ale art.69 alin.(1) privind mandatul reprezentativ al deputaților și senatorilor, ale art.73 alin.(1) și alin.(3) lit.h) privind reglementarea prin lege organică a infracțiunilor, pedepselor și regimului executării acestora, ale art.119 privind Consiliul Suprem de Apărare a Țării, ale art.124 alin.(2) potrivit căruia justiția este unică, imparțială și egală pentru toți, ale art.126 alin.(1), (3) și (4) privind instanțele judecătorești, ale art.131 privind rolul Ministerului Public, ale art.132 referitor la statutul procurorilor, ale art.141 privind Consiliul Economic și Social, ale art.147 alin.(1), (2) și (4) privind obligația Parlamentului de a reexamina dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale, anterior promulgării acestora, și de a le pune în acord cu decizia Curții Constituționale și care consacră, totodată, caracterul general obligatoriu și puterea pentru viitor a deciziilor Curții Constituționale, de la data publicării acestora în Monitorul Oficial al României, și ale art.148 alin.(4) privind integrarea în Uniunea Europeană. Totodată, sunt invocate dispozițiile art.6 privind dreptul la un proces echitabil, în particular, dispozițiile art.6 paragraful 3 lit.c) referitor

la dreptul la apărare, precum și ale art.8 privind dreptul la respectarea vieții private și de familie, din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

44. Propunerea de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, însoțită de Avizul favorabil al Consiliului Legislativ nr.1470 din 27 decembrie 2022, a fost inițiată de Guvernul României și înaintată Senatului, în calitate de primă Cameră sesizată, la data de 29 decembrie 2022. La aceeași dată, a fost solicitată de către inițiator dezbateră pe fond în procedură de urgență, aprobată la 10 ianuarie 2023. La această din urmă dată, Biroul permanent al Senatului a dispus trimiterea propunerii legislative Comisiei juridice, de numiri, disciplină, imunități și validări, în vederea întocmirii raportului, respectiv Comisiei pentru apărare, ordine publică și siguranță națională, Comisiei pentru drepturile omului, egalitate de șanse, culte și minorități și Comisiei pentru muncă, familie și protecție socială, în vederea emiterii avizelor. Prin Adresa nr.XIX/15/7 februarie 2023, Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări a solicitat Consiliului Economic și Social avizul cu privire la proiectul de lege L2/2023. La data de 25 ianuarie 2023, Comisia pentru drepturile omului, egalitate de șanse, culte și minorități a emis aviz favorabil (nr.XXVI/3/25 ianuarie 2023). Comisia pentru muncă, familie și protecție socială a avizat favorabil inițiativa legislativă, la data de 13 februarie 2023 (nr.XXVII/2/13 februarie 2023). În data de 28 martie 2023, Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări a depus raportul favorabil, cu amendamente (nr.XIX/2/28.03.2023). La aceeași dată, propunerea legislativă a fost adoptată, în procedură de urgență, de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată.

45. În data de 3 aprilie 2023, proiectul de lege, în forma adoptată de Senat, a fost prezentat la Biroul permanent al Camerei Deputaților, s-a înregistrat pentru dezbateră la Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, și a fost trimis pentru examinare pe fond, în procedură de urgență, la Comisia juridică, de disciplină și

imunități, cu termen pentru depunerea amendamentelor la 4 aprilie 2023 și termen pentru depunerea raportului la 5 aprilie 2023. Proiectul de lege a primit aviz favorabil de la Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale (nr.4c-6/283/5 aprilie 2023). În data de 4 aprilie 2023, Comisia juridică, de disciplină și imunități a depus raportul, cu 210 amendamente admise, cuprinse în anexa nr.1, și 7 amendamente respinse, cuprinse în anexa nr.2, iar Biroul permanent al Camerei Deputaților a dispus înscrierea pe ordinea de zi a plenului Camerei Deputaților a dezbaterii și adoptării propunerii legislative. Așa fiind, în data de 5 aprilie, Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, în temeiul art.75 și al art.76 alin.(1) din Constituție, a adoptat legea și a trimis-o spre promulgare Președintelui României, în data de 13 aprilie 2023.

46. În termenele legale și constituționale, titularii dreptului de a sesiza Curtea Constituțională, menționați în prealabil, au formulat sesizările de neconstituționalitate care constituie obiectul prezentelor cauze.

47. Potrivit primei critici de neconstituționalitate extrinsecă, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, în ansamblul său, încalcă dispozițiile art.1 alin.(3) și (5) raportat la art.141 și la art.16 alin.(1) din Constituție, precum și dispozițiile art.147 alin.(4) din Legea fundamentală, întrucât nu a fost solicitat avizul Consiliului Economic și Social.

48. Curtea constată că, astfel cum rezultă din adresa Senatului nr.XXXV/2283 din 3 mai 2023, în cadrul procedurii legislative de adoptare a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative (L2/2023), Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări a solicitat avizul Consiliului Economic și Social. În aceste condiții, având în vedere și jurisprudența Curții Constituționale potrivit căreia nu este obligatorie și obținerea unui aviz, iar procedura legislativă nu poate fi obstrucționată de pasivitatea autorităților avizatoare (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.139 din 13

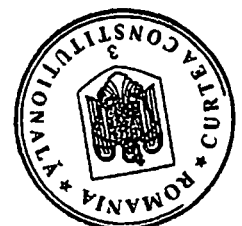
martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.336 din 3 mai 2019, paragraful 84), Curtea constată că legea criticată nu aduce atingere dispozițiilor constituționale invocate.

49. Cu privire la cea de-a doua critică de neconstituționalitate extrinsecă, vizând încălcarea dispozițiilor art.1 alin.(5) din Constituție raportat la dispozițiile Legii nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, și ale art.147 alin.(4) din Constituție, întrucât, pe de o parte, la definitivarea proiectului de lege criticat nu s-au avut în vedere observațiile și propunerile Consiliului Legislativ de la pct.4 și 9 din Avizul nr.1470 din 27 decembrie 2022 și nu a fost motivată neacceptarea acestora în cuprinsul expunerii de motive sau într-o notă însoțitoare, contrar dispozițiilor art.10 alin.(4) din Legea nr.24/2000, iar, pe de altă parte, pentru fundamentarea proiectului de lege criticat nu a fost examinată practica în domeniu a Curții Constituționale, proiectul încălcând mai multe decizii de admitere ale instanței de control constituțional, contrar dispozițiilor art.21 din Legea nr.24/2000, Curtea reține că avizul menționat este unul deosebit de important pentru că observațiile formulate au drept finalitate sistematizarea, unificarea și coordonarea întregii legislații, astfel că acesta trebuie să fie solicitat în prealabil adoptării actului normativ. Urmărirea și implementarea cerințelor impuse de Legea nr.24/2000 asigură coerența întregului sistem de drept, iar Consiliul Legislativ este cel care, în mod primar, realizează această activitate. Consiliului Legislativ are obligația de a contribui la asigurarea coerenței și unificării legislației (Decizia nr.304 din 4 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 520 din 5 iulie 2017, paragraful 27). Avizul Consiliului Legislativ este de natură să contribuie la unitatea și coerența textului actului normativ care urmează a fi adoptat, astfel că art.79 alin.(1) din Constituție nu se poate interpreta decât în sensul că solicitarea avizului trebuie să fie anterioară adoptării actului normativ vizat (Decizia nr.221 din 2 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 594 din 7 iulie 2020, paragraful 62). Însă, în același timp,

potrivit art.3 alin.(3) din Legea nr.73/1993 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1122 din 29 noiembrie 2004, avizul acestuia este unul consultativ, astfel că nerespectarea în sine a unor observații din aviz nu se convertește *per se* într-un motiv de neconstituționalitate a actului normativ adoptat. Desigur, aspectele semnalate de Consiliul Legislativ, în măsura în care au relevanță constituțională, pot constitui, însă, motive de neconstituționalitate. Prin urmare, în cauză, întrucât critica de neconstituționalitate este circumscrisă ideii de nerespectare a avizului, și nu unor aspecte punctuale rezultate din observațiile cuprinse în aviz, Curtea constată că nu a fost încălcat art.1 alin.(5) din Constituție.

50. Cu privire la faptul că nu a fost motivată neacceptarea observațiilor din avizul Consiliului Legislativ, în concordanță cu art.10 alin.(4) teza a doua din Legea nr.24/2000, Curtea reține că această exigență nu are relevanță constituțională, ci ține de modul de lucru al Parlamentului și îndeplinirea sau neîndeplinirea acestei condiții de procedură nu afectează constituționalitatea legii. Totodată, critica referitoare la faptul că în activitatea de documentare pentru fundamentarea proiectului de act normativ nu a fost examinată în mod complet jurisprudența Curții Constituționale va fi analizată în raport și în coroborare cu criticile punctuale formulate, întrucât în această fază a analizei nu se pot antama aspecte de fond ale reglementării.

51. Potrivit celei de-a treia critici de neconstituționalitate extrinsecă, procedura de examinare și adoptare de către Camera Deputaților a proiectului de lege criticat a fost viciată, fiind încălcate atât garanțiile constituționale privind procedura de examinare și adoptare a legilor, cât și obligațiile constituționale ce le revin deputaților. Cu privire la această din urmă susținere, Curtea reține că legea criticată a fost adoptată în procedură de urgență. Referitor la termenele stabilite în regulamentele parlamentare în cadrul procedurii de adoptare a legilor, Curtea Constituțională a stabilit, prin Decizia nr. 261 din 5 mai 2022, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 570 din 10 iunie 2022, paragraful 67, următoarele: ca regulă, intervalele de timp stabilite

prin Regulamentul Camerei Deputaților, sub forma termenelor minime sau maxime, sunt un element caracteristic procedurii de adoptare a legilor în procedură generală/comună (art.75 din Constituție), iar, ori de câte ori se dorește comprimarea acestor termene, trebuie să se apeleze la procedura de urgență de adoptare a legilor [art.76 alin.(3) din Constituție].

52. Având în vedere critica autorilor sesizărilor, Curtea constată că, în cauză, ceea ce se invocă în susținerea obiecției de neconstituționalitate reprezintă o chestiune care ține de aplicarea regulamentelor parlamentare în cazul adoptării unei legi aflate în procedură de urgență. Analizând critica potrivit căreia raportul comisiei speciale comune, elaborat în cadrul procedurii din fața Camerei Deputaților, a fost difuzat deputaților în chiar ziua votului, așadar, cu nerespectarea termenului, prevăzut de Regulamentul Camerei Deputaților, de cel puțin 5 zile înainte de data stabilită pentru dezbateră proiectului de lege sau a propunerii legislative în plenul Camerei Deputaților, fapt care ar aduce atingere prevederilor art.1 alin.(3) și (5) din Constituție, Curtea Constituțională a stabilit prin Decizia nr.633 din 12 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1020 din 29 noiembrie 2018, paragraful 267, Decizia nr. 650 din 25 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 97 din 7 februarie 2019, paragrafele 214-216, sau Decizia nr.250 din 19 aprilie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 378 din 3 mai 2018, paragraful 45, că nerespectarea termenului de depunere a raportului constituie o problemă de aplicare a regulamentelor celor două Camere. Cu alte cuvinte, obiectul criticii de neconstituționalitate îl constituie, de fapt, modul în care, ulterior prezentării raportului de către Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției, au fost respectate normele și procedurile parlamentare de adoptare a legii. Or, în măsura în care dispozițiile regulamentare invocate în susținerea criticilor nu au relevanță constituțională, nefiind consacrate expres sau implicit într-o normă constituțională, aspectele invocate de autorii sesizării nu

constituie probleme de constituționalitate, ci de aplicare a normelor regulamentare (a se vedea, în acest sens, și Decizia nr. 307 din 28 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 293 din 4 mai 2012).

53. Considerentele menționate la paragraful anterior sunt aplicabile *mutatis mutandis* în prezenta cauză, deoarece au vizat o lege aflată în procedură de urgență, astfel că, prin respectarea art.76 alin.(3) din Constituție, termenele au putut fi scurtate, iar modul în care au fost comprimate și intervalele de timp rezultate sunt chestiuni de aplicare a regulamentelor parlamentare (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.261 din 5 mai 2022, precitată, paragraful 63). Or, așa cum a stabilit instanța de control constituțional în mod constant în jurisprudența sa, nu este de competența Curții Constituționale verificarea modului în care au fost aplicate prevederile regulamentare (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.44 din 8 iulie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 190 din 10 august 1993, Decizia nr.68 din 23 noiembrie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.12 din 19 ianuarie 1994, Decizia nr.22 din 27 februarie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.64 din 7 aprilie 1995, Decizia nr.98 din 25 octombrie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.248 din 31 octombrie 1995, Decizia nr.710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.358 din 28 mai 2009, Decizia nr.786 din 13 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 400 din 12 iunie 2009, Decizia nr.1.466 din 10 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.893 din 21 decembrie 2009, Decizia nr.209 din 7 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 188 din 22 martie 2012, Decizia nr.738 din 19 septembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.690 din 8 octombrie 2012, Decizia nr.260 din 8 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.318 din 11 mai 2015, paragraful 18, Decizia nr.223 din 13 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.349 din 6 mai 2016, paragrafele 33 și 34, Decizia nr.766 din 14 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.143 din 24

februarie 2017, paragraful 34, sau Decizia nr.583 din 25 septembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 4 octombrie 2018, paragraful 116).

54. Curtea precizează că motivele care au condus la soluția de admitere a excepției de neconstituționalitate pronunțată prin Decizia nr.261 din 5 mai 2022, invocată, nu au relevanță în prezenta cauză. Astfel, așa cum a reținut Curtea la paragraful 70 al deciziei menționate, cu toate că procedura de urgență nu a fost cerută/aprobată, procedura de adoptare a legii supuse controlului de constituționalitate a fost una de urgență (deoarece constituirea comisiei permanente de întocmire a raportului, întocmirea raportului în paralel cu desfășurarea lucrărilor plenului/în pauza luată, luarea unei pauze a plenului pentru a permite finalizarea raportului și adoptarea legii au avut loc în aceeași ședință a plenului Camerei parlamentare), ceea ce a condus la nerespectarea dispozițiilor art.76 alin.(3) din Constituție.

55. Or, spre deosebire de această situație, în cauza de față, din analiza parcursului legislativ al legii criticate, rezultă că aceasta a fost adoptată în procedura de urgență, în conformitate cu dispozițiile art.76 alin.(3) din Constituție, astfel că susținerea privind încălcarea dispozițiilor art.16 alin.(2) și ale art.64 alin.(1) și (4) coroborat cu art.1 alin.(5) din Constituție este neîntemeiată.

56. Cât privește susținerea potrivit căreia Camera Deputaților a realizat o analiză formală a legii criticate, ignorând atât prevederile Constituției, precum și cele statuate de instanța de control constituțional, însușindu-și, prin votul majoritar al deputaților, forma proiectului de lege propusă de Guvern, cu încălcarea dispozițiilor art.1 alin.(3), (4) și (5), ale art.2 alin.(1), ale art.61, ale art.69 alin.(1), ale art.73 alin.(1) și alin.(3) lit.h) și ale art.147 alin.(1) și (4) din Legea fundamentală, având în vedere cele constatate în paragrafele 52-56 din prezenta decizie, Curtea constată că, în examinarea pe fond a obiecției de neconstituționalitate, această susținere constituie o simplă afirmație, fără relevanță constituțională.

57. Având în vedere respingerea criticilor de neconstituționalitate extrinsecă, Curtea urmează să analizeze criticile de neconstituționalitate intrinsecă formulate cu

privire la dispozițiile art.I pct.1 [cu referire la art.9 alin.(5)], ale art.I pct.17 [cu referire la art.139¹], ale art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3)], ale art.I pct.34 [cu referire la art.281 alin.(4)], ale art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹) și (1²)], ale art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11) și (12)], ale art.I pct.44 [cu referire la art.375 alin.(3)], ale art.I pct.45 [cu referire la art.377 alin.(5)], ale art.I pct.48 [cu referire la art.421 alin.(1) pct.2 lit.a)], ale art.I pct.62 [cu referire la art.595 alin.(1¹) lit.b)] și ale art.II alin.(2) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative.

58. Dispozițiile art.I pct.1 din legea criticată au următorul conținut: „*La articolul 9, alineatul (5) se modifică și va avea următorul cuprins: «(5) Orice persoană față de care s-a dispus în mod nelegal sau injust, în cursul procesului penal, o măsură privativă de libertate are dreptul la repararea pagubei suferite, în condițiile prevăzute de lege.»*” Se susține că dispozițiile criticate nu întrunesc exigențele art.1 alin.(5) din Constituție, întrucât termenul „*orice*” din sintagma „*orice persoană*” este neclar, iar folosirea noțiunii „*injust*” în cuprinsul aceluiași articol este improprie terminologiei specifice utilizate în materie penală.

59. Cu privire la introducerea termenului „*injust*” în cuprinsul art.9 alin.(5) din Codul de procedură penală, Curtea reține că norma procesual penală care îl include reglementează, ca principiu, dreptul la libertate și siguranță, drept a cărui valorificare își găsește temei în dispozițiile art.539 din Codul de procedură penală [modificate, în mod corespunzător, prin art.I pct.55 din legea criticată]. În ceea ce privește aceste din urmă norme procesual penale, prin Decizia nr.136 din 3 martie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.494 din 12 mai 2021, Curtea Constituțională - reținând că soluția de clasare dată conform art.16 alin.(1) lit.a)-d) din Codul de procedură penală sau de achitare nu califică, în mod explicit sau implicit, privarea de libertate dispusă în cursul procesului penal ca fiind nelegală, ceea ce înseamnă că prevederile art.539 din Codul de procedură penală exclud dreptul persoanei la repararea pagubei în considerarea acestei ipoteze - a admis excepția de

neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă din cuprinsul art.539 din Codul de procedură penală, care exclude dreptul la repararea pagubei în cazul privării de libertate dispuse în cursul procesului penal soluționat prin clasare, conform art.16 alin.(1) lit.a)-d) din Codul de procedură penală, sau achitare, este neconstituțională. Curtea constată că, prin Decizia nr.136 din 3 martie 2021, precitată, a reținut ca temei al neconstituționalității normei examinate și dispozițiile art.1 alin.(3) din Constituție, cu referire la „dreptate” ca valoare supremă în statul de drept. Cu privire la acest din urmă temei constituțional, instanța de control constituțional a reținut că valorile supreme consacrate prin art.1 alin.(3) din Constituție reprezintă garanții juridice fundamentale pentru asigurarea supremației Constituției, astfel că acestea sunt standarde de referință primordiale în cadrul controlului de constituționalitate a normei juridice și, în consecință, trebuie valorizate în mod corespunzător. Rațiunea și finalitatea existenței statului se fundamentează pe valorile supreme consacrate prin art.1 alin.(3) din Constituție, iar printre acestea se numără și dreptatea, care asigură nu doar buna funcționare a statului, dar și încrederea societății în acțiunea acestuia, în speță, în actul de justiție. Raportul juridic dintre stat și cetățean în cadrul unui proces penal este un raport de putere publică, oferind autorităților abilitate competența de a folosi în mod legitim forța de constrângere a statului. Aceasta trebuie realizată în limitele prevederilor constituționale și legale, astfel încât să fie respectate atât procedurile normate prin lege, cât și drepturile și libertățile fundamentale, principiile de drept și valorile supreme prevăzute în Constituție. În aceste condiții, Curtea a reținut că orice acțiune a statului, chiar legală fiind, dacă prin finalitatea ei devine injustă/nedreaptă pentru cetățean, trebuie însoțită de un remediu normativ corespunzător în vederea restabilirii stării de dreptate atât în privința persoanei în cauză, cât și pentru societate. Prin urmare, Curtea a statuat că evaluarea acțiunii statului strict dintr-o perspectivă legalistă – subsumată în mod mecanic respectării procedurilor legale – poate duce la o concluzie înșelătoare în analiza constituționalității normei juridice.

60. În mod concret, Curtea a reținut că dreptatea este un concept constituțional care, având în vedere natura sa moral-filosofică, nu poate cunoaște în sine o normativizare, dar reprezintă cadrul și măsura acțiunii statului. Societatea, în mod rezonabil, pretinde dreptatea, iar statul, prin autoritățile sale, are sarcina de a o impune și valoriza. Dreptatea este un element intrinsec și inseparabil al fiecărei acțiuni etatice care se reflectă asupra drepturilor și libertăților fundamentale și, prin urmare, orice limitare a acestora trebuie însoțită de un set de garanții care să asigure societatea, pe de o parte, că măsura etatică nu numai că nu este arbitrară, ci este și justă, iar, pe de altă parte, că, în cazul unor erori de apreciere ale statului, remediul existent este unul apt să corecteze nedreptatea săvârșită. De aceea, raportat la libertatea individuală, Curtea a reținut că devine axiomatic faptul că, dacă s-a făcut dreptate pe fondul acuzației în materie penală, fiind constatată netemeinicia sa, efectele actului de dreptate în mod inevitabil se repercutează și asupra măsurilor preventive privative de libertate luate în cursul procesului penal, ceea ce implică necesitatea existenței unui remediu judiciar de natură să corecteze suferința produsă. Curtea a statuat, astfel, că statul este obligat să recunoască și să garanteze dreptul la despăgubiri ca urmare a unei privări de libertate dispuse în cursul procesului penal, indiferent de temeiul generator al răspunderii sale, respectiv caracterul nedrept (s.n.injust) sau nelegal al măsurii privative de libertate. Orice diferențiere sub acest aspect nu este decât una artificială care în final neagă dreptul persoanei vătămate la repararea pagubei suferite ca urmare a unei disfuncții de orice natură a sistemului judiciar. Curtea a reținut, totodată, că această răspundere poate fi limitată doar în cazul în care prin faptele sale persoana supusă măsurii a împiedicat/stânjenit ori a încercat să împiedice/stânjenească aflarea adevărului, îngreunând/distorsionând activitatea organelor judiciare, sau a avut o conduită reprobabilă în contextul desfășurării procesului penal. Principiul fundamental care stă la baza răspunderii civile delictuale, conform căruia orice acțiune sau inacțiune care conduce la cauzarea în mod culpabil a unui prejudiciu obligă partea care a săvârșit-o să compenseze dauna, funcționează nu numai dacă acțiunea sau inacțiunea

încalcă o anumită dispoziție legală expresă, ci și dacă aceasta încalcă o reglementare constituțională care vizează un drept/o libertate fundamentală.

61. De aceea, având în vedere soluția de clasare sau de achitare pronunțată, Curtea a statuat că art.1 alin.(3) - care reglementează dreptatea ca valoare supremă a statului - și art.23 alin.(1) din Constituție trebuie privite în mod coroborat, fiind intrinsec legate între ele. În consecință, recunoașterea dreptului la despăgubiri în cazul privării nedrepte/injuste de libertate nu este o consecință a art.5 paragraful 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ci a art.1 alin.(3), art.23 alin.(1) și art.52 alin.(3) teza întâi din Constituție. Aceste texte constituționale oferă un standard mai înalt de protecție libertății individuale decât cel stabilit de Convenție, dreptul la despăgubire fiind recunoscut atât în privința privării nelegale de libertate, cât și a celei nedrepte/injuste dispuse în cursul procesului penal soluționat prin clasare, conform art.16 alin.(1) lit.a)-d) din Codul de procedură penală sau achitare. Odată oferit acest standard, și în privința acestuia devin aplicabile garanțiile rezultate din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la art.5 paragraful 5 din Convenție.

62. Pornind de la premisa că o hotărâre judecătorească definitivă de achitare se bucură de autoritate de lucru judecat și are drept rezultat menținerea/prezervarea prezumției de nevinovăție, Curtea a apreciat că a distinge între temeiurile achitării pentru a determina dacă inculpatul beneficiază sau nu de dreptul la despăgubire ar însemna să se mențină o umbră de îndoială cu privire la nevinovăția acestuia. De vreme ce soluția de achitare este unică și produce aceleași efecte, indiferent de temeiul achitării, rezultă că nici anterior pronunțării soluției și nici ulterior acesteia nu se pot crea diverse grade de comparație ale nevinovăției, în funcție de care să se nască dreptul la despăgubire. Prin urmare, acceptarea unor efecte diferite ale hotărârii judecătorești în funcție de motivul achitării ar fi de natură să afecteze prezumția de nevinovăție consacrată de art.23 alin.(11) din Constituție. Spre deosebire de soluționarea procesului penal prin achitarea inculpatului, caz în care dreptul la despăgubire

operează în mod plinar, indiferent de temeiul achitării, în cazul soluționării procesului prin clasare, Curtea a stabilit că dreptul la repararea pagubei se naște doar în ipotezele prevăzute de art.16 alin.(1) lit.a)-d) din Codul de procedură penală, în care se dispune cu privire la fondul cauzei respectiv doar atunci când: fapta nu există, nu este prevăzută de legea penală, nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege, nu există probe că persoana a săvârșit infracțiunea sau există o cauză justificativă sau de neimputabilitate, adică situațiile în care instanța de judecată ar dispune achitarea potrivit art.396 alin.(5) din Codul de procedură penală. În schimb, atunci când procurorul dispune clasarea prin aplicarea uneia dintre cauzele prevăzute la art.16 alin.(1) lit.e)-j) din Codul de procedură penală, cauze procedurale sau substanțiale care au ca echivalent soluția de încetare a procesului penal dispusă de instanța de judecată conform art.396 alin.(6) din Codul de procedură penală, dreptul la repararea pagubei nu subzistă pentru că acuzația penală nu a fost soluționată pe fond.

63. În consecință, având în vedere considerentele precitate, Curtea constată că, modificând dispozițiile art.9 alin.(5) din Codul de procedură penală, prin art.I pct.1 din legea criticată, în sensul introducerii termenului „*injust*” în cuprinsul acestora, legiuitorul a pus în acord norma menționată cu dispoziția procedurală de la art.539 (modificată, de asemenea, prin art.I pct.55 din legea criticată), prin reglementarea căreia legiuitorul și-a îndeplinit obligația de a legifera o formă de răspundere obiectivă a statului în acord cu Decizia Curții Constituționale nr.136 din 3 martie 2021.

64. Totodată, Curtea constată netemeinicia criticii de neconstituționalitate, formulată din perspectiva clarității normei, cu privire la sintagma „*orice persoană*”, cuprinsă în art.I pct.1 [cu referire la art.9 alin.(5)] din legea criticată. Curtea reține că, deși exprimarea legiuitorului este una generală, care vizează persoane nedeterminate, realizarea dreptului la repararea de către stat a pagubei în cazul privării nelegale sau injuste de libertate aparține persoanei față de care s-a dispus în mod nelegal sau injust, în cursul procesului penal, o măsură privativă de libertate. Astfel cum s-a reținut în paragrafele anterioare, dispozițiile cu caracter de principiu prevăzute la art.9 alin.(5)

din Codul penal se corelează cu prevederile art.539 din același act normativ. Cu alte cuvinte, dreptul la libertate și siguranță, consacrat în codificarea procesual penală, poate fi valorificat doar în condițiile art.539 din același act normativ, care stabilește atât titularul acțiunii („*persoana care, în cursul procesului penal, a fost privată nelegal de libertate*”), cât și actele procesuale prin care poate fi stabilită privarea nelegală de libertate, respectiv ordonanța procurorului, încheierea definitivă a judecătorului de drepturi și libertăți sau a judecătorului de cameră preliminară, precum și încheierea definitivă sau hotărârea definitivă a instanței de judecată investită cu judecarea cauzei. De asemenea, art.I pct.55 din legea criticată, care modifică art.539 din Codul de procedură penală, circumstanțiază titularul acțiunii în repararea pagubei în cazul privării nelegale sau injuste de libertate, stabilind că „(1) *Are dreptul la repararea pagubei și persoana față de care, în cursul procesului penal, s-a dispus o măsură preventivă privativă de libertate, dacă: a) măsura a fost constatată ca nelegală; b) pentru infracțiunea care a justificat luarea măsurii s-a dispus în temeiul art. 16 alin. (1) lit.a) - d) clasarea sau achitarea, cu excepția cazului în care soluția s-a dispus ca urmare a dezincriminării faptei săvârșite.*”, iar „(2) *Situațiile prevăzute la alin.(1) se dovedesc prin ordonanța procurorului de revocare a măsurii reținerii ori de clasare, prin încheierea definitivă a judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară ori a instanței de judecată, de revocare a măsurii preventive privative de libertate ori prin care s-a constatat încetarea de drept a acesteia, sau, după caz, prin hotărârea definitivă de achitare.*” De principiu, normele juridice nu există izolat, ci ele trebuie raportate la întreg ansamblul normativ din care fac parte. Din această perspectivă, Curtea constată că sintagma „*orice persoană*”, din cuprinsul art.9 alin.(5) din Codul de procedură penală, este suficient de clară și precisă, conținutul normativ al textului de lege astfel rezultat fiind necesar a fi corelat cu dispozițiile legale aflate în conexiune directă cu acesta. Mai mult, Curtea reține că sintagma criticată - „*orice persoană*” - se regăsește, cu aceeași formulare, și în cuprinsul normei procesual penale în vigoare, art.9 alin.(5) din Codul de procedură

penală stabilind că „*Orice persoană față de care s-a dispus în mod nelegal, în cursul procesului penal, o măsură privativă de libertate are dreptul la repararea pagubei suferite, în condițiile prevăzute de lege.*” Cu privire la acest aspect, Curtea a reținut, în jurisprudența sa, că „utilizarea constantă și uniformă a acelorași termeni în redactarea actelor normative este o garanție pentru realizarea coerenței legislației naționale, în aceste condiții nemaifiind necesară determinarea conceptuală și definirea acestor termeni, așadar interpretarea oficială, autentică, contextuală a noțiunilor cu conținut normativ identic reglementării anterioare.” (în acest sens, Decizia nr.489 din 30 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.661 din 29 august 2016, paragraful 61).

65. În concluzie, Curtea constată că obiecția formulată cu privire la dispozițiile art.I pct.1 [cu referire la art.9 alin.(5)] din legea criticată este neîntemeiată.

66. Dispozițiile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(1)] din legea criticată au următorul conținut: „**17. După articolul 139 se introduce un nou articol, art.139¹, cu următorul cuprins: «Înregistrările obținute din activități specific culegerii de informații Art.139¹. – (1) Înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului pot fi folosite ca mijloace de probă în procesul penal dacă din cuprinsul acestora rezultă date sau informații privitoare la pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art.139 alin.(2) și au fost respectate prevederile legale care reglementează obținerea acestor înregistrări. [...].»**”

67. Cu privire la dispozițiile menționate, se susține că serviciile de culegere de informații devin, implicit, organe de cercetare penală specială pentru un număr considerabil de infracțiuni prevăzute de legislația penală, contrar dispozițiilor art.1 alin.(4) și (5) coroborat cu art.119 din Constituție, precum și ale art.131 și ale art.132 din Legea fundamentală și deciziilor Curții Constituționale nr.51 din 16 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.190 din 14 martie 2016, nr.91 din 28 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.348

din 20 aprilie 2018, nr.802 din 6 decembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al Românie, Partea I, nr.218 din 20 martie 2019, nr.26 din 16 ianuarie 2019, publicată în Monitorul Oficial al Românie, Partea I, nr.193 din 12 martie 2019, nr.55 din 4 februarie 2020 publicată în Monitorul Oficial al Românie, Partea I, nr. 517 din 17 iunie 2020, și nr.55 din 16 februarie 2022, publicată în Monitorul Oficial al Românie, Partea I, nr.358 din 11 aprilie 2022, încălcându-se astfel prevederile art.147 alin.(4) din Constituție. De asemenea, se susține că prevederile criticate nu îndeplinesc criteriile de precizie, claritate și previzibilitate menționate de Legea fundamentală, întrucât înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații sunt obținute cu respectarea prevederilor legale care reglementează obținerea acestor înregistrări, adică în aplicarea dispozițiilor Legii nr.51/1991 privind securitatea națională a României, republicată în Monitorul Oficial al Românie, Partea I, nr.190 din 18 martie 2014, contrar însă dispozițiilor art.138-144 din Codul de procedură penală, referitoare la metodele speciale de supraveghere sau cercetare. Din această perspectivă, se invocă încălcarea dispozițiilor constituționale ale art.1 alin.(5), ale art.26, ale art.28 și ale art.147 alin.(2) și (4). Din perspectiva respectării dispozițiilor art.26 și 28 din Constituție, se susține că reglementarea efectuării supravegherii tehnice și organele care efectuează această supraveghere trebuie clar precizate în lege, în acest sens fiind invocate deciziile Curții Constituționale nr.51 din 16 februarie 2016 și nr.55 din 16 februarie 2022, precitate.

68. În raport cu criticile astfel formulate, Curtea reține că, potrivit 139 alin.(3) din Codul de procedură penală, „(3) *Înregistrările prevăzute în prezentul capitol, efectuate de părți sau de alte persoane, constituie mijloace de probă când privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terții. Orice alte înregistrări pot constitui mijloace de probă dacă nu sunt interzise de lege.*” Totodată, Curtea reține că, prin Decizia nr.55 din 4 februarie 2020, precitată, a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art.139 alin.(3) teza finală din Codul de procedură penală sunt constituționale în măsura în care nu privesc înregistrările

rezultate ca urmare a efectuării activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului desfășurate cu respectarea prevederilor legale, autorizate potrivit Legii nr.51/1991. Analizând în ce măsură înregistrările rezultate din desfășurarea activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului pot avea calitatea de mijloc de probă, Curtea a reținut, în decizia precitată, că reglementarea aspectelor legate de administrarea probelor, precum cel referitor la precizarea/enumerarea mijloacelor de probă în materie penală, intră în sfera de competență a legiuitorului (paragraful 30). În același timp, Curtea a reținut că includerea unui element în categoria mijloacelor de probă trebuie însoțită de garanțiile necesare respectării drepturilor și libertăților fundamentale, iar, în materia analizată, reglementarea garanțiilor specifice se circumscrie, printre altele, legiferării unei proceduri clare și efective care să permită analiza legalității mijlocului de probă și a procedurii probatorii prin care au fost obținute înregistrările (paragraful 31). Așadar, prin decizia precitată, Curtea a statuat că legiuitorul are libertatea de a reglementa categoria mijloacelor de probă, respectiv includerea sau excluderea anumitor elemente în/din această categorie, marja de apreciere a acestuia fiind destul de întinsă, însă orice reglementare în domeniu trebuie să fie realizată cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale incidente. În concret, instanța de control constituțional a admis că atribuirea „calității de mijloc de probă în procesul penal înregistrărilor rezultate în urma desfășurării activității specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, în temeiul Legii nr. 51/1991, se poate realiza numai în măsura în care această reglementare este însoțită de o procedură clară și explicită referitoare la verificarea legalității acestui element” (paragraful 57). Or, câtă vreme instanța de control constituțional a statuat că legiuitorul are libertatea să confere calitatea de mijloc de probă înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

fundamentale ale omului, în condițiile în care reglementează și cadrul legal adecvat, care să permită contestarea legalității acestora în condiții de efectivitate, Curtea constată că susținerea potrivit căreia „serviciile de culegere de informații” se transformă în organe de cercetare penală specială este neîntemeiată.

69. Curtea reține, totodată, că, în acest context legislativ și jurisprudențial, trebuie realizată o distincție între măsurile de supraveghere tehnică, dispuse potrivit Codului de procedură penală, și activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului desfășurate cu respectarea prevederilor legale, autorizate potrivit Legii nr.51/1991. Supravegherea tehnică este reglementată de Codul de procedură penală, iar punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică este, potrivit art.142 alin.(1) din acest act normativ, realizată de procuror ori de organul de cercetare penală sau de lucrători specializați din cadrul poliției, dacă procurorul dispune în acest sens. În schimb, activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului sunt reglementate de Legea nr.51/1991 privind securitatea națională a României, iar punerea în executare a acestora este, potrivit art.6 alin.(1) și art.13 din această lege, realizată de organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale. În aceste condiții, Curtea subliniază că desfășurarea activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului nu trebuie confundată cu punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică dispuse potrivit Codului de procedură penală. De altfel, Curtea reține că, în formularea criticii de neconstituționalitate, autorii pleacă de la o premisă greșită, și anume aceea că dispozițiile din Codul de procedură penală invocate ar sta la baza desfășurării activității organelor de stat în domeniul securității naționale. Așa încât Curtea constată că susținerea autorilor obiecției este neîntemeiată, având în vedere că Decizia nr.51 din 16 februarie 2016 și Decizia nr.55 din 16 februarie 2022, precitate, nu antamează și nu se referă la desfășurarea activităților specifice culegerii de informații care presupun

restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, dispuse potrivit Legii nr.51/1991, ci se referă la punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică, potrivit normelor procesual penale, de către alte organe decât procurorul sau organul de cercetare penală.

70. Cu privire la art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(1)] din legea criticată, se susține că permite interceptarea de către Serviciul Român de Informații a avocaților, în cadrul exercitării activității lor profesionale. Din această perspectivă, se susține că textul criticat nu oferă suficiente garanții procedurale pentru a asigura respectarea dreptului la viața privată și a secretului profesional al avocatului, având în vedere jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, contrar atât dispozițiilor art.26 și 28 din Constituție și celor ale art.8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și, implicit, ale art.20 din Constituție, cât și Directivei 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate și, implicit, dispozițiilor art.148 alin.(4) din Constituție. Se susține că textul criticat permite interceptarea convorbirilor și discuțiilor dintre client și avocat, fiind încălcat principiul confidențialității client-avocat și, totodată, ca urmare a faptului că înregistrările devin probe în procesul penal, se încalcă și dreptul la tăcere și neautoincriminare, contrar dispozițiilor constituționale ale art.21 alin.(3), ale art.24 și ale art.20 raportat la prevederile art.6 din Convenție, ale art.4 din Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 și, implicit, ale art.148 alin.(4) din Constituție.

71. În examinarea criticii formulate, Curtea reține că, prin Decizia nr.23 din 18 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.235 din 5 aprilie 2017, a respins, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. I pct. 14 [referitor la art. 35 alin. (1¹)] și pct. 19 [referitor la art. 46 alin.

(4³)] din Legea privind modificarea și completarea Legii nr.51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat sunt constituționale în raport cu criticile formulate. În motivarea soluției sale, instanța de control constituțional a subliniat statutul privilegiat al corespondenței avocat-client, aceasta beneficiind, în consecință, și de un tratament juridic specific, fără a se putea pune semnul egalității între aceasta și corespondența obișnuită între indivizi. Pentru a ajunge la concluzia menționată anterior, Curtea a avut în vedere actele normative care reglementează relația avocat-client, secretul profesional care caracterizează această relație, jurisprudența instanței de control constituțional în materie, precum și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind relația client-avocat.

72. În aceste condiții, Curtea reține că, în conformitate cu art.28 alin.(1) și art.35 alin.(1) din Legea nr.51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 24 mai 2018, „*Avocatul înscris în tabloul baroului are dreptul să asiste și să reprezinte orice persoană fizică sau juridică, în temeiul unui contract încheiat în formă scrisă [...]*”, iar „*Contactul dintre avocat și clientul său nu poate fi stânjenit sau controlat, direct sau indirect, de niciun organ al statului*”. De asemenea, „*Avocatul este obligat să acorde asistență juridică în cauzele în care a fost desemnat din oficiu sau gratuit de către barou*” (art.40 din lege). Potrivit art.11 din aceeași lege, „*Avocatul este dator să păstreze secretul profesional privitor la orice aspect al cauzei care i-a fost încredințată, cu excepția cazurilor prevăzute expres de lege*”.

73. De asemenea, potrivit art.6 alin.(4) din Statutul profesiei de avocat, aprobat prin Hotărârea Uniunii Naționale a Barourilor din România nr.64/2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 898 din 19 decembrie 2011, „*Relațiile dintre avocat și clienții săi se bazează pe onestitate, probitate, corectitudine, sinceritate, loialitate și confidențialitate. Drepturile și obligațiile avocatului sunt prevăzute de Lege, prezentul statut, codul deontologic și de contractul de asistență juridică legal încheiat*”. În același sens, conform art.109 alin.(2) din Statut,

„Activitatea avocatului nu poate fi motivată decât în interesul clientului, apreciat în limitele legii, ale prezentului statut și ale codului deontologic”; totodată, „Avocatul este dator să își sfătuiască clientul cu promptitudine, în mod conștiincios, corect și cu diligență” (art.111 teza întâi din Statut). Art.108 alin.(1) din Statut prevede că „Dreptul avocatului de a asista, a reprezenta ori a exercita orice alte activități specifice profesiei se naște din contractul de asistență juridică, încheiat în formă scrisă între avocat și client ori mandatarul acestuia”, iar art.113 dispune că „Avocatul este confidentul clientului în legătură cu cazul încredințat. Confidențialitatea și secretul profesional garantează încrederea în avocat și constituie obligații fundamentale ale avocatului”.

74. Prin urmare, în virtutea contractului de asistență juridică se nasc drepturi și obligații specifice profesiei de avocat (Decizia nr.1.210 din 5 octombrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 801 din 30 noiembrie 2010), în considerarea rolului esențial al avocatului de apărător al drepturilor și intereselor justițiabililor (Decizia nr.472 din 28 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.573 din 28 iulie 2016, paragraful 28), drept care relația dintre aceștia trebuie să fie caracterizată prin încredere (a se vedea, în acest sens, și Decizia nr.1.519 din 15 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.67 din 27 ianuarie 2012, sau Decizia nr.136 din 10 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.293 din 18 aprilie 2016, paragraful 23). Curtea a subliniat că „o apărare eficientă nu poate fi realizată decât dacă între parte și avocatul care îi reprezintă interesele există o relație bazată pe încredere deplină, având în vedere faptul că partea urmează să îi încredințeze avocatului informații de natură personală, pe baza cărora acesta va construi o apărare adecvată” (a se vedea Decizia nr.1.519 din 15 noiembrie 2011, precitată).

75. Cu privire la relația client-avocat, în Decizia nr.23 din 18 ianuarie 2017, precitată, paragrafele 34-37, instanța de control constituțional a invocat bogata jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului din care transpar caracterul

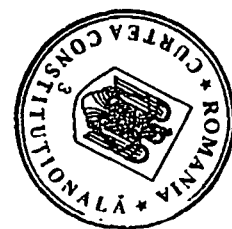

privilegiat și necesitatea reglementării unor garanții suplimentare de protecție a acesteia. În acest sens, s-a reținut că instanța de la Strasbourg a statuat că percheziția dispusă cu privire la un cabinet de avocat (avocat care nu era bănuțit de nicio faptă penală) nu a fost însoțită de remedii împotriva ingerințelor în secretul profesional, precum, spre exemplu, interdicția de a ridica documente care intră sub privilegiul avocat-client sau supravegherea activității de percheziție de un observator independent capabil să identifice, independent de echipa de investigație, documentele care erau acoperite de privilegiul profesional. Inspectarea și confiscarea materialelor acoperite de secretul profesional reprezintă o ingerință disproporționată asupra secretului corespondenței. Curtea a reamintit că o atingere adusă secretului profesional (al avocatului) poate avea repercusiuni asupra buneii administrări a justiției și automat asupra art. 6 din Convenție (Hotărârea din 7 iunie 2007, pronunțată în Cauza *Smirnov împotriva Rusiei*, paragrafele 46 și 48, și, în același sens, referitor la privilegiul avocat-client, a se vedea și Decizia de inadmisibilitate din 19 septembrie 2002, pronunțată în Cauza *Tamosius împotriva Regatului Unit*, sau Hotărârea din 22 octombrie 2015, pronunțată în Cauza *Annagi Hajibeyli împotriva Azerbaidjanului*, paragraful 69 și următoarele).

76. Caracterul privilegiat al relației client-avocat decurge din art. 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care protejează confidențialitatea comunicărilor cu caracter privat, indiferent de conținutul și forma acestora (Hotărârea din 6 decembrie 2012, pronunțată în Cauza *Michaud împotriva Franței*, paragraful 90). Prin urmare, obligația de raportare a unei operațiuni suspecte instituite în sarcina avocaților, din moment ce constrânge la furnizarea către o autoritate administrativă de informații referitoare la o altă persoană, pe care le dețin prin natura schimburilor pe le-au avut cu ea, constituie o ingerință în dreptul lor la respectarea corespondenței (paragraful 91). Curtea de la Strasbourg a remarcat că, indiferent de finalitatea sa, corespondența dintre avocat și client beneficiază de un statut privilegiat în ceea ce privește confidențialitatea, indiferent de formele

schimburilor realizate între avocați și clienți. Se acordă o mare importanță riscului de alterare a secretului profesional al avocaților, deoarece acesta poate avea repercusiuni asupra bunei administrări a justiției în condițiile în care secretul profesional este la baza relației de încredere dintre avocat și client (paragraful 117). Curtea a subliniat că art.8 din Convenție protejează confidențialitatea corespondenței dintre indivizi, dar acordă o protecție sporită schimburilor dintre avocați și clienți. Acest lucru se justifică prin faptul că avocații au o misiune fundamentală într-o societate democratică: apărarea justițiabililor. Or, un avocat nu poate îndeplini această misiune fundamentală dacă nu este în măsură să garanteze celor cărora le asigură apărarea că schimburile lor rămân confidențiale. Relația de încredere dintre ei, indispensabilă îndeplinirii acestei misiuni, intră astfel în joc. De aceasta depinde, de asemenea, în mod indirect, dar necesar, și respectarea dreptului justițiabilului la un proces echitabil, mai ales în ceea ce privește dreptul oricărui „acuzat” de a nu contribui la propria incriminare (paragraful 118) (a se vedea și Hotărârea din 23 aprilie 2015, pronunțată în Cauza *François împotriva Franței*, paragraful 51, în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului, de asemenea, reamintește că statutul specific al avocaților îi plasează într-o poziție centrală în administrarea justiției, în calitate de intermediari între justițiabili și instanțele de judecată; aceștia joacă un rol-cheie în asigurarea încrederii publicului în activitatea instanțelor, aspect fundamental într-o democrație și într-un stat de drept]. Prin urmare, secretul profesional al avocaților – care presupune înainte de toate o serie de obligații în sarcina lor – este în mod special protejat de art.8 din Convenție (paragraful 119).

77. Secretul profesional al avocaților nu este intangibil, iar instanța de la Strasbourg a constatat că acesta poate fi limitat, spre exemplu, atunci când intră în conflict cu dreptul la libertatea de exprimare a avocatului (paragraful 123) (a se vedea și Hotărârea din 16 iunie 2016, pronunțată în Cauza *Versini-Campinchi și Crasnianski împotriva Franței*, paragraful 77). Importanța acestuia trebuie pusă în balanță cu cea pe care statele membre o dau luptei împotriva spălării banilor proveniți din activități

ilicite, susceptibili a servi finanțării unor activități infracționale, în special în domeniul traficului de stupefiante, sau terorismului internațional (paragraful 123). Obligația avocaților de raportare a suspiciunilor referitoare la săvârșirea unor infracțiuni anume determinate nu contravine în sine textului convențional dacă aceasta este reglementată în mod corespunzător, în cazuri limitativ prevăzute, și nu atinge esența însăși a misiunii de apărare (paragrafele 127-132), iar Curtea nu poate invalida alegerea unui stat sau a unui grup de state de a impune prevederi represive în cadrul unui mecanism specific de prevenire (paragraful 124).

78. În privința interceptării convorbirilor client-avocat, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, în mod excepțional, secretul profesional al avocaților, care se bazează pe dreptul la apărare al clientului, nu constituie un obstacol în calea transcrierii unei conversații dintre un avocat și clientul său în cadrul interceptării obișnuite a liniei telefonice a celui din urmă dacă conținutul acesteia este de natură să ducă la prezumpția participării avocatului însuși la o infracțiune și în măsura în care această transcriere nu afectează dreptul la apărare al clientului. Cu alte cuvinte, Curtea admite că, fiind enunțată atât de restrictiv, această excepție de la principiul confidențialității conversațiilor dintre avocat și clientul său conține o garanție adecvată și suficientă împotriva abuzurilor (Hotărârea din 16 iunie 2016, pronunțată în Cauza *Versini-Campinchi și Crasnianski împotriva Franței*, paragraful 79). Curtea a apreciat că ceea ce este important în primul rând în acest context este ca dreptul la apărare al clientului să nu fie afectat, iar transcrierile astfel realizate să nu fie utilizate împotriva acestuia în procedura la care este supus (paragraful 80). Puterea conferită judecătorului de instrucție de a dispune interceptarea, înregistrarea și transcrierea corespondențelor telefonice „era limitată de respectarea dreptului la apărare care guvernează în special confidențialitatea corespondențelor dintre persoana pusă sub urmărire și avocatul pe care l-a desemnat” și „că o conversație telefonică ce are loc între cei doi nu poate fi transcrisă și depusă la dosar decât dacă conținutul și natura sa sunt în măsură să ducă la prezumpția participării avocatului respectiv la o infracțiune”. Cu alte cuvinte,

transcrierea unei conversații dintre un avocat și clientul său nu poate fi reținută în acuzarea clientului pus sub urmărire; ea poate totuși să fie reținută în acuzarea avocatului dacă relevă o infracțiune din partea acestuia (paragraful 81).

79. Așa încât având în vedere cadrul legal și jurisprudențial menționat, instanța de control constituțional a constatat că activitatea de asistență juridică prestată de avocat presupune o relație de încredere între acesta și client, ce are la bază secretul profesional, paradigmă în care confidențialitatea joacă un rol primordial. Secretul profesional decurge din dreptul de apărare al clientului, care, la rândul său, este o garanție a dreptului la un proces echitabil. Corespondența dintre aceștia contribuie, în mod esențial, la realizarea apărării clientului, fiind, așadar, un element intrinsec al dreptului fundamental la apărare, consacrat de art. 24 din Constituție; de aceea, relația avocat-client este calificată drept una privilegiată (Decizia nr.23 din 18 ianuarie 2017, paragraful 38).

80. De asemenea, Curtea Constituțională reține că, în vederea asigurării unor garanții suplimentare de protecție a acestui tip de corespondență, art.34 alin.(1) și (2) din Legea nr.51/1995 prevede: „(1) Pentru asigurarea secretului profesional, actele și lucrările cu caracter profesional aflate asupra avocatului sau în cabinetul său sunt inviolabile. Percheziționarea avocatului, a domiciliului ori a cabinetului său sau ridicarea de înscrisuri și bunuri nu poate fi făcută decât de procuror, în baza unui mandat emis în condițiile legii. (2) Sunt exceptate de la măsura ridicării de înscrisuri și de la măsura confiscării: a) înscrisurile care conțin comunicări între avocat și clientul său; b) înscrisurile care conțin consemnări efectuate de către avocat cu privire la aspecte referitoare la apărarea unui client.” În ceea ce privește interceptarea convorbirilor client-avocat, același text de lege reglementează, în mod expres, la alin.(3) și (4), faptul că „ (3) Nu vor putea fi ascultate și înregistrate, cu niciun fel de mijloace tehnice, convorbirile telefonice ale avocatului și nici nu va putea fi interceptată și înregistrată corespondența sa cu caracter profesional, decât în condițiile și cu procedura prevăzute de lege. (4) Raportul dintre avocat și persoana pe

care o asistă sau o reprezintă nu poate forma obiectul supravegherii tehnice decât dacă există date că avocatul săvârșește ori pregătește săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute în art.139 alin.(2) din Codul de procedură penală. Dacă pe parcursul sau după executarea măsurii rezultă că activitățile de supraveghere tehnică au vizat și raporturile dintre avocat și suspectul ori inculpatul pe care acesta îl apără, probele obținute nu pot fi folosite în cadrul niciunui proces penal, urmând a fi distruse, de îndată, de către procuror. Judecătorul care a dispus măsura este informat, de îndată, de către procuror. Judecătorul dispune informarea avocatului.” În mod similar, art.139 alin.(4) din Codul de procedură penală stabilește că „Raportul dintre avocat și persoana pe care o asistă sau o reprezintă nu poate forma obiectul supravegherii tehnice decât dacă există date că avocatul săvârșește ori pregătește săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la alin.(2). Dacă pe parcursul sau după executarea măsurii rezultă că activitățile de supraveghere tehnică au vizat și raporturile dintre avocat și suspectul ori inculpatul pe care acesta îl apără, probele obținute nu pot fi folosite în cadrul niciunui proces penal, urmând a fi distruse, de îndată, de către procuror. Judecătorul care a dispus măsura este informat, de îndată, de către procuror. Atunci când apreciază necesar, judecătorul dispune informarea avocatului.” În mod particular, asigurarea confidențialității comunicărilor dintre client și avocat este codificată inclusiv ca drept al persoanei reținute sau arestate (suspect sau inculpat), art.89 alin.(2) din Codul de procedură penală prevăzând că „Persoana reținută sau arestată are dreptul să ia contact cu avocatul, asigurându-i-se confidențialitatea comunicărilor, cu respectarea măsurilor necesare de supraveghere vizuală, de pază și securitate, fără să fie interceptată sau înregistrată convorbirea dintre ei. Probele obținute cu încălcarea prezentului alineat se exclud.” Așa încât Curtea reține că dispozițiile din legea specială care reglementează organizarea și exercitarea profesiei de avocat coroborate cu normele din codificarea procesual penală precitate, precum și cu prevederile art.306 alin.(6) din Codul de procedură penală, potrivit cărora „Secretul bancar și cel profesional, cu excepția secretului profesional

al avocatului, nu sunt opozabile procurorului, după începerea urmăririi penale”, constituie un cadru normativ apt să asigure o protecție suplimentară relației avocat-client și, implicit, corespondenței dintre aceștia. În caz contrar, dacă s-ar fi prevăzut o exceptare totală a supravegherii tehnice a convorbirilor dintre avocat și client, ar fi fost limitate prevederile Codului de procedură penală în privința sferei de cuprindere a metodelor speciale de cercetare și supraveghere în sensul că nu putea fi folosit ca mijloc de probă procesul-verbal întocmit pentru activitatea de supraveghere tehnică ce ar fi vizat comunicările dintre avocat și client și care nu ar fi fost în legătură cu dreptul la apărare al clientului, vizând activitatea infracțională a avocatului. În schimb, Curtea reține că probele obținute în această modalitate și care vizează raporturile avocat-client subsumate activității de asistență juridică nu pot fi folosite în procesul penal.

81. În concluzie, Curtea reține că garanțiile specifice, care însoțesc relația privilegiată client-avocat, nu se aplică dacă avocatul săvârșește el însuși fapte penale. Relația privilegiată client-avocat subzistă însă în toate condițiile și circumstanțele, iar săvârșirea unor fapte penale de către avocat excedează acestei relații, ipoteză în care urmează să se aplice normele de drept comun în materie. În aceste condiții, Curtea constată că cele reținute anterior, precum și considerentele Deciziei nr.23 din 18 ianuarie 2017, precitată, sunt aplicabile *mutatis mutandis* și în ceea ce privește activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului din care rezultă înregistrările la care fac referire dispozițiile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(1)] din legea criticată, obiecția formulată fiind neîntemeiată.

82. Dispozițiile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(2)] din legea criticată au următorul conținut: „17. După articolul 139 se introduce un nou articol, art.139¹, cu următorul cuprins: «*Înregistrările obținute din activități specifice culegerii de informații Art.139¹. – [...] (2) Legalitatea încheierii prin care s-au autorizat activitățile respective, a mandatului emis în baza acesteia, a modului de punere în executare a autorizării, precum și a înregistrărilor rezultate se verifică în procedura*

de cameră preliminară de către judecătorul de cameră preliminară de la instanța căreia îi revine, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.»”

83. O primă critică cu privire la dispozițiile menționate în paragraful anterior vizează faptul că legalitatea încheierilor și mandatelor emise de către judecătorii instanței supreme va fi supusă verificării judecătorilor de la instanțele inferioare, contrar dispozițiilor constituționale ale art.1 alin.(5) și ale art.126 alin.(3) și (4). Se susține că soluția normativă criticată nu realizează o punere în acord cu Decizia Curții Constituționale nr.55 din 4 februarie 2020, contrar dispozițiilor art.147 alin.(2) și (4) raportat la cele ale art.1 alin.(3) și (5) și ale art.26 și 28 din Constituție, precum și că se încalcă normele privind competența strict determinată prin Legea nr.51/1991, împrejurare ce aduce atingere normelor constituționale cuprinse în art.1 alin.(3) și (5). În concluzie, controlul de legalitate exercitat de judecătorul de cameră preliminară de la instanța inferioară celei care a autorizat efectuarea activităților specifice culegerii de informații, potrivit Legii nr.51/1991, este iluzoriu și lipsit de efectivitate, contrar art.21 alin.(3) din Constituție.

84. Curtea reține că, prin Decizia nr.55 din 4 februarie 2020, analizând exclusiv în ce măsură înregistrările rezultate din desfășurarea activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului pot avea calitatea de mijloc de probă, a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art.139 alin.(3) teza finală din Codul de procedură penală sunt constituționale în măsura în care nu privesc înregistrările rezultate ca urmare a efectuării activităților specifice culegerii de informații ce presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului desfășurate cu respectarea prevederilor legale, autorizate potrivit Legii nr.51/1991.

85. În motivarea soluției sale, Curtea a reținut, de principiu, că reglementarea aspectelor legate de administrarea probelor, precum cel referitor la precizarea/enumerarea mijloacelor de probă în materie penală, intră în sfera de competență a legiuitorului, însă, indiferent de modalitatea de reglementare a categoriei

mijloacelor de probă, acestea rămân guvernate de principiul legalității. Curtea a statuat că includerea unui element în categoria mijloacelor de probă trebuie însoțită de garanțiile necesare respectării drepturilor și libertăților fundamentale, iar, în materia analizată, conferirea calității de mijloc de probă în procesul penal anumitor elemente este intrinsec legată de crearea cadrului adecvat care să confere posibilitatea contestării legalității acestora (paragrafele 30 și 31). În concret, Curtea a admis că atribuirea calității de mijloc de probă în procesul penal înregistrărilor rezultate în urma desfășurării activității specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, în temeiul Legii nr.51/1991, se poate realiza numai în măsura în care această reglementare este însoțită de o procedură clară și explicită referitoare la verificarea legalității acestui element (paragraful 57). Din această perspectivă, Curtea a statuat că, în cadrul procesului penal, judecătorul trebuie să poată verifica atât legalitatea mijlocului de probă - înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului -, cât și legalitatea procedurii probatorii prin care aceste înregistrări au fost obținute, acest fapt presupunând verificarea inclusiv a legalității încheierii prin care s-a încuviințat măsura, precum și a mandatului emis cu această ocazie (paragraful 51).

86. Cu acest prilej, Curtea a reținut, totodată, că, atunci când analizează legalitatea mijlocului de probă și a procedurii probatorii prin care au fost obținute înregistrările, în cazul sistemului reglementat de Codul de procedură penală, judecătorul de cameră preliminară are în vedere, pe de o parte, condițiile impuse de dispozițiile legale pentru autorizarea unor asemenea măsuri, iar, pe de altă parte, organul competent să emită această autorizare. În acest context, Curtea a observat că activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, în mod similar măsurilor de supraveghere tehnică reglementate de Codul de procedură penală, sunt supuse, în mod obligatoriu, încuviințării prealabile a unui judecător, aspect care nu echivalează cu existența unei

prezumții absolute de legalitate ce exclude exercitarea unui control judecătoresc *a priori*. Astfel, potrivit art.140 alin. (1) din Codul de procedură penală, măsura supravegherii tehnice poate fi dispusă în cursul urmăririi penale, de judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță sau de la instanța corespunzătoare în grad acesteia în a cărei circumscripție se află sediul parchetului din care face parte procurorul care a formulat cererea, astfel că, în cazul acesta, legalitatea administrării probelor este verificată, în principiu, de o instanță egală în grad cu cea care a emis mandatul de supraveghere tehnică. În schimb, în cazul activității specifice culegerii de informații care presupune restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, dispusă potrivit Legii nr.51/1991, măsura este dispusă întotdeauna de către un judecător al Înaltei Curți de Casație și Justiție. Or, în condițiile în care legiuitorul nu a reglementat o procedură specifică aplicabilă în cazul contestării legalității acestora din urmă, judecătorul de cameră preliminară va analiza legalitatea administrării probelor prin raportare fie la dispozițiile relevante din Legea nr.51/1991, fie la cele din Codul de procedură penală, care diferă în mod evident. Dacă judecătorul de cameră preliminară va adopta ca reper prevederile Codului de procedură penală, se ajunge în situația în care, deși activitatea specifică culegerii de informații care presupune restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului a fost autorizată potrivit Legii nr.51/1991, legalitatea mijlocului de probă și a procedurii probatoriu prin care acestea au fost obținute se va verifica prin raportare la un act normativ care nu a fost luat în considerare la momentul autorizării măsurii. Pe de altă parte, dacă judecătorul de cameră preliminară va adopta ca reper prevederile Legii nr.51/1991, se va ajunge în situația în care instanțe ierarhic inferioare celei care a emis mandatul vor avea competența verificării elementelor ce țin de legalitatea mijlocului de probă.

87. Așadar, în ipoteza examinată, Curtea a observat că, dacă în cazul supravegherii tehnice, dispusă potrivit Codului de procedură penală, verificarea legalității administrării probelor este realizată, în principiu, de o instanță egală în grad cu cea

care a emis mandatul de supraveghere tehnică, în cazul mandatelor emise în temeiul Legii nr.51/1991, analiza legalității acestora este realizată, de cele mai multe ori, de instanțe ierarhic inferioare celei care a emis mandatul (emiterea mandatului fiind realizată întotdeauna de Înalta Curte de Casație și Justiție). Or, Curtea a subliniat că Legea nr.51/1991 privind securitatea națională a României consacră Înalta Curte de Casație și Justiție ca instanță specializată în domeniul autorizării activității specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, aspect ce implică o anumită competență specializată a acesteia, strict determinată de lege (paragraful 54). Din această perspectivă, Curtea a reamintit că reglementarea competențelor organelor judiciare reprezintă un element esențial ce decurge din principiul legalității, principiu ce constituie o componentă a statului de drept. Aceasta, deoarece o regulă esențială a statului de drept este aceea că atribuțiile/competențele autorităților sunt definite prin lege. Principiul legalității presupune, în principal, că organele judiciare acționează în baza competenței pe care legiuitorul le-a conferit-o, iar, subsecvent, presupune că acestea trebuie să respecte atât dispozițiile de drept substanțial, cât și pe cele de drept procedural incidente. Pe de altă parte, în ceea ce privește legiuitorul, principiul legalității - componentă a statului de drept - îl obligă pe acesta să reglementeze în mod clar competența organelor judiciare. În acest sens, Curtea a statuat că legea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (în acest sens, a se vedea Decizia nr.302 din 4 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.566 din 17 iulie 2017, sau Decizia nr.348 din 17 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 529 din 16 iulie 2014, paragraful 17).

88. Examinând dispozițiile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹] din legea criticată, în raport cu susținerile de neconstituționalitate formulate prin prezenta obiecție, Curtea constată că legiuitorul a atribuit calitatea de mijloc de probă în procesul penal

înregistrărilor rezultate din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, stabilind, în acest sens, o dublă condiționare, respectiv dacă din cuprinsul acestora rezultă date sau informații privitoare la pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art.139 alin.(2) din Codul de procedură penală și dacă au fost respectate prevederile legale care reglementează obținerea acestor înregistrări, aspect confirmat ca fiind constituțional prin Decizia nr.55 din 4 februarie 2020, câtă vreme includerea anumitor elemente în categoria mijloacelor de probă intră în sfera de competență a legiuitorului.

89. Curtea constată însă că, reglementând procedura de verificare a legalității încheierii prin care s-au autorizat activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, a mandatului emis cu această ocazie, a mijlocului de probă (înregistrările rezultate din aceste activități) și a procedurii probatorii prin care acestea au fost obținute, legiuitorul a stabilit, în alin.(2) al art.139¹ din Codul de procedură penală, introdus prin art.I pct.17 din legea criticată, că organul competent în acest sens este judecătorul de cameră preliminară de la instanța căreia îi revine, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță, cu alte cuvinte judecătorul de cameră preliminară de la instanța sesizată prin rechizitoriu, contrar considerentelor Deciziei nr.55 din 4 februarie 2020 (paragrafele 51-60), anterior citate.

90. Potrivit jurisprudenței constante a instanței de control constituțional, puterea de lucru judecat ce însoțește deciziile Curții Constituționale se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta. Astfel, atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor Curții Constituționale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art.147 alin.(4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiecților de drept (a se vedea, în acest sens, cu titlu exemplificativ, Decizia Plenumului Curții Constituționale nr.1 din 17 ianuarie 1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate,

publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.16 din 26 ianuarie 1995, Decizia nr.414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.291 din 4 mai 2010, Decizia nr.415 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.294 din 5 mai 2010, Decizia nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 584 din 17 august 2010, Decizia nr.1018 din 19 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 22 iulie 2010, Decizia nr.766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.549 din 3 august 2011, Decizia nr.1.615 din 20 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.99 din 8 februarie 2012, sau Decizia nr.783 din 26 septembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.684 din 3 octombrie 2012).

91. Or, având în vedere cele statuate de instanța de control constituțional în considerentele Deciziei nr.55 din 4 februarie 2020, în sensul că verificarea legalității administrării probelor trebuie realizată de către o instanță egală în grad cu cea care a emis mandatul de supraveghere tehnică, respectiv a autorizat activitatea specifică culegerii de informații, potrivit Legii nr.51/1991, și faptul că, în acest din urmă domeniu, Înalta Curte de Casație și Justiție este instanță specializată, având competență specializată, strict determinată de Legea nr.51/1991 privind securitatea națională a României, aspect subliniat, de asemenea, de instanța de control constituțional, în aceeași decizie, Curtea constată că legiuitorul nu și-a îndeplinit obligația constituțională, în sensul punerii în acord a prevederilor declarate neconstituționale cu dispozițiile Constituției, contrar dispozițiilor art.147 din Legea fundamentală.

92. În cadrul procedurii de punere în acord a unei legi/norme constatate neconstituțională cu o decizie a Curții Constituționale, Parlamentul are libertatea de a decide dacă modifică acea lege/normă strict în sensul celor statuate de Curte sau dacă abandonează intervenția asupra textului în cauză prin eliminarea normei sau chiar prin respingerea legii. Această deplină competență de care beneficiază Parlamentul este însă restrânsă atunci când se interpune o decizie a Curții Constituționale pronunțată în

cadrul controlului *a posteriori* prin care norma în vigoare, care face obiectul intervenției legislative, a fost declarată neconstituțională. Într-o atare ipoteză, Parlamentul este obligat ca, odată declanșată procedura de modificare a legii în vederea punerii sale în acord cu Constituția, să adopte normele care transpun actul jurisdicțional al Curții, eliminând viciile de neconstituționalitate constatate. Această obligație izvorăște direct din textul constituțional al art.147 și impune Parlamentului un rol activ în procesul de constituționalizare a normelor legale, în acord cu deciziile instanței constituționale. Într-o interpretare contrară, ar însemna că, în aplicarea art.147 alin.(1), (2) și (4) din Constituție, legiuitorul, în cadrul procedurii de punere în acord a legii cu deciziile Curții Constituționale, are un drept de selecție cu privire la acestea, prin actul său decizional putând chiar să mențină în legislație norme afectate de vicii de neconstituționalitate (Decizia nr.466 din 29 iulie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 862 din 25 octombrie 2019, paragraful 166, sau Decizia nr.467 din 29 iulie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.765 din 20 septembrie 2019, paragraful 247).

93. Totodată, Curtea reține că infracțiunile date în competența de primă instanță Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt cele strict reglementate în art.40 alin.(1) din Codul de procedură penală, respectiv infracțiunile de înaltă trădare, infracțiunile săvârșite de senatori, deputați și membri din România în Parlamentul European, de membrii Guvernului, de judecătorii Curții Constituționale, de membrii Consiliului Superior al Magistraturii, de judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție și de procurorii de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, de judecătorii de la curțile de apel și Curtea Militară de Apel, precum și de procurorii de la parchetele de pe lângă aceste instanțe. Cu privire la celelalte infracțiuni, competența funcțională, după materie și după calitatea persoanei, este partajată, potrivit dispozițiilor art.35-38 din Codul de procedură penală, între judecătoria, tribunal și curte de apel. Așa încât Curtea constată că, în aplicarea dispozițiilor art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(2)] din legea criticată, verificarea legalității încheierii pronunțate de Înalta Curte de

Casație și Justiție, prin care s-au autorizat activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, potrivit Legii nr.51/1991, a mandatului emis în baza acestei încheieri, a modului de punere în executare a autorizării, precum și a înregistrărilor rezultate se va realiza în procedura de cameră preliminară de către judecătorul de cameră preliminară de la judecătoria, tribunal ori curtea de apel, pentru infracțiunile date în competența de primă instanță acestora. În consecință, se ajunge în situația în care instanțe judecătorești ierarhic inferioare celei care a autorizat activitățile specifice culegerii de informații ce presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, respectiv care a emis mandatul, potrivit Legii nr.51/1991, au competența verificării elementelor ce țin de legalitatea mijlocului de probă. Mai mult, Curtea constată că legiuitorul nu a reglementat un control efectiv al elementelor ce țin de legalitatea înregistrărilor - mijloc de probă în procesul penal - rezultate din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, desfășurate cu respectarea prevederilor legale, autorizate potrivit Legii nr.51/1991. Curtea constată că reglementarea în această materie a unui control formal și lipsit de efectivitate determină lipsa de eficiență a procedurii contestării legalității administrării probelor cu consecințe în planul respectării accesului liber la justiție și dreptului la un proces echitabil.

94. Pentru aceste motive, Curtea constată că prevederile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(2)] din legea criticată sunt neconstituționale, fiind contrare dispozițiilor art.21 alin.(1) și (3) și ale art.147 din Constituție.

95. Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiile Unite, susține că prevederile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(2)] din legea criticată încalcă dreptul de acces la justiție al persoanelor care nu au o calitate în procesul penal sau care au calitatea de suspect, câtă vreme, în ipoteza trimiterii în judecată, înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații, constituind mijloace de probă în procesul

penal, pot fi verificate în cadrul procedurii de cameră preliminară, iar, în schimb, în toate celelalte situații în care nu se dispune trimiterea în judecată prin rechizitoriu, legalitatea acestor înregistrări nu poate fi verificată de către judecător sau instanță, deși au valoare de mijloc de probă.

96. Curtea reține că, prin Decizia nr.244 din 6 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.529 din 6 iulie 2017, a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art.145 din Codul de procedură penală, care nu permite contestarea legalității măsurii supravegherii tehnice de către persoana vizată de aceasta, care nu are calitatea de inculpat, este neconstituțională. Pornind de la premisa că, prin însăși dispunerea măsurilor de supraveghere tehnică, persoana supravegheată suferă o ingerință în sfera dreptului său la viață privată, Curtea a analizat, în decizia precitată, în ce măsură inexistența unui control *a posteriori* al legalității dispunerii măsurii supravegherii tehnice respectă condițiile prevăzute de Constituție și de Convenție referitoare la restrângerea exercițiului dreptului de acces la o instanță în scopul protejării dreptului unei persoane la viață privată. Din analiza dispozițiilor constituționale și convenționale și a jurisprudenței proprii, precum și a celei a Curții Europene a Drepturilor Omului, instanța de control constituțional a constatat că, în materia măsurilor de supraveghere tehnică, ce constituie o ingerință în viața privată a persoanelor supuse acestor măsuri, trebuie să existe un control *a posteriori* încuviințării și punerii în executare a supravegherii tehnice. Astfel, persoana supusă măsurilor de supraveghere tehnică trebuie să poată exercita acest control în scopul verificării îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege pentru luarea măsurii, precum și a modalităților de punere în executare a mandatului de supraveghere tehnică. Totodată, Curtea a reținut că, în cadrul procesului penal, posibilitatea contestării legalității măsurii supravegherii tehnice este circumstanțiată de legiuitor numai în ceea ce privește persoana inculpatului, în cadrul procedurii de cameră preliminară, după trimiterea în judecată, precum și în cadrul procedurii de cameră preliminară atunci când se soluționează

plângerea împotriva soluției de clasare, dacă în cauză a fost pusă în mișcare acțiunea penală. Astfel, Curtea a constatat că reglementarea expresă a modalității de contestare a legalității măsurii supravegherii tehnice determină excluderea celorlalte persoane, care nu au nicio calitate în dosarul penal sau au calitatea de suspect, de la posibilitatea accederii la o instanță de judecată care să poată analiza acest aspect. Așa încât Curtea a constatat că, în ceea ce privește persoanele supuse măsurilor de supraveghere tehnică, altele decât inculpatul, statul nu și-a respectat obligația pozitivă de a reglementa o formă de control *a posteriori*, iar acest fapt determină încălcarea prevederilor art.26 și 53 din Constituție, precum și a prevederilor art.8 și 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Din această perspectivă, Curtea a statuat că controlul *a posteriori* în materie trebuie să se refere la analiza legalității măsurii supravegherii tehnice, indiferent dacă această verificare se realizează în cadrul procesului penal sau independent de acesta. Așadar, Curtea a apreciat că existența unui control *a posteriori* ce are în vedere aceste aspecte se constituie într-o garanție a dreptului la viață privată, care conturează și, în final, pe lângă celelalte elemente necesare și recunoscute la nivel constituțional și convențional, determină existența proporționalității între măsura dispusă și scopul urmărit de aceasta, precum și necesitatea ei într-o societate democratică. În aceste condiții, Curtea constată că, în ceea ce privește măsurile de supraveghere tehnică dispuse potrivit Codului de procedură penală, introducerea, prin art.I pct.19 din legea criticată, a dispozițiilor art.145¹ din Codul de procedură penală, având denumirea marginală „*Plângerea împotriva măsurilor de supraveghere tehnică*”, este în acord cu soluția și considerentele Deciziei nr.244 din 6 aprilie 2017, precitată.

97. Critica Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secțiile Unite, având ca premisă Decizia nr.244 din 6 aprilie 2017, precitată, are însă în vedere înregistrările (mijloc de probă) ce rezultă din desfășurarea activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, autorizate potrivit Legii nr.51/1991 privind securitatea națională a României.

Pentru a răspunde criticii astfel formulate, în ceea ce privește activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, autorizate potrivit Legii nr.51/1991, Curtea va face distincție între acele activități din care pot rezulta înregistrări, care sunt comunicate organelor de urmărire penală, întrucât din cuprinsul acestora rezultă date sau informații privitoare la pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art.139 alin.(2) din Codul de procedură penală și care dobândesc calitatea de mijloace de probă în procesul penal, indiferent dacă s-a dispus ori nu s-a dispus trimiterea în judecată a persoanei vizate de acestea, pe de o parte, și acele activități din care pot rezulta înregistrări, dar care nu sunt comunicate organelor de urmărire penală, întrucât din cuprinsul acestora nu rezultă date sau informații privitoare la pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art.139 alin.(2) din Codul de procedură penală, pe de altă parte.

98. Curtea constată că în ipotezele menționate anterior, activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului (ca și măsurile de supraveghere tehnică reglementate de Codul de procedură penală) sunt supuse, în mod obligatoriu, încuviințării prealabile a unui judecător (de la Înalta Curte de Casație și Justiție), însă, astfel cum s-a reținut în mod constant în jurisprudența Curții, raționamentul, care conduce la concluzia potrivit căreia calitatea de magistrat a celui care dispune și supraveghează înregistrările implică, *ipso facto*, legalitatea și conformitatea acestora cu art.8 din Convenție, nu poate fi primit, un astfel de raționament făcând inoperant orice recurs formulat de părțile interesate (Decizia nr.55 din 4 februarie 2020, paragraful 50). Cu alte cuvinte, încuviințarea acestor activități de către un judecător nu echivalează cu existența unei prezumții absolute de legalitate ce exclude exercitarea unui control judecătoresc *a posteriori* al legalității înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

fundamentale ale omului, autorizate potrivit Legii nr.51/1991, precum și a elementelor ce țin de legalitatea acestora (încheiere, mandat, punere în executare).

99. În aceste împrejurări, cât privește prima ipoteză, Curtea reține că verificarea legalității înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații, care sunt comunicate organelor de urmărire penală și care dobândesc calitatea de mijloace de probă în procesul penal în care s-a dispus trimiterea în judecată, are loc potrivit art.139¹ alin.(2) din Codul de procedură penală, introdus prin art.I pct.17 din legea criticată, în procedura de cameră preliminară. În schimb, Curtea constată că, în cazul înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații, care sunt comunicate organelor de urmărire penală și care dobândesc calitatea de mijloace de probă în dosarul penal în care nu s-a dispus trimiterea în judecată, nici persoana vizată de aceste activități, care nu a dobândit în acea cauză calitatea de parte, și nici inculpatul față de care s-a dispus renunțarea la urmărirea penală sau clasarea nu pot contesta legalitatea acestor înregistrări și nici elementele ce țin de legalitatea mijlocului de probă (respectiv încheierea prin care au fost autorizate activitățile specifice culegerii de informații, potrivit Legii nr.51/1991, mandatul emis în baza acesteia și procedeul probatoriu prin care acestea au fost obținute). Așa încât Curtea constată că, în cadrul procesului penal, posibilitatea contestării legalității înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații și a elementelor ce țin de legalitatea mijlocului de probă este circumstanțiată de legiuitor doar în ceea ce îl privește pe inculpat, după trimiterea în judecată, în cadrul camerei preliminare. În condițiile atribuirii calității de mijloc de probă înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, autorizate potrivit Legii nr.51/1991, fără a distinge după cum acestea au valoare probatorie în faza de urmărire penală ori în fazele ulterioare ale procesului penal, Curtea constată că este nejustificată excluderea celorlalte persoane, care nu au nicio calitate în dosarul penal sau au calitatea de suspect ori de inculpat, atunci când față de acesta s-a dispus renunțarea la urmărirea penală sau

clasarea, de la posibilitatea accederii la o instanță de judecată care să verifice legalitatea acestor înregistrări, precum și a elementelor circumscrise acesteia (încheiere, mandat, punere în executare). Deși textul de lege criticat nu prevede, în mod expres, eliminarea persoanelor care nu au nicio calitate în dosarul penal ori au calitatea de suspect sau de inculpat, atunci când față de acesta s-a dispus renunțarea la urmărirea penală sau clasarea, de la posibilitatea exercitării unui control în vederea verificării legalității înregistrărilor rezultate din activitățile specifice culegerii de informații, Curtea reține că excluderea rezultă tocmai din faptul că legiuitorul nu a reglementat, în mod separat, un astfel de control *a posteriori*.

100. În aceste condiții, chiar dacă îmbracă forma unei omisiuni legislative, Curtea constată că viciul de neconstituționalitate sesizat nu poate fi ignorat, deoarece o atare omisiune este cea care generează, *eo ipso*, încălcarea dreptului constituțional de acces liber la justiție și a dreptului la viață intimă, familială și privată (în acest sens, a se vedea Decizia nr.503 din 20 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.353 din 28 mai 2010, pct.I). Curtea reține, totodată, că în cazul art.I pct.17 [cu referire la art.139¹] din legea criticată nu ne aflăm în prezența unei simple opțiuni a legiuitorului, expresie a prevederilor art.61 alin.(1) din Constituție, potrivit cărora „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării”, ci a unei omisiuni legislative cu relevanță constituțională, care atrage competența instanței de contencios constituțional de a proceda la corectarea acesteia pe calea controlului de constituționalitate (în acest sens, a se vedea, Decizia nr.224 din 4 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.427 din 9 iunie 2017, paragraful 31). Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa că, într-o atare situație, chiar dacă îmbracă forma unei omisiuni legislative, viciul de neconstituționalitate sesizat nu poate fi ignorat, deoarece o atare omisiune și imprecizia legislativă sunt cele care generează încălcarea normelor constituționale. Or, Curtea Constituțională, potrivit art.142 din Legea fundamentală, este garantul supremației Constituției, ceea ce presupune, printre altele, verificarea

conformității întregului drept cu Constituția (a se vedea, de exemplu, Decizia nr. 503 din 20 aprilie 2010, precitată, sau Decizia nr.107 din 27 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 318 din 30 aprilie 2014).

101. Totodată, Curtea constată că, pe lângă obligația pozitivă de a reglementa în Codul de procedură penală o formă de control *a posteriori* pe care persoanele în cauză, menționate anterior, să îl poată accesa în scopul verificării legalității înregistrărilor (mijloace de probă) ce rezultă din desfășurarea activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, autorizate potrivit Legii nr.51/1991, precum și a elementelor ce țin de acestea, respectând aceleași garanții procedurale aplicabile în cazul contestării măsurilor de supraveghere tehnică dispuse potrivit Codului de procedură penală, legiuitorul are obligația de a reglementa și procedura aplicabilă conservării și/sau distrugerii acestor înregistrări.

102. Revenind la cea de-a doua ipoteză, în care înregistrările rezultate din desfășurarea activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, autorizate potrivit Legii nr.51/1991, nu sunt comunicate organelor de urmărire penală, întrucât din cuprinsul acestora nu au rezultat date și informații privitoare la pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art.139 alin.(2) din Codul de procedură penală, Curtea reține că informarea persoanei vizate de aceste activități, precum și contestarea legalității înregistrărilor trebuie să facă obiectul de reglementare al Legii nr.51/1991 privind securitatea națională a României, iar nu al Codului de procedură penală. Câtă vreme procedura de autorizare a activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului este reglementată în legea specială privind securitatea națională a României, același act normativ trebuie să statueze și cu privire la informarea persoanei vizată de acestea și contestarea *a posteriori* a legalității înregistrărilor rezultate din desfășurarea acestor activități, care nu au fost comunicate

organelor de urmărire penală. Având în vedere însă că dispozițiile Legii nr.51/1991 nu fac obiect al prezentei sesizări de neconstituționalitate, instanța de control constituțional va aprecia doar cu privire la caracterul neconstituțional al prevederilor art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(2)] din legea criticată, prin raportare la criticile de neconstituționalitate examinate, și, în acest sens, Curtea constată că susținerile Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secțiile Unite, sunt întemeiate, textul de lege criticat fiind contrar atât dispozițiilor art.21 alin.(1) și ale art.26 din Legea fundamentală, cât și prevederilor art.8 și 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

103. Dispozițiile art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3)] din legea criticată au următorul conținut: „**19. După articolul 145 se introduce un nou articol, art.145¹, cu următorul cuprins: «Plângerea împotriva măsurilor de supraveghere tehnică Art.145¹. – [...] (3) Termenul de exercitare a plângerii este de 20 de zile și curge, după caz: a) de la data primirii încunoștințării scrise prevăzute la alin. (2), când informarea scrisă prevăzută la art.145 alin.(1) și, după caz, prezentarea conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare au loc înainte de rezolvarea cauzei; b) de la data primirii informării scrise prevăzute la art.145 alin.(1) sau, după caz, de la data prezentării conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare, când aceasta are loc după rezolvarea cauzei. [...].»**”.

Dispozițiile art.II alin.(2) din legea criticată au următorul conținut: „(2) Dacă anterior intrării în vigoare a prezentei legi nu au făcut obiectul unor hotărâri judecătorești definitive în ceea ce privește legalitatea lor, măsurile de supraveghere tehnică prevăzute la alin.(1) pot fi contestate în termen de 20 de zile, care curge: a) de la data intrării în vigoare a prezentei legi, când informarea scrisă prevăzută la art.145 alin.(1) și, după caz, prezentarea conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare au avut loc înainte de intrarea în vigoare a acesteia; b) de la data primirii informării scrise

prevăzute la art.145 alin.(1) sau, după caz, de la data prezentării conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare, dacă aceasta este ulterioară intrării în vigoare a prezentei legi.”

104. Critica vizează lipsa de claritate a textelor de lege menționate, întrucât, în opinia Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secțiile Unite, acestea nu permit identificarea, în concret, a modalității de calcul a termenului de exercitare a plângerii împotriva măsurii de supraveghere tehnică și a modului de punere în executare a acesteia.

105. Curtea reține că, prin Decizia nr.244 din 6 aprilie 2017, anterior citată, a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art.145 din Codul de procedură penală, care nu permite contestarea legalității măsurii supravegherii tehnice de către persoana vizată de aceasta, care nu are calitatea de inculpat, este neconstituțională. În considerentele deciziei menționate, instanța de control constituțional a reținut că, în ceea ce privește persoanele supuse măsurilor de supraveghere tehnică, altele decât inculpatul, statul nu și-a respectat obligația pozitivă de a reglementa o formă de control *a posteriori*, pe care persoana în cauză să îl poată accesa în scopul verificării îndeplinirii condițiilor și, implicit, a legalității acestei măsuri. Acest fapt determină încălcarea prevederilor art.26 și 53 din Constituție, precum și a celor ale art.8 și 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Așa încât, având în vedere soluția și considerentele deciziei menționate, legiuitorul a reglementat în art.I pct.19 [cu referire la art.145¹] din legea criticată plângerea împotriva măsurilor de supraveghere tehnică și a modului de punere în executare a acestora, care poate fi formulată după rezolvarea cauzei de către procuror, de orice persoană cu privire la care s-a dispus sau s-a confirmat o măsură de supraveghere tehnică și care nu a dobândit în acea cauză calitatea de parte, precum și de inculpatul față de care s-a dispus renunțarea la urmărirea penală sau clasarea, iar, la art.II din legea criticată, dispoziții tranzitorii cât privește contestarea legalității măsurilor de supraveghere tehnică dispuse în cauzele

penale soluționate de procuror anterior intrării în vigoare a legii criticate, dacă acestea se aflau în curs de executare la data de 6 iulie 2017, data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Deciziei Curții Constituționale nr.244 din 6 aprilie 2017, ori au fost dispuse și puse în executare între această dată și data intrării în vigoare a legii criticate.

106. Curtea reține că, în cadrul acestei proceduri, anterior formulării plângerii împotriva măsurilor de supraveghere tehnică, procurorul informează persoana supravegheată despre măsura de supraveghere tehnică ce a fost dispusă în privința sa. În acest sens, art.I pct.18 [cu referire la art.145] din legea criticată prevede că „ *Art.145. - (1) În cel mult 10 zile de la încetarea măsurii de supraveghere tehnică, procurorul informează în scris pe fiecare persoană supravegheată despre măsura de supraveghere tehnică ce a fost dispusă în privința sa. (2) În termen de 20 de zile de la primirea informării scrise prevăzute la alin. (1), persoana supravegheată are dreptul de a solicita procurorului să-i aducă la cunoștință conținutul proceselor-verbale în care sunt consemnate activitățile de supraveghere tehnică efectuate, precum și să-i asigure ascultarea convorbirilor, comunicărilor sau conversațiilor ori vizionarea imaginilor rezultate din activitatea de supraveghere tehnică. (3) Procurorul poate să amâne motivat, cel mai târziu până la rezolvarea cauzei, efectuarea informării scrise sau prezentarea conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare, dacă aceasta ar putea conduce la: a) perturbarea sau periclitarea bunei desfășurări a urmăririi penale în cauză; b) punerea în pericol a siguranței victimei, a martorilor sau a membrilor familiilor acestora; c) dificultăți în supravegherea tehnică asupra altor persoane implicate în cauză.* ” Curtea observă că textul de lege precitat reglementează, ca regulă, informarea persoanei supravegheate „în cel mult 10 zile de la încetarea măsurii de supraveghere tehnică” și, ca excepție, amânarea - motivată și condiționată - a informării și a prezentării conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare „până la rezolvarea cauzei”.

Dispozițiile art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(1)] din legea criticată stabilesc că plângerea împotriva măsurii și a modului de punere în executare a acesteia poate fi formulată „după rezolvarea cauzei”, sub sancțiunea respingerii ca inadmisibilă a plângerii, prevăzută la art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(8)] din legea criticată. În acest sens, îndată după rezolvarea cauzei, procurorul încunoștințează în scris persoana supravegheată cu privire la emiterea rechizitoriului sau a ordonanței de clasare ori de renunțare la urmărirea penală. Art.I pct.19 [cu referire la introducerea art.145¹ alin.(3)] din legea criticată reglementează un termen de 20 de zile de exercitare a plângerii și stabilește două momente diferite de la care începe să curgă, respectiv „de la data primirii încunoștințării scrise” prevăzute la alin.(2) [cu privire la emiterea rechizitoriului sau a ordonanței de clasare ori de renunțare la urmărirea penală], când informarea scrisă prevăzută la art.145 alin.(1) și, după caz, prezentarea conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare au loc „înainte de rezolvarea cauzei”, respectiv „de la data primirii informării scrise” prevăzute la art.145 alin.(1) sau, după caz, „de la data prezentării conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare”, când aceasta are loc „după rezolvarea cauzei”.

107. Curtea observă că, potrivit art.I pct.18 [cu referire la art.145] din legea criticată, informarea persoanei supravegheate are loc, întotdeauna, cel mai târziu „până la rezolvarea cauzei”, în timp ce art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3)] din legea criticată reglementează momentul curgerii termenului de formulare a plângerii prin raportare la informarea persoanei supravegheate/prezentarea conținutului suporturilor și a proceselor-verbale, „înainte de rezolvarea cauzei” ori „după rezolvarea cauzei”. Din coroborarea cele două texte de lege s-ar putea deduce că legiuitorul a reglementat modalitatea de calcul al termenului de exercitare a plângerii împotriva măsurii de supraveghere tehnică și a modului de punere în executare a acesteia într-o manieră neclară, ambiguă. Cu toate acestea, Curtea constată că norma criticată este redactată cu suficientă claritate pentru a permite aplicarea ei, cu atât mai

mult cu cât precizia legii nu trebuie să fie înțeleasă în mod absolut. Astfel, Curtea reamintește că, în succesiunea etapelor procedurale ce caracterizează procedura dispunerii măsurilor de supraveghere tehnică, efectuarea informării persoanei supravegheate sau prezentarea conținutului suporturilor/proceselor-verbale are loc cel mai târziu până la rezolvarea cauzei, în acest sens art.I pct.18 [cu referire la art.145 alin.(3) din Codul de procedură penală] din legea criticată stabilind că „(3) *Procurorul poate să amâne motivat, cel mai târziu până la rezolvarea cauzei, efectuarea informării scrise sau prezentarea conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare [...]*”. Curtea reține că, în practică, pot să apară situații în care efectuarea informării persoanei supravegheate sau prezentarea conținutului suporturilor/proceselor-verbale să aibă loc în proximitatea etapei rezolvării cauzei (respectiv cu câteva zile sau chiar cu o zi anterior dispunerii unei soluții în cauză), astfel că primirea informării scrise sau, după caz, a conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare are loc după rezolvarea cauzei. În acest sens, art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3) lit.b) din Codul de procedură penală] din legea criticată prevede că „[...] (3) *Termenul de exercitare a plângerii este de 20 de zile și curge, după caz: [...] b) de la data primirii informării scrise prevăzute la art.145 alin.(1) sau, după caz, de la data prezentării conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere tehnică ori a proceselor-verbale de redare, când aceasta are loc după rezolvarea cauzei.*”

108. Dispozițiile art.1 alin.(5) din Constituție reglementează obligația respectării Constituției, a supremației sale și a legilor. Prin urmare, Parlamentul are obligația de a legifera în acord cu dispoziția constituțională citată, care presupune, printre altele, asigurarea standardelor de claritate și previzibilitate a normelor juridice. Or, prin raportare la exigențele constituționale anterior referite, Curtea constată că reglementarea în mod distinct a momentului de la care începe să curgă termenul de formulare a plângerii, după cum efectuarea informării/prezentării conținutului

suporturilor și a proceselor-verbale a avut loc înainte de rezolvarea cauzei, respectiv primirea informării/conținutului suporturilor și a proceselor-verbale a avut loc după rezolvarea cauzei, este clară și neechivocă, necontravenind prevederilor art.1 alin.(5) din Legea fundamentală. Considerentele reținute anterior sunt aplicabile *mutatis mutandis* și în ceea ce privește obiecția formulată cu privire la dispozițiile art.II alin.(2) din legea criticată.

109. Pentru toate aceste argumente, Curtea constată că dispozițiile art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3)] și ale art.II alin.(2) din legea criticată sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

110. Dispozițiile art.I pct.34 [cu referire la art.281 alin.(4)] din legea criticată au următorul conținut: „*La articolul 281, alineatele (3) și (4) se modifică și vor avea următorul cuprins: «[...] (4) Încălcarea dispozițiilor legale prevăzute la alin. (1) lit. b¹), e) și f) poate fi invocată: a) până la încheierea procedurii în camera preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale; b) în orice stare a procesului, dacă încălcarea a intervenit în procedura camerei preliminare sau în cursul judecății; c) în orice stare a procesului, indiferent de momentul la care a intervenit încălcarea, când instanța a fost sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției.»*”

111. Critica constă în aceea că, prin acest text, se instituie un sistem de invocare a neregularităților ce rezultă din nerespectarea dispozițiilor art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală, diferențiat, în funcție de momentul în care acestea au intervenit, contrar atât regimului juridic al nulității absolute, cât și dispozițiilor art.1 alin.(3) și (5) și ale art.24 alin.(1) din Constituție, precum și considerentelor Deciziei nr.88 din 13 februarie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.499 din 20 iunie 2019, paragrafele 32, 41 și 42.

112. Cu privire la dispozițiile art.281 alin.(1) lit.f) și alin.(4) lit.a) din Codul de procedură penală – examinând, în controlul de constituționalitate *a posteriori*, dispozițiile menționate, prin raportare la critici similare celor formulate prin prezenta obiecție, referitoare la instituirea unui termen (încheierea procedurii în camera

preliminară) până la care se poate invoca nulitatea absolută ce decurge din nerespectarea în faza camerei preliminare a dispoziției referitoare la obligativitatea asistării de către avocat a suspectului sau a inculpatului – Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr.88 din 13 februarie 2019, precitată, prin care a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art.281 alin.(4) lit.a) din Codul de procedură penală raportat la art.281 alin.(1) lit.f) din același act normativ sunt neconstituționale. Curtea constată că modificarea, prin art.I pct.34 din legea criticată, a dispozițiilor art.281 alin.(4) lit.a) și b) din Codul de procedură penală - în sensul că încălcarea dispozițiilor art.281 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală poate fi invocată până la încheierea procedurii în camera preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale, respectiv poate fi invocată în orice stare a procesului, dacă încălcarea a intervenit în procedura camerei preliminare sau în cursul judecării - este în acord cu soluția și considerentele Deciziei nr.88 din 13 februarie 2019, precitată.

113. Totodată, Curtea reține că, prin Decizia nr.302 din 4 mai 2017, anterior citată, a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art.281 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură penală, care nu reglementează în categoria nulităților absolute încălcarea dispozițiilor referitoare la competența materială și după calitatea persoanei a organului de urmărire penală, este neconstituțională. Așa încât, prin art.I pct.33 din legea criticată, legiuitorul a introdus la art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală, după lit.b), o nouă literă, lit.b¹), prin care a stabilit că determină întotdeauna aplicarea nulității absolute încălcarea dispozițiilor privind „*competența materială și competența după calitatea persoanei a organului de urmărire penală*”. În ceea ce privește acest nou caz de nulitate absolută, în mod similar cazului de nulitate absolută deja reglementat la art.281 alin.(1) lit.e) din Codul de procedură penală, referitor la prezența suspectului sau a inculpatului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii, legiuitorul a instituit un termen (încheierea procedurii în camera preliminară) până la care se poate invoca nulitatea

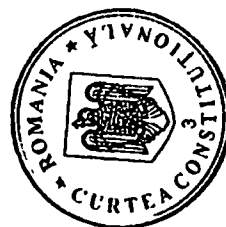
circumscrie unui scop legitim, iar reglementarea unei noi structuri a procesului penal determină și justifică opțiunea legislativă criticată.

115. Totodată, Curtea reține că impunerea, prin lege, a unor exigențe cum ar fi instituirea unor termene sau condiții procesuale, pentru valorificarea de către titular a dreptului său subiectiv, chiar dacă constituie condiționări ale accesului liber la justiție, are o solidă și indiscutabilă justificare prin prisma finalității urmărite, constând în limitarea în timp a stării de incertitudine în derularea raporturilor juridice și în restrângerea posibilităților de exercitare abuzivă a respectivului drept. Prin intermediul lor se asigură ordinea de drept, indispensabilă pentru valorificarea drepturilor proprii, cu respectarea atât a intereselor generale, cât și a drepturilor și intereselor legitime ale celorlalți titulari, cărora statul este ținut, în egală măsură, să le acorde ocrotire. În aceste condiții, Curtea constată că art.I pct.34 [cu referire la art.281 alin.(4)] din legea criticată nu este de natură să încalce dreptul la un proces echitabil al participanților la procesul penal, de vreme ce aceștia beneficiază de garanțiile specifice dreptului fundamental prevăzut la art.21 alin.(3) din Legea fundamentală, putându-și apăra inclusiv drepturile și interesele procesuale sau procedurale, în cadrul unei proceduri penale contradictorii, caracterizată prin egalitatea armelor și prin caracterul rezonabil al termenului de soluționare a cauzelor. În ceea ce privește pretinsa încălcare prin dispozițiile criticate a dreptului la apărare, acesta presupune, în sens larg, dreptul oricărui participant la procesul penal de a-și formula apărările personal sau prin intermediul unui avocat, ales sau numit din oficiu. Având însă în vedere critica formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, Curtea constată că art.I pct.34 [cu referire la art.281 alin.(4)] din legea criticată nu încalcă garanțiile procesuale anterior enumerate, necontravenind, prin urmare, prevederilor art.24 din Constituție.

116. Prin urmare, Curtea constată că dispozițiile art.I pct.34 [cu referire la art.281 alin.(4)] din legea criticată sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

117. Dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹) și (1²)] din legea criticată au următorul conținut: „*La articolul 345, după alineatul (1) se introduc două*

noi alineate, alin. (1¹) și (1²), cu următorul cuprins: «(1¹) În cazul în care actul de sesizare se întemeiază pe probe ce constituie informații clasificate, judecătorul de cameră preliminară solicită autorității competente, de urgență, declasificarea sau trecerea acestora la un nivel inferior de clasificare și, după caz, acordă apărătorilor părților și ai persoanei vătămate accesul la informațiile clasificate, condiționat de deținerea autorizației de acces prevăzute de lege. Dacă aceștia nu dețin autorizația de acces prevăzută de lege, iar părțile sau, după caz, persoana vătămată nu-și desemnează un alt apărător care deține autorizația prevăzută de lege, judecătorul de cameră preliminară ia măsuri pentru desemnarea unor avocați din oficiu care dețin această autorizație. (1²) După consultarea autorității competente, judecătorul de cameră preliminară, prin încheiere, poate refuza motivat accesul la informațiile clasificate dacă acesta ar putea conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei persoane sau dacă refuzul este strict necesar pentru apărarea securității naționale ori a unui alt interes public important. În acest caz, informațiile clasificate nu pot servi la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză.»”, iar dispozițiile art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11) și (12)] din legea criticată au următorul conținut: „La articolul 374, după alineatul (10) se introduc două noi alineate, alin. (11) și (12), cu următorul cuprins: «(11) Dacă urmează a fi administrate probe ce constituie informații clasificate, instanța solicită autorității competente, de urgență, declasificarea sau trecerea acestora la un nivel inferior de clasificare și, după caz, acordă apărătorilor părților și ai persoanei vătămate accesul la informațiile clasificate, condiționat de deținerea autorizației de acces prevăzute de lege. Dacă aceștia nu dețin autorizația de acces prevăzută de lege, iar părțile sau, după caz, persoana vătămată nu-și desemnează un alt apărător care deține autorizația prevăzută de lege, instanța ia măsuri pentru desemnarea unor avocați din oficiu care dețin această autorizație. (12) După consultarea autorității competente, instanța, prin încheiere, poate refuza motivat accesul la informațiile clasificate dacă acesta ar putea

conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei persoane sau dacă refuzul este strict necesar pentru apărarea securității naționale ori a unui alt interes public important. În acest caz, informațiile clasificate nu pot servi la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză.»

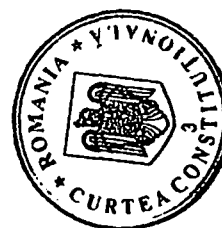
118. O primă critică de neconstituționalitate formulată este în sensul că exercitarea dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare al părților și al persoanei vătămate este condiționată de existența unei autorizații de acces la informații clasificate, eliberată de o autoritate administrativă, în urma unei proceduri administrative de verificare. Se susține, astfel, că dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹)], precum și dispozițiile art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11)] din legea criticată sunt contrare celor statuate de Curtea Constituțională în Decizia nr.21 din 18 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.175 din 23 februarie 2018, paragrafele 26-32, 61-63, 70 și 71, astfel că se încalcă, implicit, dispozițiile art.147 alin.(4) din Constituție, precum și dispozițiile constituționale ale art.11, ale art.20, ale art.16 alin.(1) și (2), ale art.21 alin.(3), ale art.24 și ale art.124 alin.(2).

119. Examinând dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹)], precum și dispozițiile art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11)] din legea criticată în raport cu susținerile autorilor obiecției, Curtea constată că acestea transpun întocmai considerentele Deciziei nr.21 din 18 ianuarie 2018, precitată, prin care instanța de control constituțional a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că sintagma „*instanța solicită*” cu raportare la sintagma „*permiterea accesului la cele clasificate de către apărătorul inculpatului*” din cuprinsul dispozițiilor art. 352 alin. (11) din Codul de procedură penală, precum și sintagma „*autoritatea emitentă*” din cuprinsul dispozițiilor art.352 alin.(12) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale. Astfel, în considerentele deciziei precitate, Curtea a reținut că, până cel târziu la finalizarea procedurii de cameră preliminară, probele care constau în

informații clasificate și pe care se întemeiază actul de sesizare a instanței de judecată trebuie să fie accesibile apărătorului inculpatului în vederea asigurării posibilității contestării legalității acestora, în acord cu obiectul procedurii în camera preliminară, prevăzut de art.342 din Codul de procedură penală. Așa fiind, Curtea a statuat că nu instanța de fond este aceea care trebuie să solicite, din oficiu, de urgență, după caz, declasificarea totală, declasificarea parțială sau trecerea într-un alt grad de clasificare și permiterea accesului la acestea de către apărătorul inculpatului. Problema informațiilor clasificate, esențiale pentru soluționarea cauzei, respectiv verificarea legalității administrării unor astfel de probe, trebuie să fi fost deja soluționată în camera preliminară, deci înainte de a se trece la faza procesuală a judecării în fond, întrucât în această din urmă fază a procesului penal nu au cum să mai existe probe constând în informații clasificate inaccesibile părților, fără a se încălca dispozițiile art. 324-347 din Codul de procedură penală și jurisprudența Curții Constituționale în materia procedurii camerei preliminare (paragraful 32).

120. Curtea a reținut, totodată, că există situații în care publicitatea anumitor informații poate avea/produce consecințe negative asupra intereselor statului, a instituțiilor sau autorităților acestuia sau chiar a persoanelor juridice de drept privat, astfel că se impune păstrarea acestora într-un regim secret/clasificat, accesul la conținutul unor asemenea informații fiind permis, în condițiile legii, doar unei categorii restrânse de persoane și numai în măsura necesității de a cunoaște (paragraful 35).

121. De asemenea, analizând critica potrivit căreia condiționarea dreptului de acces la probele clasificate de obținerea, pe cale administrativă, a unei autorizații de acces la informații clasificate încalcă dreptul la un proces echitabil din două motive – sub aspectul intruziunii nejustificate în viața privată a avocatului/părții, prin procedura administrativă, și sub aspectul incertitudinii accesului la o astfel de procedură –, Curtea a reținut că, ținând cont de interesul deosebit al informațiilor pentru securitatea națională (care datorită nivelurilor de importanță și consecințelor care s-ar produce ca urmare a dezvăluirii sau diseminării neautorizate justifică păstrarea caracterului

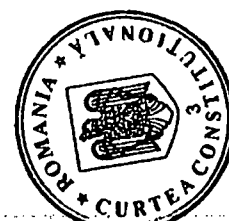
clasificat), dar apreciind cu privire la înrâurirea pe care astfel de informații o au asupra soluționării cauzei (ca urmare a constatării caracterului lor esențial în cadrul probelor administrate), judecătorul, în considerarea garanțiilor pe care le implică dreptul la un proces echitabil, apreciază nu doar oportunitatea, ci și necesitatea accesului acuzatului la informația respectivă. Prin urmare, potrivit dispozițiilor legale în vigoare, transmiterea informațiilor clasificate către alți utilizatori, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege, se va efectua numai dacă aceștia dețin certificate de securitate sau autorizații de acces corespunzător nivelului de secretizare, iar accesul la informații clasificate este permis, cu respectarea principiului necesității de a cunoaște, numai persoanelor care dețin certificat de securitate sau autorizație de acces, valabile pentru nivelul de secretizare a informațiilor necesare îndeplinirii atribuțiilor de serviciu, în această situație regăsindu-se și avocatul, deci apărătorul inculpatului (paragraful 59).

122. Cu privire la condiționarea accesului la informațiile clasificate de deținerea certificatului de securitate sau a autorizației de acces corespunzător nivelului de secretizare, Curtea a apreciat că rămân pe deplin valabile argumentele reținute în Decizia nr.1.120 din 16 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.798 din 27 noiembrie 2008, și în Decizia nr.1.335 din 9 decembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.29 din 15 ianuarie 2009. În aceste din urmă decizii, instanța de control constituțional a reținut că prevederile de lege criticate nu au ca efect blocarea efectivă și absolută a accesului la anumite informații, ci îl condiționează de îndeplinirea anumitor pași procedurali, etape justificate prin importanța pe care asemenea informații o poartă, astfel că nu se poate susține încălcarea dreptului la un proces echitabil sau a principiului unicității, imparțialității și al egalității justiției pentru toți. Pe de altă parte, Curtea a reținut că însăși Constituția prevede, potrivit art.53 alin.(1), posibilitatea restrângerii exercițiului unor drepturi - inclusiv a garanțiilor aferente unui proces echitabil - pentru rațiuni legate de apărarea securității naționale.

123. Prin urmare, instanța de control constituțional a constatat ca fiind neîntemeiate criticile de neconstituționalitate care vizează accesul la informațiile clasificate condiționat de îndeplinirea cerinței unei forme de autorizare prealabilă (Decizia nr.21 din 18 ianuarie 2018, paragraful 60), considerente aplicabile *mutatis mutandis* cu privire la dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹)] și ale art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11)] din legea criticată, în raport cu criticile formulate prin prezenta obiecție de neconstituționalitate.

124. O altă critică este formulată în sensul că dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1²)] din legea criticată se referă strict la acele informații despre care judecătorul apreciază că ar putea conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei persoane sau la apărarea securității naționale, însă nu și la informațiile care nu au acest impact, dar care sunt esențiale pentru aflarea adevărului. Se susține că, în ceea ce privește această din urmă categorie de informații, accesul la probatoriu al părților și al persoanei vătămate este interzis, iar accesul apărătorilor este condiționat de dispoziția unei autorități administrative, iar nu de dispoziția instanței de judecată, contrar celor statuate de Curtea Constituțională prin Decizia nr.21 din 18 ianuarie 2018.

125. Cât privește critica menționată, Curtea reamintește considerentele Deciziei nr.21 din 18 ianuarie 2018, prin care s-a stabilit că accesul la informații clasificate este permis, cu respectarea principiului necesității de a cunoaște, numai persoanelor care dețin certificat de securitate sau autorizație de acces, valabile pentru nivelul de secretizare a informațiilor necesare îndeplinirii atribuțiilor de serviciu, în această situație regăsindu-se și avocatul, deci apărătorul inculpatului (paragraful 59). Totodată, Curtea observă că, potrivit art.I pct.38 din legea criticată, accesul la informațiile clasificate este dispus de judecătorul de cameră preliminară, în acord cu soluția și considerentele deciziei precitate. De asemenea, Curtea constată că, potrivit jurisprudenței instanței de la Strasbourg, exigențele Convenției sunt respectate și atunci când acuzatului nu i s-a permis accesul personal la dosarul cauzei, însă acest

drept i-a fost acordat avocatului acestuia (Hotărârea din 19 decembrie 1989, pronunțată în *Cauza Kamasinski împotriva Austriei*, paragraful 88). Această ultimă exigență pe care jurisprudența Curții europene o consideră îndeplinită în legătură cu dreptul inculpatului de a fi informat cu privire la actele/documentele/materialele aflate la dosarul cauzei nu poate fi nicidecum interpretată în sensul că avocatul acuzatului se substituie în dreptul acestuia la informare, ci doar în sensul că, atunci când acuzatul este în imposibilitatea de a accesa personal și, eventual, asistat de avocat dosarul, dreptul său la informare nu este afectat dacă este reprezentat de avocatul său, căruia i se asigură accesul la dosarul cauzei (Decizia nr.21 din 18 ianuarie 2018, paragraful 59).

126. Se susține că dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹)] și ale art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11)] din legea criticată impun părților obligația de a-și alege apărători, care dețin autorizația de acces prevăzută de lege, contrar dreptului la apărare și dreptului la un proces echitabil. Se susține că textele criticate reglementează impunerea de către judecătorul de cameră preliminară a unui avocat din oficiu atât părții, cât și persoanei vătămate, în cazul în care apărătorul inițial nu deține autorizația de acces la informații clasificate, prevăzută de lege, și acestea nu angajează un apărător, care să dețină o astfel de autorizație, contrar dreptului la un apărător ales de acuzat, garantat de art.6 paragraful 3 lit.c) din Convenție și de art.24 din Constituție.

127. Cât privește aceste din urmă critici, Curtea reține că cele statuate prin Decizia nr.21 din 18 ianuarie 2018, cu referire la condiționarea dreptului de acces la informațiile clasificate de deținerea de către apărător a autorizației de acces prevăzute de lege, în special paragraful 59 al deciziei precitate, sunt aplicabile în raport cu obiecția astfel formulată. Curtea reamintește că, prin Decizia nr.21 din 18 ianuarie 2018, a stabilit, de principiu, că transmiterea informațiilor clasificate către alți utilizatori, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege, se va efectua numai dacă aceștia dețin certificate de securitate sau autorizații de acces corespunzător nivelului de secretizare, iar accesul la informații clasificate este permis, cu respectarea

principiului necesității de a cunoaște, numai persoanelor care dețin certificat de securitate sau autorizație de acces, valabile pentru nivelul de secretizare a informațiilor necesare îndeplinirii atribuțiilor de serviciu, în această situație regăsindu-se și avocatul, deci apărătorul inculpatului.

128. Curtea observă, totodată, că norma criticată stabilește, în fraza a doua a alin.(1¹) al art.345 din Codul de procedură penală, că, dacă apărătorii părților și ai persoanei vătămate nu dețin autorizația de acces prevăzută de lege, iar părțile sau, după caz, persoana vătămată nu-și desemnează un alt apărător care deține autorizația prevăzută de lege, judecătorul de cameră preliminară ia măsuri pentru desemnarea unor avocați din oficiu care dețin această autorizație. Cu referire la aceste dispoziții, se susține că impunerea de către judecătorul de cameră preliminară a unui avocat din oficiu atât părții, cât și persoanei vătămate, în cazul în care apărătorul inițial nu deține autorizația de acces la informații clasificate, prevăzută de lege, și acestea nu angajează un apărător care să dețină o astfel de autorizație, este contrară dreptului la un apărător ales de acuzat.

129. Cu privire la aceste din urmă susțineri, Curtea reține că - în exercitarea controlului *a posteriori* cu privire la dispozițiile art.88 alin.(2) lit.d) din Codul de procedură penală - a pronunțat Decizia nr.126 din 3 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.185 din 11 martie 2016, paragrafele 36-41, prin care a respins, ca neîntemeiată critica potrivit căreia dreptul la apărare și alegerea avocatului nu pot fi îngrădite de vreo autoritate a statului. În motivarea soluției sale, instanța de control constituțional a reținut că, potrivit dispozițiilor art.92-95 din Codul de procedură penală, în cursul urmăririi penale, avocatul părților și al subiecților procesuali principali are dreptul să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală, poate participa la audierea oricărei persoane de către judecătorul de drepturi și libertăți, poate formula plângeri, memorii, cereri, poate consulta actele dosarului, iar, în vederea pregătirii apărării, avocatul inculpatului are dreptul de a lua cunoștință de întreg materialul dosarului de urmărire penală în procedurile desfășurate în fața judecătorului

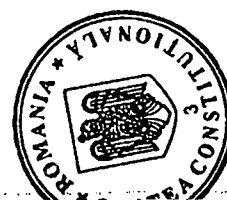

de drepturi și libertăți privind măsurile privative sau restrictive de drepturi, la care avocatul participă. Totodată, în cursul procedurii de cameră preliminară și în cursul judecății, avocatul are dreptul să consulte actele dosarului, să îl asiste pe inculpat, să exercite drepturile procesuale ale acestuia, să formuleze plângeri, cereri, memorii, excepții și obiecțiuni. În cursul judecății, avocații au dreptul de a lua cunoștință de actele și conținutul dosarului, iar în situația în care autoritatea emitentă nu permite apărătorului inculpatului accesul la informațiile clasificate, acestea nu pot servi la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză [art.352 alin.(7) și (12) din Codul de procedură penală]. De asemenea, potrivit dispozițiilor art.109 alin. (2) din Codul de procedură penală, suspectul sau inculpatul are dreptul să se consulte cu avocatul atât înainte, cât și în cursul audierii. Așadar, normele procesual penale în vigoare prevăd expres că avocatul are dreptul de a consulta dosarul pe tot parcursul procesului penal, acest drept neputând fi exercitat ori restrâns în mod abuziv, în acest fel fiind respectate dreptul de a fi informat cu privire la natura acuzației, dreptul de a dispune de timpul și facilitățile necesare pregătirii apărării și dreptul la apărare, consacrate convențional și constituțional. Conținutul dreptului de a consulta dosarul se referă la posibilitatea avocatului de a citi și de a studia actele aflate la dosar, de a nota informații și date din dosar, de a obține fotocopii de pe aceste acte.

130. Prin aceeași decizie, Curtea a constatat că, în procesul penal, avocatul oricărei părți sau al oricărui subiect procesual principal are acces la întreg conținutul dosarului penal, dreptul de a consulta toate actele dosarului și de a cerceta mijloacele materiale de probă, asigurând buna desfășurare a urmăririi penale, aflarea adevărului și soluționarea, în mod just, a cauzei penale. Curtea a reținut, astfel, că exercitarea drepturilor anterior menționate îl așază însă pe avocat în poziția unui participant cu drepturi depline în activitatea judiciară. Pe de altă parte, Curtea a constatat că, în ipoteza în care avocatul unei părți sau al unui alt subiect procesual principal are, la rândul său, calitatea de parte (inculpat, parte civilă, parte responsabilă civilmente) ori

subiect procesual principal (suspect ori persoană vătămată) în aceeași cauză ori în cauze în care a intervenit joncțiunea procesual penală, întrucât existau legături substanțiale între acestea, exercitarea de către avocat a drepturilor anterior menționate - în temeiul mandatului de asistență și reprezentare - se poate transforma într-un obstacol pentru buna desfășurare a procesului penal, aflarea adevărului și corecta soluționare a cauzei penale. Deși este evident faptul că o componentă a dreptului fundamental la apărare o reprezintă posibilitatea luării la cunoștință despre suportul probatoriu al acuzației formulate împotriva părții ori a subiectului procesual, prin studierea materialului de urmărire penală, Curtea a reținut că exercitarea acestui drept este necesar să aibă loc doar în condițiile în care se păstrează un echilibru între drepturile avocatului și cele ale părții/subiectului procesual pe care o/îl reprezintă, pe de o parte, și interesele urmăririi penale și ale organelor judiciare, pe de altă parte. Așa încât Curtea nu a reținut încălcarea, prin normele procesual penale ale art.88 alin.(2) lit.d) din Codul de procedură penală, a dreptului la apărare consacrat constituțional și convențional. Curtea a subliniat însă că partea/subiectul procesual principal al cărei/cărui avocat se află în ipoteza reglementată de art.88 alin.(2) lit.d) din Codul de procedură penală are libertatea de a-și angaja un alt apărător, iar, în situația în care nu își alege un alt avocat, fie apărătorul aflat în starea de incompatibilitate prevăzută de norma procesual penală criticată își poate asigura substituirea, în condițiile legii speciale, fie organul judiciar va lua măsuri pentru desemnarea unui avocat din oficiu.

131. În acord cu considerentele precitate, Curtea constată că, în ipoteza textului de lege criticat prin prezenta obiecție de neconstituționalitate, dreptul la apărare este garantat, beneficiind chiar de o protecție juridică suplimentară prin stabilirea, în mod expres, în sarcina organului judiciar a obligației de a lua măsuri pentru desemnarea unui apărător din oficiu, în condițiile expres circumstanțiate în cuprinsul normei. Din formularea imperativă a normei – „*judcătorul de cameră preliminară ia măsuri pentru desemnarea [...]*” – rezultă că legiuitorul a prezumat a fi în interesul justiției reglementarea, în mod expres, a obligației organului judiciar de a desemna un apărător

din oficiu, care să aibă acces la probe ce constituie informații clasificate și pe care se întemeiază actul de sesizare.

132. Mai mult, Curtea reține că, potrivit art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(1)] din legea criticată, „(1) *Înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului pot fi folosite ca mijloace de probă în procesul penal dacă din cuprinsul acestora rezultă date sau informații privitoare la pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art.139 alin.(2) și au fost respectate prevederile legale care reglementează obținerea acestor înregistrări.*” Art.139 alin.(2) din Codul de procedură penală în vigoare prevede că „(2) *Supravegherea tehnică se poate dispune [...] în cazul altor infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare.*”, în timp ce art.90 lit.c) din același act normativ stabilește că „*Asistența juridică este obligatorie: [...] c) în cursul procedurii în cameră preliminară și în cursul judecății în cauzele în care legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani.*” În aceste condiții, având în vedere cadrul normativ menționat, Curtea reține că textul criticat - reglementând în sarcina judecătorului de cameră preliminară obligația de a asigura un avocat din oficiu, care să dețină autorizație de acces la probe ce constituie informații clasificate când acestea constau în înregistrări rezultate din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, pe care se întemeiază actul de sesizare - instituie un caz de asistență juridică obligatorie *sui generis* în ipoteza normativă menționată anterior, așadar o garanție juridică suplimentară a respectării dreptului la apărare, consacrat în art.24 din Legea fundamentală.

133. În concluzie, Curtea constată că dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹)] sunt constituționale în raport cu criticile formulate, considerentele precitate fiind aplicabile *mutatis mutandis* și în ceea ce privește obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11)] din legea criticată.

134. Se susține că prevederile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1²)] din legea criticată interzic dreptul de acces al părților la informațiile clasificate din dosar, indiferent de conținutul acestora și indiferent dacă această restrângere a dreptului are un scop real și justificat de protecția unui interes legitim privind drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor sau siguranța națională, contrar dispozițiilor art.21 alin.(3) și ale art.31 raportat la art.53 din Constituție.

135. Având în vedere necesitatea aflării adevărului în procesul penal și cerința explicită a Codului de procedură penală ca o persoană să fie condamnată în baza unui probatoriu care să îi demonstreze vinovăția dincolo de orice îndoială rezonabilă, Curtea a reținut, în Decizia nr.21 din 18 ianuarie 2018, că orice informație care poate fi utilă aflării adevărului trebuie să fie folosită în procesul penal. Astfel, în cazul în care informațiile clasificate sunt indispensabile aflării adevărului, accesul la acestea trebuie să fie dispus de judecătorul cauzei atât acuzării, cât și apărării, altfel nu se poate discuta despre o egalitate a armelor și despre respectarea dreptului la un proces echitabil. Pe de altă parte, Curtea a reținut că accesul la informațiile clasificate poate fi și refuzat de judecător, care, deși constată rolul esențial al acestora în soluționarea cauzei deduse judecății, apreciază că accesul poate conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei alte persoane sau că refuzul este strict necesar pentru apărarea unui interes public important sau poate afecta grav securitatea națională. Prin urmare, Curtea a reținut că numai un judecător poate aprecia cu privire la interesele care intră în conflict - cel public, general, al statului, referitor la protejarea informațiilor de interes pentru securitatea națională sau pentru apărarea unui interes public major, respectiv cel individual, al părților unei cauze penale concrete, astfel încât, prin soluția pe care o pronunță, să asigure un just echilibru între cele două (paragraful 70). Așadar, instanța de control constituțional a apreciat că protecția informațiilor clasificate nu poate avea caracter prioritar față de dreptul la informare al acuzatului și față de garanțiile dreptului la un proces echitabil ale tuturor părților din procesul penal, decât în condiții expres și limitativ prevăzute de lege. Restrângerea

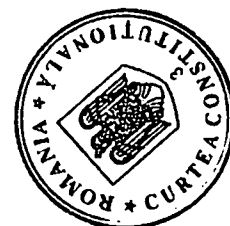
dreptului la informație poate avea loc doar atunci când are la bază un scop real și justificat de protecție a unui interes legitim privind drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor sau siguranța națională, decizia de refuz a accesului la informațiile clasificate aparținând întotdeauna unui judecător (paragraful 71).

136. Examinând dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1²)] din legea criticată, în lumina considerentelor precitate, Curtea constată că soluția legislativă reglementată de legiuitor este conformă celor statuate în Decizia nr.21 din 18 ianuarie 2018 și, de asemenea, transpune în dreptul intern dispozițiile art.7 alin.(4) din Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria L, nr.142 din 1 iunie 2012, potrivit căreia „*Prin derogare de la alineatele (2) și (3), cu condiția ca aceasta să nu aducă prejudicii dreptului la un proces echitabil, accesul la anumite materiale poate fi refuzat, în cazul în care astfel de acces ar putea conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei alte persoane sau dacă refuzul este strict necesar pentru apărarea unui interes public important, ca de exemplu în cazurile în care accesul poate prejudicia o anchetă în curs sau poate afecta grav securitatea internă a statului membru în care se desfășoară procedurile penale. Statele membre se asigură că, în conformitate cu dispozițiile dreptului intern, decizia prin care se refuză accesul la anumite materiale în conformitate cu prezentul alineat este luată de o autoritate judiciară sau poate face, cel puțin, obiectul controlului judiciar.*” De asemenea, Curtea reține că art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1²)] din legea criticată este în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului potrivit căreia, pentru pregătirea apărării în cadrul unei proceduri penale, inculpatul trebuie să ia cunoștință de toate elementele dosarului. Deși a admis faptul că acest drept nu este absolut, excepțiile trebuie să fie justificate și trebuie să existe o compensare pentru aceste dificultăți procedurale create (Hotărârea din 24 iunie 2003, pronunțată în Cauza *Dowsett împotriva Regatului Unit*, paragrafele 41 și 42).

137. Totodată, Curtea constată că doar judecătorul de cameră preliminară apreciază cu privire la interesele care intră în conflict (interesul public și interesul individual) astfel ca, prin soluția motivată de refuz pe care o pronunță, să asigure un just echilibru între cele două. Mai mult, Curtea constată că soluția legislativă criticată instituie și o „compensare” în cazul dispunerii unui refuz de acces la informații clasificate - ipoteză în care probele care constau în informații clasificate și pe care se întemeiază actul de sesizare a instanței de judecată nu sunt accesibile părților și persoanei vătămate -, într-o atare situație acestea neputând fundamenta o soluție de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei.

138. Prin urmare, câtă vreme soluția legislativă criticată prevede că decizia de refuz aparține judecătorului de cameră preliminară, care dispune prin încheiere motivată în acest sens, apreciind că accesul la informațiile clasificate ar putea conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei persoane sau că refuzul este strict necesar pentru apărarea securității naționale ori a unui alt interes public important și, totodată, aceste informații clasificate nu pot servi la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză, Curtea constată că susținerile autorilor obiecției sunt neîntemeiate.

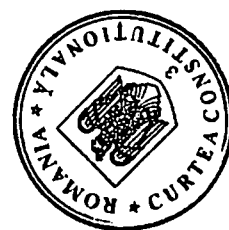
139. Cât privește dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1²)] și ale art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(12)] din legea criticată, se susține că, în cazul în care se refuză motivat accesul la informațiile clasificate, acestea nu pot servi la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză, fără să se prevadă eliminarea lor din dosarul cauzei, contrar dispozițiilor constituționale ale art.16 alin.(1) și (2), ale art.21 alin.(3) și ale art.23 alin.(11). În acest sens, se susține că Decizia Curții Constituționale nr.22 din 18 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.177 din 26 februarie 2018, paragrafele 19-24 și 26-27, se aplică *mutatis mutandis* și în privința dispozițiilor de lege criticate.

140. Curtea reține că, prin Decizia nr.22 din 18 ianuarie 2018, precitată, a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală și a constatat că acestea sunt constituționale în măsura în care prin sintagma „*excluderea probei*”, din cuprinsul lor, se înțelege și eliminarea mijloacelor de probă din dosarul cauzei. Prin decizia menționată, Curtea a atribuit o dublă dimensiune sensului noțiunii de „*excluderea probei*” - respectiv dimensiunea juridică și cea a eliminării fizice a mijloacelor de probă din dosarele penale, cu ocazia excluderii probelor aferente, prin declararea lor ca fiind nule, conform prevederilor art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală. În fundamentarea soluției sale, raționamentul instanței de control constituțional a vizat faptul că menținerea în dosar a probelor obținute în mod nelegal în procesul penal poate produce un efect cognitiv contradictoriu, de natură să afecteze procesul formării convingerii dincolo de orice îndoială rezonabilă a completului de judecată investit cu soluționarea cauzei, referitoare la vinovăția sau nevinovăția inculpatului, contrar dreptului la un proces echitabil și prezumției de nevinovăție. Astfel, Curtea a subliniat că „accesul permanent al judecătorului investit cu soluționarea cauzei penale la mijloacele materiale de probă declarate nule nu poate avea ca efect decât o readucere în atenția judecătorului, respectiv o reîmprospătare a memoriei acestuia cu informații care pot fi de natură a-i spori convingerile referitoare la vinovăția/nevinovăția inculpatului, dar pe care nu le poate folosi, în mod legal, în soluționarea cauzei. Astfel, fiecare nouă potențială examinare a unor probe declarate nule, de către instanța de judecată, determină un proces psihologic caracterizat prin contradicția informațiilor cunoscute de judecător cu cele pe care el este obligat să le aibă în vedere la soluționarea raportului juridic penal de conflict ce face obiectul cauzei. În aceste condiții, în situația în care probele obținute în mod nelegal sunt de natură a demonstra vinovăția făptuitorului, observarea lor repetată de către instanța de judecată sporește și chiar materializează riscul înlocuirii acestora, în cadrul raționamentului judiciar, cu simpla convingere formată, prin mecanisme pur cognitive, tocmai pe baza respectivelor probe, operațiune logică

nepermisă judecătorului, având în vedere prevederile art. 102 și art. 103 din Codul de procedură penală.” (paragraful 22).

141. Curtea reține că art.I pct.38 [cu referire la art.145 alin.(1²)] din legea criticată are în vedere ipoteza în care judecătorul de cameră preliminară refuză, prin încheiere motivată, accesul apărătorilor părților și ai persoanei vătămate la informațiile clasificate, în condițiile strict reglementate de normă, respectiv dacă acesta ar putea conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei persoane sau dacă refuzul este strict necesar pentru apărarea securității naționale ori a unui alt interes public important, aspect confirmat prin Decizia Curții Constituționale nr.21 din 18 ianuarie 2018, precitată, ca având caracter constituțional. Curtea reține că probele ce constituie informații clasificate, la care face referire art.I pct.38 [cu referire la art.145 alin.(1²)] din legea criticată, sunt cele pe care se întemeiază actul de sesizare și cu privire la care judecătorul de cameră preliminară poate solicita autorității competente declasificarea sau trecerea acestora la un nivel inferior de clasificare, potrivit art.I pct.38 [cu referire la art.145 alin.(1¹)] din legea criticată. Deși refuzul accesului la informațiile clasificate este reglementat într-un alineat subsecvent celui care dispune cu privire la acordarea accesului condiționat la acestea, Curtea reține că acesta poate precede dispunerii accesului la informații clasificate și, totodată, în ambele ipoteze, aprecierea pe care o realizează judecătorul de cameră preliminară cu privire la interesele care intră în conflict - cel public, general, al statului, referitor la protejarea informațiilor de interes pentru securitatea națională sau pentru apărarea unui interes public major, respectiv cel individual, al părților unei cauze penale concrete - are loc anterior refuzului/permiterii accesului, după consultarea autorității competente. Astfel, Curtea constată că aprecierea cu privire la interesele concurente, menționate, în ipoteza refuzului accesului la informații clasificate, are loc cu ocazia deschiderii procedurii de cameră preliminară, singurul moment procesual în care judecătorul de cameră preliminară are acces la mijloacele materiale de probă ce constituie informații clasificate.

142. Prin urmare, Curtea reține că, dacă judecătorul de cameră preliminară constată, în faza deschiderii procedurii de cameră preliminară, că informațiile clasificate pot conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei persoane sau că refuzul este strict necesar pentru apărarea securității naționale ori a unui alt interes public important, probele ce constituie informații clasificate sunt îndepărtate de la dosar, urmând procedurile prevăzute de Legea nr.182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.248 din 12 aprilie 2002, respectiv de actele subsecvente, emise în aplicarea acesteia, referitoare la manipularea, păstrarea, colectarea, transportul, distribuirea și protecția corespondenței clasificate. În aceste condiții, Curtea nu poate reține că, pe parcursul procesului penal, are loc o observare repetată a probelor ce constituie informații clasificate, de natură să reîmprospăteze memoria judecătorului și să îi influențeze convingerile referitoare la vinovăția/nevinovăția inculpatului. Astfel cum a reținut Curtea în jurisprudența sa, din perspectiva stabilirii vinovăției pentru săvârșirea faptelor prevăzute de legea penală și, implicit, pentru răsturnarea prezumției de nevinovăție, procesul penal parcurge mai multe etape, caracterizate prin diferite niveluri de probațiune, de la bănuiala rezonabilă la dovedirea vinovăției dincolo de orice îndoială rezonabilă, și, pe tot acest parcurs, anterior ultimului moment procesual menționat, prezumția de nevinovăție subzistă, fiind aplicabile prevederile art.23 alin.(11) din Constituție (Decizia nr.362 din 30 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.780 din 3 octombrie 2017, paragraful 29, și Decizia nr.198 din 23 martie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.515 din 4 iulie 2017, paragraful 27).

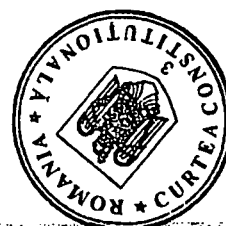
143. Procesul dovedirii acuzației în materie penală, dincolo de orice îndoială rezonabilă, este unul complex și de durată, astfel că posibilitatea ca, la finalul acestuia, judecătorul, care a filtrat numeroase informații furnizate de multiplele probe administrate în cauză, să dezvolte raționamente juridice în baza unui eveniment procesual inițial nu se susține. La baza hotărârilor pe care un judecător le pronunță stă

o convingere ce are drept fundament o conștiință juridică formată numai după epuizarea duelului judiciar. De aceea, în măsura în care judecătorul nu poate ajunge la o concluzie fermă, legiuitorul a consacrat instituția reluării cercetării judecătorești sau a dezbaterilor, prevăzută de art.395 din Codul de procedură penală. Pentru a ajunge însă la o anumită convingere, judecătorul va face o analiză logică, științifică și riguroasă a faptelor relevate, cu respectarea principiilor legale referitoare la loialitatea administrării probelor și a aprecierii lor ca un tot unitar (Decizia nr. 47 din 16 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.323 din 27 aprilie 2016, paragraful 12).

144. Prin urmare, Curtea constată că reglementarea, în fraza finală a alin.(1²) al art.145 din Codul de procedură penală, a faptului că informațiile clasificate - la care apărătorul părților și al persoanei vătămate nu are acces - nu pot fi utilizate la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză constituie o garanție suficientă a respectării dreptului la un proces echitabil și a prezumției de nevinovăție, ce implică, în mod firesc, îndepărtarea acestora de la dosarul cauzei.

145. Prin urmare, Curtea constată că dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1²)] sunt constituționale în raport cu criticile formulate, considerentele reținute fiind aplicabile *mutatis mutandis* și în ceea ce privește obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(12)] din legea criticată.

146. Se susține că dispozițiile art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹) și (1²)] din legea criticată, care vor intra în vigoare în 3 zile de la data publicării legii criticate în Monitorul Oficial al României, Partea I, vor determina întârzieri în soluționarea cauzelor penale, având în vedere necesitatea derulării unor proceduri de verificare în vederea obținerii autorizațiilor de acces la informații clasificate, cu consecința încălcării art.21 alin.(3) din Constituție, cât privește termenul rezonabil de soluționare al cauzelor.

147. În ceea ce privește soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, Curtea reține că acesta este un deziderat dorit a fi atins în ceea ce privește toate cauzele/procedurile judiciare. Cu toate acestea, soluționarea cauzei într-un termen rezonabil nu se poate converti în justificarea ce stă la baza unei reglementări ce afectează drepturi fundamentale, așa încât Curtea constată că obiecția formulată este neîntemeiată. De altfel, Curtea reține că dreptul la judecarea cauzei într-un termen rezonabil se analizează în funcție de particularitățile cauzei (în acest sens, a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.1533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.905 din 20 decembrie 2011, pct.II.2.).

148. Totodată, Curtea constată că motivele de neconstituționalitate reținute în paragraful 24 al prezentei decizii, cu privire la dispozițiile art.I pct.44 [cu referire la art.375 alin.(3)], ale art.I pct.45 [cu referire la art.377 alin.(5)] și ale art.I pct.48 [cu referire la art.421 alin.(1) pct.2 lit.a)] din legea criticată, sunt neîntemeiate, fiind aplicabile *mutatis mutandis* considerentele reținute în paragrafele 118-147 ale prezentei decizii.

149. Dispozițiile art.I pct.62 [cu referire la art.595 alin.(1¹) lit.b)] din legea criticată au următorul conținut: „*La articolul 595, după alineatul (1) se introduce un nou alineat, alin.(1¹), cu următorul cuprins: «(1¹) Prevederile alin.(1) se aplică în mod corespunzător și: [...] b) atunci când, în urma unei decizii de admitere pronunțate de înalta Curte de Casație și Justiție în dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii, o faptă determinată nu mai întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni sau forma de vinovăție cerută de lege pentru existența infracțiunii.»*”

150. Se susține, în esență, că textul de lege criticat este contrar prevederilor art.126 alin.(3), ale art.61 alin.(1) coroborat cu art.1 alin.(4) și ale art.1 alin.(5) coroborat cu art.73 alin.(1) și (3) lit.h) din Constituție. În acest sens, se invocă Decizia Curții Constituționale nr.651 din 25 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1083 din 20 decembrie 2018, paragrafele 48-50, pentru a se

susține că, în raport cu aceasta, unicul act jurisdicțional care produce efectele unei legi penale de dezincriminare este decizia Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare. Se susține că deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea unui recurs în interesul legii sau în dezlegarea unei chestiuni de drept nu au ca efect dezincriminarea unei fapte penale și nici nu dobândesc caracter de lege. Se susține că soluția legislativă criticată înfrânge rolul constituțional al instanței supreme, instituit de dispozițiile art.126 alin.(3) din Constituție, precum și principiul separației și echilibrului puterilor în stat, prevăzut de dispozițiile constituționale ale art.1 alin.(4) coroborate cu cele ale art.61 alin.(1), în condițiile în care prevederile criticate transformă, în mod nepermis, Înalta Curte de Casație și Justiție din instanță, ale cărei decizii pronunțate în mecanismele de unificare a jurisprudenței au rolul de interpretare și aplicare unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, în legiuitor, atunci când deciziile de admitere pronunțate în mecanismele de unificare a jurisprudenței au în vedere aspectul că o faptă determinată nu mai întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni sau forma de vinovăție cerută de lege pentru existența infracțiunii.

151. În raport cu obiecția astfel formulată, Curtea reține că reglementarea criticată asimilează legii penale de dezincriminare decizia pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii, care are următoarele efecte: (i) o faptă determinată nu mai întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni; (ii) o faptă determinată nu mai întrunește forma de vinovăție cerută de lege pentru existența infracțiunii. Curtea reține că art.595 din Codul de procedură penală reglementează procedura de punere în aplicare a dispozițiilor unei legi penale noi în sensul art.4 sau art.6 din Codul penal, după caz, după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare sau a celei prin care s-a aplicat o măsură educativă. Cu alte cuvinte, textul are în vedere o lege de dezincriminare sau o lege care prevede o pedeapsă sau o măsură educativă mai ușoară decât cea care se execută sau urmează să se execute. Această procedură este necesară, având în vedere

dispozițiile art.15 alin.(2) din Constituție, care stabilesc principiul retroactivității legii penale mai favorabile. Legiuitorul are o obligație de rezultat, și anume aceea de a reglementa proceduri corespunzătoare care să pună în aplicare principiul constituțional menționat. Prin urmare, examinând textul de lege criticat în raport cu susținerile formulate, Curtea urmează să stabilească dacă sfera aplicării legii penale de dezincriminare, prin mijlocirea acestei proceduri, cuprinde și decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțată în dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii.

152. Cu privire la noțiunea de „lege” penală și aplicarea ei retroactivă, jurisprudența Curții Constituționale are în vedere actul de reglementare primară adoptat de Parlament sau de Guvern, după caz, precum și, prin asimilare, efectele deciziei Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare. În acest sens, Curtea reține Decizia nr.619 din 11 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.6 din 4 ianuarie 2017, paragraful 44, prin care s-a stabilit, în privința exigențelor materiale de care este ținut legiuitorul în materie penală, că acesta are competența de a incrimina fapte care prezintă o amenințare la adresa valorilor sociale ocrotite prin textul Constituției, expresie a caracterului de stat de drept și democratic, sau de a dezincrimina infracțiuni atunci când nu se mai justifică necesitatea folosirii mijloacelor penale, însă este evident că marja de apreciere a acestuia nu este una absolută (a se vedea și Decizia nr.2 din 15 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.71 din 29 ianuarie 2014). Astfel, măsurile de politică penală trebuie să fie promovate în respectul valorilor, exigențelor și principiilor consacrate prin Constituție și asumate în mod expres și neechivoc de către Parlament. De aceea, Curtea subliniază permanent în deciziile sale faptul că incriminarea/dezincriminarea unor fapte ori reconfigurarea elementelor constitutive ale unei infracțiuni țin de marja de apreciere a legiuitorului, marjă care nu este absolută, ea fiind limitată de principiile, valorile și exigențele constituționale (Decizia nr. 683 din 19 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial

al României, Partea I, nr. 47 din 20 ianuarie 2015, paragraful 16, și *ad similib* Decizia nr. 54 din 24 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 257 din 17 aprilie 2015). Tot în același sens, Curtea a subliniat că marja de apreciere a legiuitorului, atunci când pune în discuție limitarea unui drept constituțional, în speță art. 23 din Constituție (Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, paragraful 23), sau nesancționarea încălcării unor relații sociale ce ar avea drept consecință existența unei amenințări cu privire la instituțiile statului de drept, democrație, drepturile omului, echitatea și justiția socială (Decizia nr.2 din 15 ianuarie 2014) este una limitată, fiind supusă unui control strict al Curții Constituționale. Însă orice măsură care ține de politica penală trebuie realizată printr-o normă penală de drept substanțial clară, transparentă, neechivocă și asumată expres de Parlament.

153. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, actele de reglementare primară și deciziile instanței de control constituțional de constatare a neconstituționalității fac parte din ordinea normativă a statului (Decizia nr.847 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 605 din 14 august 2008). Cu privire la activitatea de legiferare, Curtea a statuat că prevederile art.61 alin.(1) teza a doua din Constituție conferă Parlamentului calitatea de unică autoritate legiuitoare a țării, iar, în virtutea acestui monopol legislativ, Parlamentul este singura autoritate publică ce adoptă legi. Conceptul de „lege” se definește prin raportare la două criterii: cel formal sau organic și cel material. Potrivit primului criteriu, legea se caracterizează ca fiind un act al autorității legiuitoare, ea identificându-se prin organul chemat să o adopte și prin procedura ce trebuie respectată în acest scop. Această concluzie rezultă din coroborarea dispozițiilor art.61 alin.(1) teza a doua din Constituție cu prevederile art.67, 76, 77 și 78 din Constituție, potrivit cărora Camera Deputaților și Senatul adoptă legi care sunt supuse promulgării de către Președintele României și care intră în vigoare la 3 zile după publicarea lor în Monitorul Oficial al României, Partea I, dacă în conținutul lor nu este prevăzută o altă dată ulterioară. Criteriul material are în vedere

conținutul reglementării, definindu-se în considerarea obiectului normei, respectiv a naturii relațiilor sociale reglementate, sub acest aspect Parlamentul având plenitudine de legiferare (Decizia nr. 63 din 8 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.145 din 27 februarie 2017, paragraful 88, și Decizia nr. 68 din 27 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 181 din 14 martie 2017, paragraful 73). Prin Decizia nr.838 din 27 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.461 din 3 iulie 2009, Curtea a statuat că „în ceea ce privește puterea legislativă, în temeiul art. 61 alin. (1) din Constituție, *«Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării»*. Pe lângă monopolul legislativ al Parlamentului, Constituția, în art.115, consacră delegarea legislativă, în virtutea căreia Guvernul poate emite ordonanțe simple sau de urgență. Astfel, transferul unor atribuții legislative către autoritatea executivă se realizează printr-un act de voință al Parlamentului ori, pe cale constituțională, în situații extraordinare, și numai sub control parlamentar”.

154. În schimb, Curtea Constituțională, în jurisprudența sa, a reținut că, în sistemul constituțional românesc, hotărârea judecătorească pronunțată de instanțele judecătorești ordinare nu constituie un izvor formal al dreptului constituțional (a se vedea *mutatis mutandis* Decizia Curții Constituționale nr.1.601 din 9 decembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.91 din 4 februarie 2011, Decizia nr.282 din 4 iunie 2020, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.693 din 3 august 2020, paragraful 20, Decizia nr.431 din 17 iunie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1027 din 27 octombrie 2021, paragraful 62). Curtea a constatat că autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri judecătorești este circumscrisă unei situații determinate, hotărârea judecătorească neavând valoarea juridică a unui izvor formal de drept constituțional (Decizia nr.617 din 12 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.528 din 30 iulie 2012, și Decizia nr.105 din 27 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.371 din 20 mai 2014). Așadar, nici hotărârile judecătorești pronunțate în urma promovării unor

recursuri în interesul legii și nici hotărârile prealabile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție nu constituie izvor formal al dreptului constituțional (Decizia nr.384 din 31 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.702 din 13 august 2018, paragraful 57). Curtea, în mai multe decizii, a stabilit că legiferarea este o competență a legiuitorului originar sau delegat, după caz, iar instanțele judecătorești nu pot să preia o astfel de competență prin hotărârile judecătorești pe care le pronunță. Astfel, instanțelor judecătorești nu le este permis să instituie/modifice/completeze/abroge norme de reglementare primară (Decizia nr.685 din 7 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1021 din 29 noiembrie 2018, paragrafele 138 și 175, Decizia nr.26 din 16 ianuarie 2019, paragraful 139, și Decizia nr.417 din 3 iulie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.825 din 10 octombrie 2019, paragraful 115). Sensul art.124 alin.(1) din Constituție este acela că organele care înfăptuiesc justiția și care, potrivit art.126 alin.(1) din Constituție, sunt instanțele judecătorești trebuie să respecte legea, de drept material sau procesual, aceasta fiind cea care determină comportamentul persoanelor fizice și juridice în circuitul civil și în sfera publică. De asemenea, Curtea a reținut că este unanim acceptat faptul că „atribuțiile judecătorului implică identificarea normei aplicabile, analiza conținutului său și o necesară adaptare a acesteia la faptele juridice pe care le-a stabilit, astfel încât legiuitorul aflat în imposibilitate de a prevedea toate situațiile juridice lasă judecătorului, investit cu puterea de a spune dreptul, o parte din inițiativă. Astfel, în activitatea sa de interpretare a legii, judecătorul trebuie să realizeze un echilibru între spiritul și litera legii, între exigențele de redactare și scopul urmărit de legiuitor, fără a avea competența de a legifera, prin substituirea autorității competente în acest domeniu”. Curtea a mai constatat că, „în virtutea textelor constituționale menționate, Parlamentul și, prin delegare legislativă, în condițiile art.115 din Constituție, Guvernul au competența de a institui, de a modifica și de a abroga norme juridice de aplicare generală. Instanțele judecătorești nu au o asemenea competență, misiunea lor constituțională fiind aceea de

a realiza justiția - art.126 alin.(1) din Legea fundamentală -, adică de a soluționa, aplicând legea, litigiile dintre subiectele de drept cu privire la existența, întinderea și exercitarea drepturilor lor subiective” [Decizia nr.838 din 27 mai 2009 și, în sensul celor de mai sus, Decizia nr.685 din 7 noiembrie 2018, paragrafele 138-140].

155. În ceea ce privește competența Înaltei Curți de Casație și Justiție, care se reflectă în reglementarea infraconstituțională a recursului în interesul legii, aceasta este prevăzută de art.126 alin.(3) din Constituție, potrivit căruia „*Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale*”. Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr.838 din 27 mai 2009, că „în exercitarea atribuției prevăzute de art.126 alin.(3) din Constituție, Înalta Curte de Casație și Justiție are obligația de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, cu respectarea principiului fundamental al separației și echilibrului puterilor, consacrat de art.1 alin.(4) din Constituția României. Înalta Curte de Casație și Justiție nu are competența constituțională să instituie, să modifice sau să abroge norme juridice cu putere de lege ori să efectueze controlul de constituționalitate al acestora.” Așadar, competența Înaltei Curți de Casație și Justiție privind soluționarea recursului în interesul legii este dublu circumstanțiată - numai cu privire la „*interpretarea și aplicarea unitară a legii*” și numai cu privire la „*celelalte instanțe judecătorești*” (Decizia nr.206 din 29 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.350 din 13 iunie 2013). Puterea judecătorească, prin Înalta Curte de Casație și Justiție, are rolul constituțional de a da unui text de lege anumite interpretări, în scopul aplicării unitare de către instanțele judecătorești. Acest fapt nu presupune însă că instanța supremă se poate substitui Parlamentului, unica putere legiuitoare în stat, dar implică anumite exigențe constituționale ce țin de modalitatea concretă în care se realizează interpretarea (Decizia nr.198 din 9 aprilie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.577 din 15 iulie 2019, paragraful 24, sau Decizia nr.653 din 17 octombrie 2019,

publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.32 din 17 ianuarie 2020, paragraful 16).

156. Hotărârea judecătorească nu poate fi subsumată conceptului de lege penală și nu poate fi calificată ca fiind mai favorabilă sau nu, întrucât acest caracter este inerent și intrinsec legat de lege. Hotărârea judecătorească consacră o modalitate de interpretare a normei legale, fără a avea aceeași legitimitate și autoritate prin prisma principiului separației și echilibrului puterilor în stat.

157. Din jurisprudența citată în paragrafele anterioare ale prezentei decizii se conturează aspectele de principiu ce urmează a fi reținute în continuare. Astfel, Curtea reține că, decizia pronunțată în dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii chiar dacă este obligatorie pentru instanțele judecătorești, nu poate fi convertită într-o normă juridică. Exercițându-și atribuțiile, instanța supremă nu abrogă o normă juridică, ci o interpretează, o trece prin filtrul situațiilor de fapt și de drept cu care se confruntă instanțele judecătorești, determinându-i înțelesul, limitele, cadrul și modalitatea de aplicare. Prin urmare, Curtea constată că o astfel de decizie nu poate avea valoare normativă, ci i se atașează, în mod exclusiv, autoritatea de lucru judecat, nu preia din forța și autoritatea normativă ale actelor de reglementare primară și nu se identifică sau asimilează cu acestea. Decizia menționată are un contur și o fizionomie juridică bine definite, orientează practica judiciară și obligă judecătorii să o aplice. Însă în niciun caz Curtea nu poate reține că, într-un fel sau altul, acestei hotărâri i s-ar atașa o componentă generatoare de norme.

158. Curtea subliniază că, deși, prin această decizie, se poate stabili că anumite elemente de fapt întrunesc sau nu elementele constitutive sau de tipicitate ale unei infracțiuni, izvorul interpretării rezidă în normă, care nu se schimbă/modifică, astfel că nu se poate susține că interpretarea a adus, în sine, un element novator în însuși conținutul actului normativ. Din contră, Curtea reține că elementul interpretativ nu are aptitudinea conceptuală de a contesta autoritatea normativă a legii sau de a reconfigura norma, ci de a-i desluși/identifica/descifra conținutul. Decizia pronunțată în cadrul

mecanismelor de unificare a practicii judiciare conferă o anumită semnificație chestiunii de drept cu privire la care dispune pentru ca aceasta să poată fi sau nu circumscrisă normei de incriminare, însă ea nu schimbă/modifică norma.

159. În aceste condiții, Curtea constată că legiuitorul nu poate să confere deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție calitatea de lege și nici putere retroactivă apelând la o ficțiune juridică. Ficțiunea juridică este o creație a legiuitorului pentru a justifica o anumită opțiune legislativă, stabilind deliberat reguli de drept contrare realității juridice ori ignorând sau deformând concepte din instrumentarul dreptului, prin abatere de la exigențele logice și de la efectele juridice obișnuite, în scopul inovării sau adaptării normelor juridice, corespunzător imperativelor sociale, și al producerii unor consecințe juridice determinate (Ion Deleanu – *Ficțiunile juridice*, Ed.All Beck, 2005, București, p.55). Însă ficțiunea juridică trebuie să aibă o anumită raționalitate, să fie aptă să își atingă finalitatea pentru care a fost stabilită și să nu fie ea însăși contrară Constituției. Or, în cazul de față, Curtea constată că și în ipoteza în care *per absurdum* decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție este asimilată de legiuitor cu legea, ea nu poate avea efect novator, nu poate aduce un element nou normei (nu poate elimina sau adăuga elemente normei juridice) pentru a avea efecte de lege penală de dezincriminare, astfel că finalitatea urmărită nu poate fi atinsă din punct de vedere conceptual. Curtea subliniază că norma este cea care poate avea putere retroactivă, iar legiuitorul, pentru a nu acționa în mod arbitrar, poate asimila acesteia elemente comparabile, adică acte ce vizează sfera normativă, iar nu care aplică normele. Așa încât Curtea constată că o asemenea ficțiune juridică nu ar fi decât arbitrară și nu ar face altceva decât să pună sub semnul întrebării separația puterilor în stat, ceea ce este o aporie juridică [în sensul că o ficțiune juridică nu poate fi reglementată arbitrar, a se vedea Decizia nr.731 din 6 noiembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.59 din 29 ianuarie 2020, paragraful 83].

160. Nu în ultimul rând, Curtea constată că, potrivit art.474¹ și 477¹ din Codul de procedură penală, efectele deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție - pronunțată în

dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii - încetează în cazul abrogării, constatării neconstituționalității ori modificării dispoziției legale care a generat problema de drept dezlegată, cu excepția cazului în care aceasta subzistă în noua reglementare. Totodată, având în vedere Decizia Curții Constituționale nr.265 din 6 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.372 din 20 mai 2014, paragraful 56, neconstituționalitatea unei interpretări a normei juridice stabilită prin decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție - pronunțată în dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii, ceea ce determină încetarea efectelor acesteia din urmă. În aceste condiții, Curtea reține că decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nu are valoare normativă, ci interpretativă, astfel că nu i se poate conferi eficiența unei activități generatoare de norme sau de infirmare a acestora. Prin urmare, Curtea constată că legiuitorul nu poate asimila în niciun caz decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțată în dezlegarea unei chestiuni de drept sau în soluționarea unui recurs în interesul legii cu o lege și, astfel, să îi atașeze efectele pe care le presupune o lege de dezincriminare, din moment ce aceasta nu provine de la o autoritate publică ce acționează în sfera generării normelor juridice sau eliminării acestora și nu aduce niciun aport normativ propriu.

161. Având în vedere cele expuse, Curtea constată că dispozițiile art.I pct.62 [cu referire la art.595 alin.(1¹) lit.b)] din legea criticată sunt neconstituționale, fiind contrare dispozițiilor art.1 alin.(4), ale art.61 alin.(1) și ale art.126 alin.(3) din Constituție.

162. Pentru considerentele arătate, în temeiul art.146 lit.a) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.11 alin.(1) lit.A.a), al art.15 alin.(1) și al art.18 alin.(2) din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite obiecțiile de neconstituționalitate formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiile Unite, de Avocatul Poporului, precum și de un număr de 56 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Alianței pentru Unirea Românilor, Partidului Social Democrat și Partidului Umanist Social Liberal și deputați neafiliați, și constată că dispozițiile art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(2)] și ale art.I pct.62 [cu referire la art.595 alin.(1¹) lit.b)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative sunt neconstituționale.

2. Respinge, ca neîntemeiate, obiecțiile de neconstituționalitate, formulate de aceeași autori, și constată că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, în ansamblu, precum și dispozițiile art.I pct.1 [cu referire la art.9 alin.(5)], ale art.I pct.17 [cu referire la art.139¹ alin.(1)], ale art.I pct.19 [cu referire la art.145¹ alin.(3)], ale art.I pct.34 [cu referire la art.281 alin.(4)], ale art.I pct.38 [cu referire la art.345 alin.(1¹) și (1²)], ale art.I pct.43 [cu referire la art.374 alin.(11) și (12)], ale art.I pct.44 [cu referire la art.375 alin.(3)], ale art.I pct.45 [cu referire la art.377 alin.(5)], ale art.I pct.48 [cu referire la art.421 alin.(1) pct.2 lit.a)] și ale art.II alin.(2) din aceeași lege sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului, prim-ministrului, Înaltei Curți de Casație și Justiție și Avocatului Poporului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 17 mai 2023.

**PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE**

Prim magistrat-asistent,

Benke Károly

Magistrat-asistent,

Mihaela Ionescu

